

ФУТБОЛ-1971

25 коп

XXXIII ЧЕМПІОНАТ СРСР

ФУТБОЛ 1971

ЛЬВІВСЬКІ

«КАРПАТИ»

ВИДАВНИЦТВО «КАМЕНЯР» ЛЬВІВ — 1971

7А8.8
Ф96

Книгу підготували:
М. Зяблюк, Ю. Кордіяк

Статистичні матеріали
І. Яремка

Редактор Ф. Зубач
Художнє оформлення О. Овдієнка
Художній редактор І. Плесканко
Фото В. Саквука, Ю. Шаламова
Технічний редактор С. Недовіз
Коректор Р. Фукс

6—9—2
Б34—71М

Настає новий футбольний сезон. Ще ніколи, мабуть, не чекали ми з таким нетерпінням його відкриття. Для львів'ян, для всіх уболівальників «Карпат» це особливий сезон, сезон великих надій. Львів — місто добре відоме на футбольній карті. Саме тут виникли одні з перших у нашій країні футбольні клуби. Львівські команди не раз приносили спортивну славу рідному місту. Та й в останні роки карпатська футбольна школа дала радянському спортові немало чудових гравців, членів збірних команд країни. Це свідчення її перспективності, запорука її успіхів у майбутньому.

Однак досі серед найсильніших клубів країни не було команди з нашого міста.

«Спартак», «СКА», «Карпати» в різні роки з рідкісною наполегливістю вели боротьбу за путівку у вищу лігу. І лише в четвертій спробі прийшов, нарешті, успіх. «Карпати» — футболісти телевізійного заводу — у боротьбі з гідними суперниками здобули торік право виступати серед грандів вітчизняного футбола. Успіх «Карпат» цілком закономірний. Команда увібрала найкраще, що є в карпатському футболі. І сьогодні слід висловити сердечну вдячність усім, хто створював команду, стояв біля її керма, хто вів її до перемог; усім, хто надсилав до неї своїх вихованців, хто підтримував команду на нелегкому шляху.

Ми віримо, що «Карпати» будуть гідно представляти карпатський футбол серед колективів вищої ліги, не зітяться перед іменитими суперниками і доведуть, що недарма стадіони країни протягом останніх років вітали їх красиву і результативну гру.

Лунає суддівський свисток, який викликає «Карпати» на футбольне поле. Нам хочеться побажати улюбленій команді великого успіху, сміливих дерзань, справжнього спортивного натхнення. Хай святом стане для сотень тисяч любителів футбола кожна гра «Карпат». Хай потісняться старожили футбольного олімпу. Влучних вам ударів, карпатці, переконливих перемог, гідного фінішу!

Г. Гаврась, Р. Газда, Ю. Зубач, І. Зуб, Е. Кеслер, Б. Маркевич, В. Соломонко, М. Печений, М. Турко, В. Ханенко, М. Ходукін — ветерани львівського футбола.

ШЛЯХ НАГОРУ

Кубок СРСР. На ньому — автограф «Карпат».

З ЧЕТВЕРТОЇ СПРОБИ

(Або трохи історії)

Ще порівняно недавно деякі львівські уболівальники футбола (звичайно, старшого покоління) любили повторювати: «От колись було! В наш час грали так грали...» Вони пригадували гарячі футбольні баталії на маленьких стадіонах, що тулились десь на околицях міста за часів панської Польщі, згадували прізвища знаменитих на той час футболістів Річарда Концевича, Володимира Мельника, Казимира Гурського, Карла Новака, Івана Зуба, Степана Олексевича, Йосифа Бігуна, Якова Горовіца та інших гравців популярних робітничих команд РКС, ЗЗК, «Зоря», «Степ», «Сян».

У наш час, у роки успішних виступів «Карпат», такі спогади чути дедалі рідше. Всі уболівальники — і експансивні юнаки, і сивоголові «симпатики» (як їх колись називали) — забувши про те, як було, уважно слідкують за турнірними кроками команди, яка поєднала у собі багатолітні надії та прагнення любителів спорту не лише у нашому старовинному місті, спортивні успіхи якої знайшли луникий відгомін у всій країні.

Нині всі знають гравців команди «Карпати», команди, що здійснила сходження до вищої ліги, але не всі сьогодні пам'ятають тих, хто починав це сходження, не знають багатьох подробиць біографії «Карпат» зокрема та львівського футбола взагалі.

Футбол у Львові та й на всьому Прикарпатті завжди був дуже популярним. Але в ті старі часи багато команд у містах та містечках змагалося між собою за титули та призи, долаючи різноманітні класові та національні перепони. Були сильні та популярні клуби, виростали здібні гравці. Проте здебільшого футбол належав багатіям і був залежний від їх вимог. Дуже переконливим є, наприклад, такий факт. У 1938 р.

українська робітнича команда «Сяи» з Перемишля здобула право перейти у вищий клас. Польські буржуазні газети відразу ж виступили з пропозиціями позбавити команду цього права. «Якщо вже тепер не приборкаємо розвиток спорту серед українців, то потім буде пізно...» — писала одна з них.

Тільки після визволення західноукраїнських земель від соціального і національного гніту та возз'єднання їх у єдиній Українській Радянській державі футбол, як і всі інші види спорту, став справді спортом трудового народу. Вже через три тижні після визволення в жовтні у Львові відбувся перший футбольний матч. Незабаром були створені спортивні товариства, футбольні секції та команди у Львові, Дрогобичі, Івано-Франківську, Тернополі, Чернівцях та інших містах. Про силу цих команд та майстерність їх гравців яскраво свідчить той факт, що чимало провідних клубів країни відразу ж звернуло на них увагу. Зокрема, 1940 р. до київського «Динамо» були запрошені Михайло Матіяс зі Львова, Роман Газда та Іван Гаврилюк з Чернівців та ін. Московський «Спартак» поповнив свої ряди львівськими футболістами Адамом Воляніном і Тадеєм Єдинаком, а також Володимиром Габовським з Дрогобича.

В червні 1940 р. у радянському Львові розпочався перший футбольний чемпіонат міста. У боротьбу вступило 9 команд — «Динамо», «Спартак», «КІМ», «Правда», «Локомотив», «Здоров'я», «Будівельник», «Харчовик» та Будинку Червоної Армії. Тоді перемогу здобули — у впертому суперництві з динамівцями — футболісти «Спартака». Список учасників наступного чемпіонату — 1941 р. — поповнився ще трьома командами — «Мотор», «Більшовик» та «Червоний прапор». Щонеділі відбувався черговий тур, боротьба була гострою і цікавою. Але 22 червня, у день шостого туру чемпіонату, на Львів впали фашистські бомби, а через кілька

днів сюди вдерлися гітлерівські загарбники. Почалися чорні дні німецько-фашистської окупації.

Окупаційні власті робили спроби влаштовувати футбольні ігри німецьких команд з місцевими футболістами. Проте після кількох поразок німецьких футболістів у матчах у Тернополі, Львові та Дрогобичі посипались репресії, і зустрічі припинилися.

Наш радянський футбол тут відновився уже в перші місяці після війни. У Львові була створена команда «Динамо». До неї зібралися всі гравці, кого пощадила війна, хто залишився вірним своєму містові,— Іван Зуб, Владислав Комаркевич, Карл Мікльош, Казимир Гурський, Михайло Салік, Мирослав Шпиталь, Йосиф Бас та інші. Керували цією командою М. С. Кратасюк, Р. В. Газда, В. Є. Кухар. У 1945 р. львівські динамівці стали переможцями республіканського футбольного турніру, що проходив у Дніпропетровську.

Коли у 1946 р. в радянському футболі було створено ще один ешелон — друга група, право виступати у ній одержав львівський «Спартак». У цю команду були запрошені всі найкращі на той час гравці міста — Карл Мікльош, Юрій Зубач, Іван Зуб, Роман Газда, Ярослав Хитра і група молодих футболістів — Володимир Дощечкін, Володимир Хаиенко, Вацлав Овсік, Іван Шнурков, Леонід Петухов, Микола Михайлов та інші. До них приєдналися відомі гравці Володимир Курдина і Мирослав Турко, які переїхали на Радянську Україну з Перемишля. Очолив колектив колишній гравець і тренер київського «Динамо» М. Ф. Печений, нині заслужений тренер УРСР, вихователь юних футболістів.

Команда одразу ж набула великої популярності у Львові та за його межами, домоглася непоганих результатів. Уболівальники пригадують 1949 р. Тоді під керівництвом заслуженого майстра спорту В. І. Соко-

лова львівський «Спартак» здобув право на участь у фінальному турнірі переможців зональних змагань другої групи. Фактично це був перший великий успіх львівського футбола на всесоюзній арені. В основному складі команди грали в той час І. Зуб, М. Михайлов, В. Соломонко, А. Антонов, О. Бахвалов, А. Музикантов, Ю. Зубач, О. Федоров, К. Сазонов, М. Турко, В. Овсік.

Тоді у Ростові-на-Дону спартаківцям не вдалося виправдати сподівань своїх уболівальників: очок було набрано обмаль — 5 з 10. Львів'яни у першому матчі перемогли (2:0) господарів поля, зіграли три зустрічі внічию та одну — спартаківцям Тбілісі — випадково програли (м'яч влетів у ворота від голови Бахвалова). Саме тбілісці одержали тоді можливість зайняти місце серед провідних команд країни.

«Спартак» готувався довести свою спортивну спроможність наступного сезону. Однак у 1950 р. друга група була ліквідована, і команда припинила своє існування.

Проте традиції продовжували жити, чимало з колишніх гравців стали тренерами, виховували молодих футболістів. У Львові та околицях виникло немало футбольних секцій, у яких досвідчені ветерани передавали свою майстерність молоді. Слід відзначити, наприклад, селище Винники. Тут ще за часів панської Польщі робітники створили футбольну команду «Зоря», в якій грали хороші майстри шкіряного м'яча, такі як В. Литвин, Б. Маркевич, брати Верходаї та інші. Один з них — Богдан Маркевич багато сил віддав тому, щоб прищепити любов до футбола багатьом юнакам з Винників. Сьогодні ми з пошаною говоримо про Р. Поточняка, Р. Покору, а вже зросло нове покоління — С. Крупей, Р. Гарапа та інші. Таких прикладів багато.

Один з гравців «Спартака», популярний нападник Мирослав Турко, став тренером команди окружного Будинку офіцерів. Вона відразу заволоділа увагою шанувальників гри у шкіряний м'яч. У 1950 році ряди армійців поповнили молоді, здібні футболісти, вихованці західноукраїнських клубів Василь Зубак, Йосиф Беца, Мирослав Думанський, Володимир Чуріков та інші. Це значно посилило команду, і вже в сезоні 1951 р. армійці вийшли у фінал розиграшу кубка України, де зустрілися із запорізьким «Металургом». Армійці виграли перший тайм — 3:0, однак матч закінчився їх поразкою — 3:6.

Чергуючи невдачі з перемогами, молода команда армійців поступово набувала досвіду і майстерності, що доповнювало молодечий запал.

Тим часом футбол набував у Львові все більшого розвитку. Чимало хороших гравців було у командах заводів і фабрик, установ та учбових закладів. Саме з них у 1953 р. сформовано збірну команду міста, яка одержала право взяти участь у своєрідному оглядіконкурсі молодіжних команд у Москві. Наставниками команди були тренер армійців М. Турко та В. Ханенко, нині один з активних діячів львівського футбола, суддя всесоюзної категорії, а в той час — молодий тренер студентської збірної міста. Молодіжна збірна перемогла у вирішальному матчі команду Сімферополя з рахунком 5:2 і здобула для Львова місце у новоствореному класі «Б» — другому ешелоні вітчизняного футбола. Деякі з гравців цієї збірної — Е. Кеслер, С. Асталош, В. Калуя — ще й тепер працюють на ниві карпатського футбола, а більшість — І. Кунинець, В. Голуб, З. Піскозуб, Т. Мушинський — в силу різних обставин розпрощались з шкіряним м'ячем. Чомусь про цей етап розвитку львівського футбола рідко згадують, а він, безумовно, відіграв неабияку роль і заслуговує на увагу.

У класі «Б», починаючи з 1954 р., стала виступати команда львівських армійців. Роки її існування характерні активним поєднанням двох шкіл футбола — прикарпатської та закарпатської, що дало поштовх до створення нового — «карпатського» — стилю гри, який починає особливо проявлятися в 1968—1970 рр. у команді «Карпати».

Повертаючись до періоду 1954—1957 рр., потрібно сказати, що команда львівських армійців, комплектуючись переважно за рахунок футболістів принципово різних напрямків та уподобань, очолювана такими відомими наставниками, як заслужений майстер спорту Олексій Гринін та Володимир Никаноров, не зуміла піднятися вище класу «Б». Але все ж таки вона здобула в ті роки заслужене визнання уболівальників. Багато розмов точилося про кубкову зустріч армійців з московським «Спартаком» у 1957 році, коли москвичі мусили докласти всіх зусиль для скромної перемоги з рахунком 2:1. Того ж року армійці принесли чимало хвилювань своїм прихильникам, маючи реальні шанси на перемогу в зональних змаганнях. Тоді, випередивши львів'ян, успіху домігся івано-франківський «Спартак», де було чимало гравців, які раніше виступали в рядах армійського клубу. Однак вже наступного року армійці посіли перше місце у зоні та одержали змогу зробити другу в історії львівського футбола спробу пробитися у групу команд вищу рангом. Ці події ще свіжі у пам'яті.

На фінальному турнірі у Тбілісі зустрілися переможці шести зон — армійські команди Львова, Одеси, Хабаровська, Ростова-на-Дону, Севастополя і Свердловська. На жаль, на цьому своєрідному фестивалі армійського футбола країни львів'яни не зіграли ролі, яка їм відводилася. Команда, в складі якої були справжні майстри справи — Юрій Сусла, Віталій Щербаков, Микола Бреєв, Юрій Шишаєв, Ернест Кеслер, Олександр Філяєв, Олег Копаєв,— прийшла до фіналу виснаженою

і втомленою, далась взнаки відсутність повноцінного резерву. В результаті — лише п'яте місце.

Після повернення з Тбілісі команда армійців кілька років не відзначалася особливими успіхами. Так було аж до приходу нового наставника — С. Й. Шапошникова. Він почав набирати у команду переважно хлопців з Прикарпаття та Закарпаття і саме тих, котрі мріяли про великий футбол, захищаючи спортивну честь рідного краю. Це виправдало себе. Чимало відомих футболістів країни таким чином одержали путівку у великий спорт через команду армійців, а їх майстерність високо оцінена провідними спеціалістами. З тієї когорти вийшли такі відомі гравці, як Василь Турянчик, Петро Данильчук, Юрій Басалик, Ярослав Дмитрасевич, Іштван Секеч, Степан Варга, Богдан Грещак, Томаш Пфайфер, Анатолій Пузач, Володимир Капличний, Тарас Шулятицький, Володимир Колодій, Мар'ян Плахетко та інші.

Починаючи з 1962 р. армійці Львова були одиією з кращих команд класу «Б». 1965 р. вони здобули звання чемпіонів України, а також право виступати у другій групі класу «А».

●

На той час в цій групі вже виступали львівські «Карпати». Цей колектив бере свій початок від команди заводу «Львівсільмаш», яку спочатку тренував Мирослав Турко, а згодом Юрій Зубач та Василь Соломонко — ветерани львівського футбола. Заводська команда, сформована з перспективних молодих футболістів, таких як Олег Волох, Ігор Кульчицький, Йосиф Фалес, Вільям Пфайфер, Валентин Ходукін, Богдан Кесло та інших, наприкінці 1962 р. перемогла у чемпіонаті Львівської області, а у перехідних іграх за право виступати в класі «Б» переграла дрогобицький «Нафтовик» — одного з старожилів другого ешелону.

Того року рішенням Федерації футбола країни була створена друга група класу «А». В її складі було надано місце і львівським футболістам. Новостворену команду нарекли поетичним і звучним ймением — «Карпати», над якою згодом (1966 р.) прийняв опіку фізкультурний колектив Львівського телевізійного заводу.

У першому сезоні, сезоні 1963 р., команду очолили досвідчені наставники — Є. І. Горянський, О. І. Жуков, Е. Е. Юст. При комплектуванні, крім кращих гравців «Сільмашу», було запрошено у «Карпати» демобілізованих з армії Юрія Суслу, Олександра Філяева, Володимира Валюнту, Віктора Іванюка, а також групу талановитих спортсменів з інших українських клубів — Євгена Власенка, Юрія Юзефовича, Івана Диковця, Бориса Розсихіна, Анатолія Крощенка, Віктора Асланяна, Станіслава Береговського та інших.

Початок був успішний. «Карпати» здобули кілька красивих перемог і очолили турнірну таблицю групи. Однак Є. І. Горянський перейшов у київське «Динамо» посеред сезону, і це в деякій мірі порушило налагоджений ритм турнірної боротьби. Львів'яни закінчили сезон на сьомому місці. Для новачків другої групи, тим більше для новоствореної команди це було певним досягненням. Надалі слід було очікувати кращого. Але йшли роки, змінювались тренери (М. Кузнецов, С. Коршунов, М. Деменьтьєв, Є. Лемешко, В. Васильєв), з'являлись у складі команди щораз нові гравці, а «Карпати» посідають... десяте місце (1964 р.), потім дев'яте, а у 1966 р.— чотирнадцяте.

Такий поворот справ сколихнув футбольну громадськість. Пригадались слова В. І. Соколова, сказані у 1949 р., коли в Ростові-на-Дону львівський «Спартак» виборював право переходу в клас «А»:

«Прийде час, у Львові зберуться гарні хлопці з усього Прикарпаття й Закарпаття, керовані власними тренерами, поведуть справжню розмову про вищий клас».

Слова В. І. Соколова збулися згодом. А тоді, у 1966 р., всі знали і добре розуміли, що трудно сподіватися на самовіддану гру «варягів» у той час, як талановиті юнаки, вихованці львівських тренерів М. Турка, Р. Газди, Ю. Зубача, В. Соломонка, В. Ханенка, Е. Кеслера, С. Шапошникова роз'їжджалися по країні, здобуваючи футбольну славу іншим містам.

Невдалий виступ у 1966 р. переконав керівництво «Карпат» у цьому. Було вирішено різко омолодити команду, поповнити її вихованцями місцевих клубів. Так у «Карпатах» з'явилися Б. Грещак, П. Данильчук, Ю. Басалик, впевненіше заграли В. Данилюк, Р. Поточняк, В. Булгаков, Р. Покора, що прийшли в команду на рік раніше. Сезон 1967 р. показав, що починається становлення нового, самобутнього футбольного колективу. «Карпати» здобули власне обличчя, почали відрізнятися своєю грою від інших команд другої ліги. Цьому багато сприяло цікаве спортивне суперництво з іншою львівською командою другої ліги — армійцями, які досить успішно виступали в ті роки.

На цей раз сьоме місце «Карпат» було сприйняте як заявка на майбутнє. У 1968 р. в складі команди почали грати Я. Габовда, І. Герег, Л. Броварський, В. Сиров та інші здібні футболісти, заяскравів талант молодого Г. Лихачова. В принципі всі ланки колективу було добре вкомплектовано, гравці були досить технічними, вміли вести тактично правильну гру. Але ще бракувало згуртованості, цілеспрямованості.

Перелом настав влітку. У грі на своєму полі «Карпати» програли з рахунком 2:5 значно слабшій команді — «Хіміку» з Північнодонецька. Прикро було дивитись у той день на гравців. Відразу ж вжито рішучих заходів до виправлення ситуації в команді. Начальником її став голова обласної федерації футбола К. В. Мікльош. Він не приймав вольових рішень, але зумів знайти шлях до сердець гравців. Відтоді «Кар-

пати» розпочали переможний марш з середини турнірної таблиці на її горішній щабель.

Фінальний турнір у Сочі приніс чимало пережнвань шанувальникам команди. Вважаючись, на одностайну думку фахівців, кращим колективом та основним претендентом на перемогу, «Карпати» не зуміли довести цього на полі. Поразка від «Суднобудівника» — 0:1, перемога — 4:1 — над «Іртишем» та нічия — 1:1 при явній перевазі в зустрічі з «Уралмашем» принесли львів'янам друге місце, малі срібні медалі та звання майстрів спорту. Атакуючі принципи команди були винагороджені призом журналу «Старт» за кращу різницю м'ячів.

Для 20-річних тоді Ростислава Поточняка, Левка Броварського, Володимира Булгакова, Романа Покори та їх товаришів ці нагороди були атрибутами визнання їх майстерності, їх спортивної зрілості. Команда повірила в свою силу, відчула можливість здобути жадану перемогу. В колективі запанували дружба, взаємодовір'я, товариська симпатія. У команді сформувалася група технічних, швидких, результативних нападників — Габовда, Лихачов, Басалик, Грещак, Данилюк; в середині поля впевнено діяв досвідчений Кульчицький (єдиний, до речі, з гравців, хто залишився у команді з дня її заснування) і молоді Броварський, Покора, Булгаков. Захисники Герег, Поточняк, Сиров і Данильчук створили надійний заслін воротам, які захищали Турпак і Лупол.

Наступний сезон «Карпати» провели практично в тому ж складі. Це був сезон їх найвагомішого успіху— вперше команда другого ешелону стала володарем Кубка СРСР. У кубкових баталіях повністю виявився бійцівський характер колективу, любов до атаки, до безкомпромісних дій на полі. Нелегкі, вперті поєдинки з «Азовцем», одеськими армійцями, «Араратом», «Чорноморцем», «Трудом», «Суднобудівником» — це сходинки до фіналу. Повний драматизму, складних ситуацій

та захоплюючих моментів фінальний матч з ростовськими армійцями — однією з кращих команд вищої ліги — назавжди увійде в історію команди.

Кубкова перемога довела, що «Карпати» стали колективом високого рангу, що команді під силу й інші звитяги. Попереду була заповітна мрія — здобути путівку у вищу лігу.

1970 року і тренери, і гравці доклали всіх зусиль, щоб мрія ця здійснилася. Не все йшло гладко. Чимало невідомих суперників у новоствореній першій групі класу «А» чинили впертий опір, змушуючи львів'ян до максимального зусилля. Невдачі першого кола не надломили команду. Кілька яскравих перемог — 1:0 з «Даугавою», 2:0 з тбіліським «Локомотивом», 1:0 з «Волгарем», 5:0 з «Будівельником», 2:0 з «Текстильником», 2:1 з московськими залізничниками — і «Карпати» закінчили перше коло нарівні з «Кайратом». Цікаво, що команда почала впевнено вигравати на чужих полях, чого раніше не було.

Ще більше натхнення львів'янам надали зустрічі з бухарестським «Стяуа» у розиграші Кубка володарів кубків. Хлопців не залякали гучні титули суперника, хотілося зіграти якнайкраще, і саме це надмірне бажання, можливо, не дозволило їм реалізувати перевагу, яку вони мали в першому матчі. В Бухаресті ж «Карпати» довели, що вміють грати у сучасний, атакуючий футбол, і повернулись додому не зломленими, а готовими довести, що невдача була випадковою, що є майстерність, вміння, бажання грати краще. З того часу «Карпати», не знаючи поразок, впевнено довели сезон до переможного фінішу. Остання гра в Караганді була завершальним кроком переможної ходи. Г. Лихачов забив останній, 70-й, гол сезону, і львівська команда стала колективом вищої ліги.

26 перемог, 11 нічиїх і тільки 5 поразок — такі складові успіху. Набрано 63 очки, на 2 більше, ніж у срібних та бронзових призерів «Кайрата» і «Дніпра».

Ось імена тих, хто боровся за вихід у вищу лігу: воротарі Габор Вайда, Михайло Лупол, Олександр Швойницький; захисники Ростислав Поточняк, Іван Герег, Петро Данильчук, Валерій Сиров, Михайло Сарабін, Борис Сорока; півзахисники Ігор Кульчицький, Остап Савка, Левко Броварський, Володимир Булгаков, Роман Покора; нападники Янош Габовда, Геннадій Лихачов, Богдан Грещак, Володимир Данилюк, Іван Шопа.

«Карпати» — команда молода і за віком гравців, і за роками свого існування, але вже знайшла місце в числі провідних клубів країни. Три роки підряд львів'яни примушують говорити про себе не лише на Прикарпатті, де живе переважна більшість їхніх шанувальників, а й далеко за межами України. Багато пишуть про їх красиву гру, любов до атаки, про мужню і розумну, самовіддану і водночас продуману поведінку на полі, але слід знати і те, що ці хлопці не можуть жити без футбола, що всі вони по-справжньому віддані рідній команді, своїм друзям, рідному телевізійному заводові, маленькою часткою якого вони почувають себе завжди.

Так сповнилися слова В. І. Соколова, сказані 22 роки тому. Тепер кожен знає, що Кульчицький, Поточняк, Покора, Швойницький виросли у Львові, Данилюк, Савка, Броварський — в Дрогобичі, Грещак — на Тернопільщині, Данильчук — на Івано-Франківщині, Вайда, Герег, Габовда і Шопа — на Закарпатті саме тоді, коли в старовинному Львові лише назрівала думка мати команду в вищій лізі. Кожний із своїм характером, своїми уподобаннями, своїм ігровим амплуа, всі разом — гравці та тренери — складають одне ціле, без чого неможливо сказати — хороша команда!

З часу створення другої групи класу «А» право на перехід до вищої ліги здобули такі команди:

1963 рік **«Шинник»** (Ярославль), **«Волга»** (Горький).

1964 рік **«Локомотив»** (Москва), **СКА** (Одеса), **«Пахтакор»** (Ташкент), **«Чорноморець»** (Одеса).

1965 рік **«Арарат»** (Єреван), **«Кайрат»** (Алма-Ата).

1966 рік **«Зоря»** (Ворошиловград).

1967 рік **«Дннамо»** (Кіровобад).

1968 рік **«Уралмаш»** (Свердловськ).

1969 рік **«Спартак»** (Орджонікідзе).

1970 рік **«Карпати»** (Львів), **«Кайрат»** (Алма-Ата).

КРИШТАЛЕВИЙ ПІК ЛЬВІВ'ЯН

Кришталево-срібний приз — Кубок СРСР з футбола — трофей не менш почесний, ніж золоті медалі чемпіонів. І для того, щоб здобути його, треба мати особливу, кубкову вдачу. Такі провідні клуби, як тбіліське і мінське «Динамо», «Нефтчі», ростовський СКА, наприклад, бували чемпіонами або призерами першості, але жодного разу не завойовували Кубка. І здавалося неймовірним, щоб перемогу в цих змаганнях могла здобути команда другого ешелону. Щоправда, у свій час непогано зарекомендували себе у кубкових баталіях єреванські та івано-франківські спартаківці, львівські і калінінські армійці, футболісти міста Орехово-Зуєва. Однак врешті-решт титуловані суперники брали над ними гору.

І раптом — ще одна спроба команди другої ліги прописатися серед володарів Кубка.

Щоправда, навесні про заволодіння Кубком СРСР ніхто з карпатців серйозно не думав. Перед колективом стояло інше завдання — боротьба за вихід у вищу лігу. І перша кубкова гра у Жданові була малоціка-

вою. 6 квітня «Азовець» і «Карпати» так і не зуміли з'ясувати кубкові відносини. 120 хвилин ігрового часу не принесли успіху жодній з команд: нульова нічия. Правда, весняне поле було важким. Господарі грали на грані фола. Але й львів'яни не зуміли показати, на що здатні. Лише наступного дня у повторному матчі «Карпати» перемогли з рахунком 2:1 (голи забили Я. Габовда і В. Данилюк).

Чергову гру команда провела у Львові з одеськими армійцями. Незважаючи на перевагу, «Карпати» довго не могли вирвати перемогу. Долю зустрічі вирішив одинадцятиметровий. Його на 86-й хвилині реалізував Г. Лихачов.

Третій кубковий матч «Карпати» також провели на стадіоні «Дружба». 1 червня вони зустрілися з командою вищої ліги — «Араратом». Матч був красивий, насичений драматичними моментами. Основний час не приніс успіху жодному з суперників. Все вирішилося у додатковій тридцятихвилинці. Спочатку на 95-й хвилині Петросян забив гола у ворота господарів. Львів'яни відповіли кількома грізними атаками. За порушення правил на своєму штрафному майданчику гості були покарані одинадцятиметровим ударом. Його на 105-й хвилині реалізував Г. Лихачов. За три хвилини до кінця зустрічі І. Кульчицький головою забиває у ворота єреванців переможного гола.

Через місяць «Карпати» знову на своєму полі приймали «Чорноморця». Одесити зуміли переграти в $^{1}/_{16}$ фіналу грізних тбіліських динамівців. «Чорноморець» — традиційний суперник львів'ян у матчах різних рангів. Перемога над ним була справою честі і престижу для «Карпат». Після матчу деякі спортивні оглядачі писали, ніби одесити «навмисно» програли матч. Ця думка помилкова, безпідставна і образлива для одеситів. Ні, вони розраховували саме на виграш. Недарма ж після першого гола у ворота одеситів їх тренер С. Шапошников, відомий своєю стриманістю, вибіг

на поле і сперечався з суддями! Львів'яни, які весь матч володіли ініціативою, грали легко, невимушено, красиво. І нагорода — два голи (на 49-й хвилині — Я. Габовда, на 55-й — Г. Лихачов).

У чвертьфіналі доля звела «Карпати» з воронезьким «Трудом» — командою, «незручною» для суперників. До того ж усі кубкові матчі «Труд» проводив з піднесенням і навіть завдав поразки грізним московським спартаківцям. А львів'яни перед тим програли кілька календарних зустрічей. Як часто трапляється у спорті, саме ці програші викликали у наших земляків бажання реабілітуватись, знову знайти свою «гру». Дуже важкий матч у Воронежі вони провели з справжнім натхненням. Було призначено два одинадцятиметрових. Один у ворота господарів, другий — гостей. Били Г. Лихачов і В. Рейнгольд. Дуель закінчилась на користь... воротаря В. Турпака, який у карколомному кидку відбив сильний удар Рейнгольда.

Суперником «Карпат» у півфіналі всі сподівалися побачити володаря Кубка 1968 року московське «Торпедо». Та миколаївський «Суднобудівник» раптом зробив сюрприз — виграв на полі у москвичів. Жереб визначив місце півфіналу — Львів. І наші земляки взяли переконливий реванш за поразку «Суднобудівнику» в сочинському турнірі. Голи на 36-й і 43-й хвилинах забили Г. Лихачов і Я. Габовда. Гра йшла практично в одні ворота. Ось як прокоментував цей матч заслужений майстер спорту, уславлений у минулому воротар Олексій Хомич: «Протягом перших 15—20 хвилин суперники дуже нервували, багато було неточних передач, та й взагалі технічні прийоми виконувалися з браком. Але поступово команди отямилися. Нападники «Карпат» розігралися, в чому я бачу заслугу капітана Кульчицького... Цей півзахисник після матчу справедливо був нагороджений призом як кращий гравець зустрічі».

Нарешті — фінал. Що він готує львів'янам?

Двобій між ростовськими армійцями і карпатцями відбувся 17 серпня в Москві на Центральному стадіоні ім. В. І. Леніна. Щоб підтрнмати свою улюблеиу команду, в столицю в цей день приїхало кілька тисяч львів'ян. Напередодні матчу тренер ростовців Г. Матвєев в інтерв'ю кореспонденту щотижневика «Футбол-хокей» сказав: «Спробуємо нейтралізуватн І. Кульчицького і створнти простір для дій Проскуріна і Зінчеика. Вірю, що тоді виграємо».

Суперники виставнлн бойові склади:

СКА (Ростов): Л. Кудасов, Б. Сєростанов, М. Антоневич, В. Сінау, В. Корнєєв, В. Тромбач, О. Попов, О. Єськов, В. Проскурін, А. Зінченко, Ю. Васєнін.

«Карпати» (Львів): В. Турпак, І. Герег, Р. Поточняк, В. Сиров, П. Даннльчук, Л. Броварськнй, В. Булгаков, І. Кульчицький, В. Данилюк, Я. Габовда, Г. Лихачов.

Початок матчу складався точно «за Матвєєвнм». Наші земляки трохн нервують, не можуть нав'язати суперникам своєї гри. Втім, уважні і кваліфіковані спостерігачі помітнли, що перевага ростовців не така вже й переконлива. Коли на 20-й хвилині Зінченко, скориставшись з помилки львівськнх захнсників, відкрив рахунок, Ігор Нетто раптом промовнв: «А тепер «Карпати» внграють». Переломною була 35-та хвнлнна. В. Данилюк залишає позаду двох захисників і б'є вбік від воротаря армійців Л. Кудасова. Штанга! На 36-й, 37-й, 38-й хвилннах «Карпати» подають трн кутових. Потім кілька гострих атак на ворота Кудасова. Але головні події на полі розгорнулися після перервн. На 62-й хвилині Я. Габовда дотепно пропускає м'яча на Г. Лнхачова. Той точно б'є. Згодом Я. Габовда виграє м'яч у М. Антоневнча, віддає його В. Булгакову — 2 : 1.

У ростовців залишнлося 24 хвилини, щоб відігратися. Та сподіватнсь вонн моглн хіба що на випадок. За цей час біля армійських воріт було створено сім гострих снтуацій і лише чотири — біля воріт Турпака.

Перемога... Кубок наш!

А за три хвилини до фінального свистка судді Карло Круашвілі рахунок ледве не став 3 : 1 на користь «Карпат». М'яч, перекинутий Г. Лихачовим через Кудасова, прокотився лише в кількох міліметрах від стійки воріт...

Таким було сходження львівських футболістів на свій кришталевий пік. Так на Кубку країни з'явився двадцять восьмий автограф: «1969 рік «Карпати» (Львів)».

НАПЕРЕКІР ПРИКМЕТАМ

Ось уже кілька років у порядку самодіяльності,— писав у щотижневику «Футбол-хокей» відомий футбольний статистик К. Єсенін,— я займаю «посаду» футбольного провидця. І, знаєте, багато разів майже все вдавалося. Особливо на фінальних матчах Кубка. Переможці навіть висловлювали мені подяку.

Мій авторитет зростав, доки, нарешті, не похитнувся. І сталося це 17 серпня 1969 року під час фінального матчу на Кубок СРСР.

Судіть самі. За всіма прикметами тоді мали виграти ростовці. Та ба, Кубок поїхав до Львова.

Ще увечері шістнадцятого я метикував:

— Воротар команди, яка переможе, повинен обов'язково стати перед початком гри у північні ворота, адже у фіналах вже одинадцять років триває чергування: південь—північ. Торік торпедівці від півдня починали і виграли. Тепер черга за північчю.

— Голів, певно, буде більше в північних воротах. Поки що в фіналах Кубка у північних побувало 17, а в південних — 11.

— На фінал, як підказує досвід, треба виходити обов'язково в постійній формі свого клубу, а не рядитися в бозна-що.

— Шанси ростовців, мабуть, більші, вони класом «вищі» — з першої підгрупи, а львів'яни — з другої, і 11 років тому вже був бій між ними за вихід в клас «А», і переміг Ростов.

— Якщо вже Кубок не залишився в Москві, то його обов'язково виграє той, хто переміг москвичів. Так було завше, коли Кубок завойовувало київське «Динамо», «Шахтар» чи «Зеніт». Обов'язково на шляху треба подолати кого-небудь з московських знаменитостей. На цей раз ростовці перемогли і ЦСКА, і «Динамо». «Карпати» ж жодного разу не зустрілися з москвичами.

Коли в неділю суддя К. Круашвілі кинув жеребок, за ростовців уже були всі прикмети. І Кудасов став у північні ворота, і навіть форму ростовці наділи свою, а «Карпати» — чужу. Взагалі для Львова все кепсько почалося. Уже на двадцятій хвилині був пропущений гол. А в 20 фіналах, хто перший пропускав, той і програвав, і лише сім раз було навпаки.

Після зміни воріт футболістам СКА належало забивати у зручні північні ворота, а львів'янам у трудні — південні.

Загалом всі прикмети були за ростовців, і лише львів'яни вірили не в прикмети, а в самих себе. І ось наперекір усьому влітає м'яч у південні ворота. Незабаром і другий затріпотів у сітці.

Залишалось ще 24 хвилини. Весь цей час я не вірив, щоб так раптом могли «збанкрутувати» роками виплекані прикмети. А вони збанкрутували.

24 рази спалахували світлові цятки на табло: то йшли в минуле хвилини. І ось спалахнула сорок п'ята цятка. Попереду не лишилося нічого.

Але ж ні, це не вірно, що нічого не лишилось. Треба було встати і довго-довго аплодувати «Карпатам». Аплодувати їх мужності, впертості, майстерності. Аплодувати їх волі, яка виявилась сильнішою за всілякі прикмети. І хоч, як ви можете зрозуміти, я був дещо спантеличений, але аплодував від душі.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДЕБЮТ

Бувають програші, які тільки умовно можна назвати поразкою. У першому матчі на Кубок європейських володарів кубків наші «Карпати» з рахунком 0:1 програли кращій румунській команді «Стяуа». На 88-й хвилині гри нападник гостей Татару, скориставшись з помилки наших захисників, забив гола у ворота «Карпат». І раптом у спортивних коментарях Всесо-

юзного радіо пролунала фраза: «Незважаючи на програш «Карпати» з піднесенням провели матч. Команда грала цікаво. Але львів'янам не пощастило». І справді, наші земляки у цій зустрічі могли добитися успіху. Вони нічим не поступалися іменитим суперникам, хіба що досвідом і витримкою. У складі «Стяуа» було кілька гравців, які щойно повернулися з чемпіонату світу в Мехіко, де румунська збірна здивувала всіх, ледь-ледь не забравши очка у непереможних бразильців. Більше того, вони забили у ворота майбутніх чемпіонів два м'ячі і вперто намагалися забити третій. Татару забив гола в Мехіко. Забив і у Львові. Він довго чекав на помилку наших захисників. І дочекався. Шкода, що нашому нападу не щастило. Адже нагода влучити у ворота румун була у Грещака, Габовди і Лихачова.

«Карпати» у себе вдома зіграли з «Стяуа» на рівних. Однак тут треба зауважити, що тактика львів'ян була не такою гнучкою, як у їхніх суперників. І матч-відповідь у Бухаресті мав вирішити, чи справді «Карпати» знаходяться у такій формі, що здатні конкурувати на полі з кращими європейськими клубами.

Мабуть, у той вересень футбольна богиня з теплою посмішкою дивилася у бік «Стяуа». Румуни, безумовно, не були готові до того, що трапилось у Бухаресті. Очевидно, тренери «Стяуа» у себе вдома розраховували на досить легку перемогу над новачком. Румунські спортсмени атакують. Їх дії дещо самовпевнені. Проте гра швидко вирівнюється. На 22-й хвилині Ігор Кульчицький несподівано, сильним ударом з тридцяти метрів, забиває гол у лівий верхній кут воріт. Румуни відповідають відчайдушним штурмом. Відчувається, що нерви підводять воротаря карпатців Лупола. Він міг перехопити передачу Йордаческу на Думитру, але вчасно не зорієнтувався. Так, на 27-й хвилині Думитру встановив рівновагу — 1:1. Через шість хвилин Янош Габовда блискуче обіграв кількох захисників і воротаря

господарів — 2:1. Через дві хвилини суддя призначив одинадцятиметровий у наші ворота. Його точно пробив Татару. З нічийним рахунком команди пішли на перерву.

Драматичним був і другий тайм. На 64-й хвилині наш Лупол «прогавив» не дуже сильний удар Йорданеску. Господарі поля нарешті повели у рахунку і... відразу ж пішли в оборону. А наші — в атаку. Богдан Грещак на останній хвилині матчу все ж забив, ще одного гола у ворота господарів. 3:3! Якби не той прикрий гол у Львові! Але в цілому європейський дебют «Карпат» можна вважати вдалим. Дивує, як швидко «Карпати» пристосувалися до манери гри «Стяуа». Це свідчення мобільності команди, високого рівня тактичної підготовки гравців.

Тренер «Стяуа» і олімпійської збірної Румунії Ш. Ковач так оцінив другу зустріч між карпатцями і бухарестськими армійцями:

«Ваші хлопці не дали можливості нашим футболістам відзначитись перед своїми глядачами. Оплески на трибунах лунали на честь гостей. Це справедливо. Я вже говорив, що з задоволенням запросив би до свого клубу кількох гравців «Карпат», якщо б вони на це погодились. Так чи інакше, вважаю своїм обов'язком попередити тих футбольних спеціалістів, які, можливо, ще не звернули увагу на львівську команду, що «Карпати» грають в оригінальній, тільки їм властивій манері. Це — команда-сюрприз. Я пророкую їй велике майбутнє». Такі слова — не комплімент, а визнання заслуг карпатських футболістів.

КОЛЕКТИВНИЙ ПОРТРЕТ «КАРПАТ»

Попередні три сезони були для «Карпат» сезонами визнання, сезонами спортивної слави. Всі, хто бачив їх гру, не могли стриматися, щоб не відзначити найпри-

мітніше в грі команди — її самобутність. До певної міри висновки й оцінки футбольних фахівців, відомих спортивних журналістів творять колективний портрет «Карпат».

●

Я спостерігав гру львівських «Карпат» у Сочі на фінальній пульці найсильніших команд другої ліги класу «А». Глядачам львівські футболісти сподобалися найбільше. І це справедливо: карпатці грали в добротний, сучасний футбол. Тільки гол, випадково забитий футболістами миколаївського «Суднобудівника», перепинив львів'янам шлях до вищої ліги. Карпатцям не позичати ентузіазму і самовіддаості. А цілеспрямованості і майстерності у них досить, щоб на рівних грати з будь-якою командою вищої ліги.

О. Леонтьєв, футбольний оглядач «Советского спорта».

Львів'ян виділяє невичерпна енергія, мобільність кожного футболіста, вміння протягом 90 хвилин підтримувати швидкий темп. Про добрий клас колективу свідчить і здатність перебудовуватися в процесі гри, знаходити краще продовження, найраціональнішу в даному випадку тактику.

Є. Горянський, заслужений тренер УРСР.

«Карпати» — самобутній колектив з незламною волею, твердою вірою у власні сили.

М. Морозов, заслужений майстер спорту.

З спортивної точки зору львів'яни виглядали краще (про фінал Кубка СРСР 1969 р.— Ред.). Я ще раз переконався, що вони гідні вищої ліги радянського футбола. В тому, що спеціалісти мали рацію, стверджуючи

торік, що «Карпати» можуть грати у вищій лізі, ми всі переконалися цього вечора.

В. Понедєльник, заслужений майстер спорту.

Прикарпатська команда демонструє нестереотипний, гострокомбінаційний, видовищно дуже привабливий футбол.

В. Лобановський, старший тренер дніпропетровського «Дніпра».

На мою думку, футболісти Львова не мають собі рівних у першій групі. «Карпати» — солідний, добре зіграний ансамбль, в якому немає вразливих місць. А це само по собі вже дуже багато.

А. Біба, заслужений майстер спорту, тренер київського «Динамо».

Швидкі форварди, технічні хавбеки, вміння більшості гравців імпровізувати — ось головні козирі львів'ян. Приємно спостерігати, як легко і невимушено працюють з м'ячем Броварський і Лихачов, як точно відчуває всі нюанси гри Кульчицький, як вміє поставити «крапку» Габовда.

М. Маношин, старший тренер київського СКА.

Львів'яни за своєю майстерністю впритул наблизилися до зірок вищої ліги. Подобаються форварди «Карпат», та й хороших півзахисників у львів'ян чимало.

Х. Стренцис, суддя всесоюзної категорії.

Якби у мене була можливість, я б негайно запросив у «Стяуа» Кульчицького, Броварського і Савку. Щодо Лихачова, то як тренер із задоволенням зайняв-

ся б ним для того, щоб через рік-півтора підготувати футбольну зірку світового класу.

Ш. Ковач, тренер бухарестської «Стяуа», олімпійської збірної Румунії.

Це був матч (товариська зустріч «Карпати»— «Спартак» (Москва).— Ред.) високого стандарту як технічного, так і тактичного, як у розумінні індивідуальних, так і колективних дій. Ми грали тим складом, яким продовжимо чемпіонат країни в наступні два місяці без членів збірної команди. Це була гра двох рівноправних суперників, цікава і коректна.

М. Симонян, старший тренер московського «Спартака».

Серце будь-якого футбольного ансамблю — півзахист. І ця ланка у новачків вищої ліги «на висоті». Тренери щасливо можуть сполучати досвід і самовідданість Кульчицького з раціональною технікою Булгакова, бойовий запал Броварського й відмінну фізичну підготовленість Савки. Хавбеки «Карпат», як правило, повновладні господарі.

О. Водягін, заслужений майстер спорту.

Ось уже три сезони «Карпати» дивують не тільки висотою своїх спортивних досягнень, а й, що особливо важливо, їх стабільністю. За ці три роки в команду було прийнято 15 місцевих футболістів, а відраховано лише 4. «Карпати» вийшли на перше місце в республіці за процентом закріплення молодих гравців, котрі виросли в місцевих командах, в основному складі майстрів.

В. Кулик, голова Комітету фізкультури і спорту при Раді Міністрів УРСР.

«КАРПАТИ» В ЦИФРАХ

319 ЗУСТРІЧЕЙ

21 квітня 1963 р. у Львові на стадіоні Спортивного клубу Армії відбулася перша календарна зустріч «Карпат». Ось хто брав участь у цьому першому матчі проти гомельського «Локомотива»: Сусла, Береговський, Валіонта, Баканчош, Кулаковський, Асланян, Іванюк, Кольцов, Розсихін, Крощенко, Філяєв. На двадцять шостій хвилині переповнені трибуни вибухнули оплесками — гол! Перший гол Крощенка приніс першу перемогу і перші два очка «Карпатам».

28 листопада 1970 р. був зіграний 319-й матч. У поєдинку з карагандинським «Шахтарем» вирішувалася доля «Карпат» чи бути у вищій лізі. Це була 141-ша перемога в другому ешелоні, чи не найвагоміша з усіх попередніх.

Ось турнірні сходинки карпатців за роки виступів у класі «А»:

Рік	Кількість				Співвідношення м'ячів	Місце
	матчів	перемог	нічиїх	поразок		
1963	34	14	11	9	28 : 22	7
1964	40	14	13	13	47 : 49	10
1965	46	18	14	14	57 : 37	9
1966	34	8	14	12	23 : 23	14
1967	38	17	8	13	50 : 38	7
1968	43	27	8	8	85 : 36	2
1969	42	17	12	13	63 : 50	6
1970	42	26	11	5	70 : 22	1

Неважко підрахувати, що в 319 виступах здобуто 141 перемогу, 91 матч закінчився внічию, 87 — поразкою.

62 СУПЕРНИКИ

За вісім років «Карпати» мали можливість помірятись силами з 62 суперниками: 24 з них — це українські команди, 23 — колективи РРФСР, а 15 — з інших союзних республік. Найчастіше сходилися турнірні шляхи «Карпат» з «Дніпром» — 14 разів, і тільки один матч зіграно з омським «Іртишем» (під час фінальної пульки 1968 р. в Сочі).

Варто відзначити, що найбільш важкими суперниками для «Карпат» були саме українські команди, і серед них «Чорноморець», запорізький «Металург», СКА (Київ).

Є серед цих суперників і такі, які раніше «Карпат» здобули право грати у вищій лізі: «Зоря» (Луганськ), «Арарат» (Єреван), «Пахтакор» (Ташкент). В цьому сезоні «Карпати» знову зустрінуться з «давніми знайомими», дістануть можливість взяти реванш за попередні невдачі.

Адже саме «Пахтакор» завдав «Карпатам» у 1964 р. найбільш відчутної поразки — 5 : 0. З таким же рахунком львів'яни програли і команді «Динамо» з Талліна, проте пізніше зуміли за це «відплатитися» естонцям чотирма перемогами. З узбецькими ж футболістами більше зустрічей не було.

Коли вже заговорили про матчі з великим рахунком, то пригадаємо рекордні рахунки на користь «Карпат». 8 : 0 — рідко зустрінеш такий результат у зустрічах майстрів. Вісім голів львів'яни забили 12 серпня 1968 р. у ворота гродненського «Німану». По шість м'ячів виймали з сітки своїх воріт голкіпери «Ростсільмашу», «Дніпра», СКА (Одеса), «Рубіна».

423 ГОЛИ

Приз газети «Труд» у першій групі не розігрується. Проте кращих бомбардирів статистики відзначають,

і приємно зустріти в цьому списку прізвище Яноша Габовди. Двічі — в 1968 та 1970 рр.— він був першим, маючи на своєму рахунку по 24 голи.

В минулому сезоні Я. Габовда вийшов на перше місце і серед бомбардирів клубу. Ось як виглядає десятка кращих снайперів «Карпат» на початок 1971 р.: **Я. Габовда** — 63, **А. Крощенко** — 56, **В. Данилюк** — 41, **Г. Лихачов** — 33, **І. Кульчицький** — 29, **В. Гусєв** — 28, **В. Булгаков** — 26, **Б. Грещак** — 19, **Л. Броварський** — 16, **І. Диковець** — 12.

Всього в списку тих гравців «Карпат», хто забивав м'ячі, можна знайти 38 прізвищ. У ворота суперників проведено 419 м'ячів, ще чотири голи забили у власні ворота захисники «Політвідділу», «Дніпра», «Спартака» з Гомеля і «Кубані». З тих, хто сьогодні захищає честь «Карпат», голи забивали також Р. Покора — 9, Р. Поточняк — 4, М. Сарабін — 1, О. Савка — 1, І. Шопа — 1.

Минулого року футболісти «Карпат» забили суперникам 70 м'ячів (Я. Габовда — 24, Г. Лихачов — 11, Б. Грещак — 10, Л. Броварський — 7, І. Кульчицький — 7, Р. Покора — 4, В. Данилюк — 3, В. Булгаков — 2, О. Савка — 1, І. Шопа — 1).

КУБКОВІ М'ЯЧІ

Усього на рахунку львів'ян було 23 кубкові матчі: 14 перемог, 2 нічиї і сім поразок; співвідношення м'ячів 27 : 17. Кубкові голи розділили між собою: Г. Лихачов — 6, Я. Габовда — 3, І. Диковець — 3, А. Крощенко — 3, І. Кульчицький — 3, В. Булгаков — 2, В. Данилюк — 2, В. Гусєв — 1, В. Євлентьєв — 1, Б. Кесло — 1, А. Марков — 1, В. Самсонов — 1.

МІЖНАРОДНІ ЗУСТРІЧІ

За вісім років «Карпати» провели тридцять вісім міжнародних матчів з командами дванадцяти країн.

Серед їх суперників були колективи різного рангу: збірні НДР і Куби, всесвітньовідомі «Пальмейрас» з Сан-Паулу (Бразілія) і «Атлетико-Серро» з Монтевідео (Уругвай); команди вищої і другої ліг Польщі, Угорщини, НДР, Чехословаччини, Болгарії, Румунії, Франції, Ірану, ОАР. У цих поєдинках «Карпати» здобули 24 перемоги і тільки 8 матчів програли, співвідношення м'ячів — 87 : 46.

ХТО СКІЛЬКИ ЗІГРАВ МАТЧІВ

Кольори «Карпат» за всі роки захищав 71 футболіст, і єдиним, хто всі вісім сезонів виступав в основному складі, є Ігор Кульчицький. Зрозуміло, що він і рекордсмен за кількістю виступів за рідний клуб.

Ось десять гравців, що найчастіше виходили на поле в складі «Карпат»: **І. Кульчицький** — 257 ігор, **А. Крощенко** — 170, **Р. Поточняк** — 170, **В. Валіонта** — 162, **П. Данильчук** — 133, **Р. Покора** — 131, **Г. Лихачов** — 126, **І. Диковець** — 124, **В. Булгаков** — 123, **Б. Грещак** — 122.

А ті, хто зараз ще виступає, провели: **Я. Габовда** — 119 ігор, **В. Данилюк** — 117, **В. Сиров** — 112, **Л. Броварський** — 111, **І. Герег** — 111, **М. Сарабін** — 41, **О. Савка** — 40, **Г. Вайда** — 34, **Б. Сорока** — 21, **І. Шопа** — 14, **О. Швойницький** — 3.

ДЕБЮТИ

Давайте пригадаємо, коли ж вперше кожен нинішній гравець «Карпат» виходив на поле в основному складі (погляньте, будь-ласка, на таблицю):

Гравець	Дата	Під яким номером	Суперник
І. Кульчицький	2/V 1963	№ 11	«Дніпро» Дніпропетровськ
В. Данилюк	10/IV 1966	№ 12	«Зірка» Кіровоград
Р. Поточняк	12/V 1966	№ 9	«Металіст» Харків
Р. Покора	12/V 1966	№ 8	«Металіст» Харків
В. Булгаков	20/VIII 1966	№ 9	«Волга» Калінін
Б. Грешак	2/IV 1967	№ 7	«Волга» Калінін
П. Данильчук	2/IV 1967	№ 2	«Волга» Калінін
Г. Лихачов	2/VI 1967	№ 11	«Таврія» Сімферополь
М. Сарабін	18/VII 1967	№ 3	«Локомотив» Калуга
Л. Броварський	8/IV 1968	№ 6	«Балтика» Калінінград
Я. Габовда	8/IV 1968	№ 9	«Балтика» Калінінград
І. Герег	8/IV 1968	№ 3	«Балтика» Калінінград
В. Сиров	8/IV 1968	№ 5	«Балтика» Калінінград
Г. Вайда	11/IV 1970	№ 1	СКА Хабаровськ
О. Савка	11/IV 1970	№ 8	СКА Хабаровськ
О. Швойницький	15/IV 1970	№ 1	«Шахтар» Караганда
І. Шопа	19/IV 1970	№ 11	«Кайрат» Алма-Ата
Б. Сорока	28/IV 1970	№ 3	«Уралмаш» Свердловськ

ЮВІЛЕЙНІ ГОЛИ

Вже згадувалося, що перший гол з 423, які «Карпати» забили за вісім сезонів у першій групі класу «А», провів Анатолій Крощенко. Йому ж через два з лишнім роки — 23 серпня 1965 р.— вдалося забити і сотий гол. Цікаво, що це було у сотому матчі команди, та львівські уболівальники цього не бачили, бо зустріч проходила в Ризі з «Даугавою». Ще два роки довелося чекати на двохсотий гол — 29 вересня 1967 р. його забив Геннадій Лихачов армійцям Одеси. 24 квітня 1969 р. в м. Хмельницькому Володимир Булгаков забив місцевому «Динамо» два голи — другий з них був трьохсотим. А чотирьохсотий, зовсім недавно — 4 жовтня 1970 р.,— ленінградському «Динамо», забив Г. Лихачов. Він же був автором чотириста двадцять третього — у Караганді, в останньому матчі чемпіонату 1970 р.

Забити перший гол у ворота «Карпат» вдалося... теж гравцеві «Карпат» — захисникові В. Валіонті у матчі з челябінським «Локомотивом» за п'ять хвилин до кінця зустрічі.

ХЕТ-ТРІК

Карпатці завжди славилися результативністю. Є серед них і форварди, котрі в одному матчі забивали по три і більше голів (так званий хет-трік). Рекорд поки що належить А. Крощенку, який 2 червня 1967 року в матчі з сімферопольською «Таврією» спрямував в її ворота 4 м'ячі. Він же автор трьох голів у грі з горьковською «Волгою» (29 липня того ж року).

Найбільше, однак, хет-тріків — три — зробив Г. Лихачов: у матчах з омським «Іртишем» (20 листопада 1968 р.), північнодонецьким «Хіміком» (22 серпня 1968 р.) і ашхабадським «Будівельником» (7 липня 1970 р.). Двічі по три голи забивали суперникам В. Гусєв (фрун-

зенській «Алзі», 11 квітня 1964 р. і «Ростсільмашу», 11 вересня 1965 р.) і В. Данилюк (одеському СКА, 30 липня 1969 р. та івановському «Текстильнику», 4 вересня 1970 р.).

Але першу «трійцю» (в матчі з карагандинським «Шахтарем», 20 червня 1963 р.) зробив один з фундаторів «Карпат» О. Філяєв. Цікаво, що 3 з 10 хет-тріків львів'яни забили на чужих полях (у Караганді, Горькому і Північнодонецьку).

ШЛЯХ ДО ЗБІРНОЇ

Три роки тому про Ігоря Кульчицького вперше заговорили як про кандидата у збірну країни з футбола. Пізніше тренер румунської команди «Стяуа» сказав про Ігоря так: «Кульчицький знайде себе у будь-якій команді, якщо тренери зрозуміють цього гравця і дадуть йому на полі простір для дій».

Нарешті, за підсумками сезону 1970 р., Ігоря включено у число 33-х кращих футболістів країни і до національної збірної СРСР. Для багатьох це було несподіванкою, тільки не для львівських уболівальників, які вже протягом майже десяти років спостерігають на полі гру Ігоря Кульчицького.

Дрогобицький «Нафтовик», київське «Динамо», команда заводу «Львівсільмаш», «Карпати» — ось шлях Кульчицького у футболі. Грав у нападі і у захисті. Був наполегливий, працелюбний, енергійний. Спеціалісти часто нарікали, що у нього не така добра технічна підготовка, як того хотілося б, та й стартова швидкість могла б бути більшою. Але із самого початку одна риса відрізняла Ігоря: він виходив на поле не для того, щоб розіграти з товаришами певну кількість комбінацій, не робив з гри фетиша, а завжди усвідомлював, що проти нього виступають конкретні люди з тільки їм властивими особливостями і якостями.

Не дивіться на номер на футболці Кульчицького. Все одно Ігор буде грати від свого штрафного майданчика до штрафного майданчика суперників. А суперники не однакові. У кожного в арсеналі є сюрпризи, несподівані ходи. Треба бути готовим до цього, не розгубитися, підготувати і свій контрсюрприз, повести за собою вперед товаришів. Тобто Ігор Кульчицький завжди точно відчував характер матчу, його пульс. А це особливий талант. Цього за допомогою книжок і лекцій не навчишся.

«Карпати» у перші роки свого існування славилися грамотною, дещо академічною грою. Правильно бігали, правильно пасували. Команда комплектувалася непоганими форвардами, технічними захисниками. Тільки перемог було мало. Тренери, що приходили в колектив, були мало знайомі з карпатською манерою гри — іскрометною, побудованою на імпровізації, несподіваних змінах темпу і порядків. І фундатор колективу Ігор Кульчицький частенько виглядав на полі мало не білою вороною. Він пропонував відходити від догмату схеми — перетримувати м'яч там, де суперник чекає негайної передачі, відпасовувати, коли чекають, що ти сам підеш вперед. Так грав Ігор. Але тоді майже ніхто його не підтримував. Трапилося навіть і таке: відчислили Кульчицького з команди, вірніше — зробили спробу відчислити, бо невдовзі довелось запросити його назад. Виявилось, що ті, хто відчисляв Кульчицького, діяли дещо азартно. І справді, цей гравець уже встиг непогано зарекомендувати себе — кілька разів його включали у збірну республіки, входив він і до числа 33-х кращих футболістів України. І найголовніше — він вносив у команду атмосферу творчості, бажання імпровізувати.

Він виробив специфічну манеру ведення м'яча. Практично в усіх ситуаціях Ігор встигав тілом закрити м'яч від суперника. І в того не витримували нерви: порушував правила. Бували матчі, коли добра половина свистків судді звучала на захист Кульчицького.

Це дуже своєрідний гравець. Колись існував такий термін: «блукаючий форвард». Кульчицький же на полі не блукаючий форвард, а блукаючий гравець. Причому блукаючий не без мети, а саме з метою. Він переміщається з кінця в кінець поля, за рахунок своєї рухливості прагне створити для команди чисельну перевагу там, де точиться боротьба.

Талант Ігоря по-справжньому розкрився в останні роки. Для цього були особливі підстави. «Карпати» очолили К. В. Міклош та Е. Е. Юст, яким вдалося створити в команді атмосферу діловитості, творчості, довір'я. Щезли всілякі другорядні психологічні навантаження, змінився навіть сам стиль розбору ігор, бесід із спортсменами. Утворився не просто футбольний колектив, а футбольна родина. На поле стали виходити одинадцять товаришів, одинадцять братів-львів'ян, які розуміли один одного з півслова. Кульчицький нарешті одержав можливість грати у «свій футбол». Він — «мотор» команди, справжній боєць.

«Карпати» часто називають «командою Кульчицького», хоча він зовсім не гегемон на полі, хоч спеціально на нього ніхто не грає. Навпаки, його сила в тому, що він уміє повністю віддати себе інтересам команди, навіть «розчинитися» в ній.

Це спортсмен, який ніколи не відчуває себе переможеним. Навіть коли до фінального свистка лишилися лічені секунди, а рахунок на користь суперників. Така людина потрібна у команді. І, як виявилося, не тільки у «Карпатах», а й у нашій національній збірній.

Шлях Ігоря Кульчицького у футболі — тема для серйозних роздумів. Він досяг багато з того, про що тільки може мріяти футболіст. Але для того, щоб увійти в збірну, показати себе, Ігор не став, як деякі, перебігати з клубу в клуб (ближче до ока Федерації футбола). Він завжди жив у Львові і грав за львівські команди, повернувся до рідного міста навіть з провідної команди країни.

— Я львів'янин і бажаю захищати спортивну честь рідного міста,— ці слова Кульчицький сказав ще задовго до того, як «Карпати» вголос заявили про себе на всесоюзній арені.

Це чудовий приклад для молодих гравців.

М. Лесин

НЕМОВ КРИСЛАТЕ ДЕРЕВО

Львівський футбол... Близько 57 тисяч аматорів шкіряного м'яча, понад 1100 команд — такий футбол Львівщини в цифрах. Але це, так би мовити, офіційні дані. А скільки футболістів не зареєстровано у матчових протоколах, скільки їх збирається вихідного дня на футбольному полі з імпровізованими воротами, щоб просто так собі поганяти м'яча!

У кожному нашому селі, великому і малому, є своє футбольне поле, а де-не-де навіть з невеличкими трибунами. А місцева команда — то гордість усього села. Деякі сільські команди мають багаторічну історію, як, наприклад, у Давидові Пустомитівського району, Чайковичах Самбірського району. Вони почали своє існування ще за тяжких часів панської Польщі. Але більшість — то молоді за віком колективи, фундатори яких ще самі знаходяться в строю.

І щороку з ранньої весни і до пізньої осені не стихають баталії: відбуваються районні чемпіонати, першості райради добровільного спортивного товариства «Колос», змагання на приз місцевої газети тощо. Колгоспні команди — первинна ланка сільського футбола. Звідси найздібніші спортсмени потрапляють до інших команд, які виступають у чемпіонаті області.

В чемпіонаті Львівщини беруть участь 32 команди, поділені на дві групи. Першу групу становлять 12 найсильніших колективів, серед яких троє уже здобули

визнання і на всесоюзній арені. Це команди Вищого військово-політичного училища Радянської Армії, «Сокіл» львівського заводу ім. В. І. Леніна, «Цементник» Миколаївського гірничоцементного комбінату. Перші дві були володарями одного з найпопулярніших призів масового радянського футбола — «Кубка мільйонів», а миколаївці минулого року стали його фіналістами.

Команда Вищого військово-політичного училища — своєрідна лабораторія, звідки багато клубів, передусім львівський СКА, черпало свої резерви. Багато років біля керма команди стояли досвідчені педагоги Михайло Ходукін та Михайло Рибак. Нині колектив очолив заслужений тренер УРСР Ернест Кеслер.

Команда «Сокіл» — ветерани львівського футбола, чемпіони області 1970 р. Цей колектив виступає стабільно, демонструє змістовну гру. Одним з фундаторів «Сокола», його незмінним наставником є інженер заводу заслужений тренер УРСР Леонід Мороз, який тренує команду на громадських засадах.

Одна з провідних команд Львівщини — миколаївський «Цементник», минулорічний володар кубка області. Його тренує і сам грає Мирослав Корецький. Вони бували й призерами, й чемпіонами обласних чемпіонатів, а торік були фіналістами всесоюзного «Кубка мільйонів».

Другу сходинку в чемпіонаті області торік посів «Хімік» з Нового Роздола. Команда, очолювана Віктором Королевичем, виховала ряд талановитих гравців.

Один з центрів футбольної Львівщини — шахтарський край. Тут на кожній шахті, на кожному підприємстві є своя команда. Ще торік у Червонограді була команда майстрів класу «Б» «Шахтар», яка нинішнього року в рамзі команди колективу фізкультури виступатиме в чемпіонаті України. «Шахтар», очолюваний майстром спорту Борисом Розсихіним, виховав чимало здібних гравців, зокрема, Івана Поляника, Петра Ненчука, Володимира Раєвського. Широкого

розмаху набув дитячий футбол. Місцевий клуб «Шкіряний м'яч» з успіхом може посперечатися з львівським.

Багато років виступав у класі «Б» дрогобицький «Нафтовик». Був навіть грозою іменитих команд республіки. Звідси черпали поповнення команди старші рангами (донецький «Шахтар», «Карпати»). Цього сезону разом з червоноградцями боротиметься за перемогу в чемпіонаті області. Тут взято правильний курс щодо добору гравців — поповнення прийшло з місцевих команд, з групи підготовки.

Багато років підряд чільне місце в чемпіонаті Львова посідає команда Виннинківської тютюнової фабрики. Її по праву називають постачальником здібних гравців для команд майстрів. Звідси, зокрема, почали свій шлях у «Карпати» Ростислав Поточняк, Роман Покора, Степан Крупей. Виннинківці мають добрі традиції. Тут дбайливо ставляться до юних футболістів, плекають їх талант. Виннинківцям завжди щастило на здібних тренерів. Один з них — Богдан Маркевич — справжній педагог, чуйна людина. Саме такі й потрібні нашому футболові.

Великим резервом львівського футбола є команди вузів. Лише цього року до складу дубля «Карпат» увійшов цілий ряд молодих футболістів з інститутських колективів. Щороку в чемпіонаті вузів міста бере участь 9-10 команд. Провідне місце посідають студентські команди інституту фізкультури (тренер — заслужений тренер УРСР В. В. Соломонко) та політехнічного інституту (тренер В. А. Ханенко).

Торік у Львові після тривалої відсутності знову здобув прописку почесний трофей — приз ЦК ЛКСМУ «Надія». Збірна юнацька області, успішно подолавши опір футболістів Закарпаття, Чернігова, Чернівців, Івано-Франківська, Тернополя, Херсона, першою прийшла до фінішу.

Серед кращих гравців збірної юнацької команди України, що завоювала всесоюзний приз «Надія», на-

звано львів'яннна Євгена Михайлюка. Євген — вихованець групи підготовкн прн команді майстрів «Карпати» (треиер Б. А. Гончаров). Разом з своїмн одиоклубиикамн — Зеноном Храпком, Романом Рнф'яком він зарахованнй до збіриої юнацької СРСР. А Євген Павлов та Мнкола Сех — також гравці юнацької комаидн «Карпатн» — сталн кандндатами до збірної республіки.

Велнку роль у внхованні юних футболістів відіграє хист і сумлінне ставлення треиера до праці. Тому чимало здібної молоді зростае щороку в групі підготовкн СКА (тренери Б. Грнншпун, Я. Дмитрасевич), в ДСШ міськвио (тренерн С. Нирко, Я. Каннч), де ведеться копітка і плідна робота. Отже, тренерн комаиди майстрів «Карпатн» мають иепоганнй внбір.

С. Плоткін

З ХРОНІКИ ЛЬВІВСЬКОГО ФУТБОЛА

▲ **Першнй у Галнчиииі футбольиий клуб «Слава» був засноваиий иапрнкіиці 1893 р. у Львові. Його членамн булн здебільшого гімназистн, а засиовннком і треиером — викладач гімназії Едвард Ценар.**

● **Першнй футбольнний матч у Львові був зігранний у лнпиі 1894 р. Зустрічалися комаидн клубів «Сокіл» зі Львова і Кракова. Гра закіичнлася внічню — 0 : 0.**

■ **Перший свій міжиароднний матч збірна команда Львова провела 23 травня 1909 р. в словацькому місті Кошіце. Господарі поля перемогли з рахуиком 5 : 0. Через місяць, у Львові, знову перемоглй кошнцькі футболістн — 4 : 1.**

▼ **У 1911 р. всі футбольні клубн Галнчннн об'єдиалнся в автономнний тернторіальнний Союз, щоб статн хоч у деякій мірі незалежннмн від Австрійського футбольного союзу.**

◆ У 1920 р. львівські футболісти В. Кухар, М. Бетч, С. Хрип'як, Й. Слонецький, Й. Гарбєль брали участь в Олімпійських іграх у складі збірної команди Польщі.

● Львівська команда «Погонь» була першим чемпіоном Польщі у 1922 р. Потім це звання львів'яни здобували ще тричі — у 1923, 1925 і 1926 рр.

ГВАРДІЙЦІ ФУТБОЛА

33 КРАЩИХ ГРАВЦІ КРАЇНИ

За рекомендацією тренерської ради президія Федерації футбола СРСР затвердила список тридцяти трьох найкращих гравців за підсумками минулого сезону.

ВОРОТАРІ — **Віктор Банников** («Торпедо» Москва), **Лев Кудасов** (СКА Ростов-на-Дону), **Анзор Кавазашвілі** («Спартак» Москва).

ПРАВІ ЗАХИСНИКИ — **Юрій Істомін** (ЦСКА), **Реваз Дзодзуашвілі** («Динамо» Тбілісі), **Геннадій Логофет** («Спартак» Москва).

ПРАВІ ЦЕНТРАЛЬНІ ЗАХИСНИКИ — **Альберт Шестерньов** (ЦСКА) **Вадим Іванов** («Спартак» Москва), **Віктор Анічкін** («Динамо» Москва).

ЛІВІ ЦЕНТРАЛЬНІ ЗАХИСНИКИ — **Володимир Капличний** (ЦСКА), **Володимир Смирнов** («Динамо» Москва), **Муртаз Хурцілава** («Динамо» Тбілісі).

ЛІВІ ЗАХИСНИКИ — **Валерій Зиков** («Динамо» Москва), **Євген Ловчев** («Спартак» Москва), **Валентин Афоніи** (ЦСКА).

ПРАВІ ПІВЗАХИСНИКИ — **Володимир Мунтян** («Динамо» Київ), **Микола Кисельов** («Спартак» Москва). **Валерій Маслов** («Динамо» Москва)

ЦЕНТРАЛЬНІ ПІВЗАХИСНИКИ — **Володимир Федотов** (ЦСКА), **Василь Калинов** («Спартак» Москва), **Кахі Асатіані** («Динамо» Тбілісі).

ЛІВІ ПІВЗАХИСНИКИ — **Віктор Папаєв** («Спартак» Москва), **Володимир Полікарпов** (ЦСКА), **Ігор Кульчицький** («Карпати» Львів).

ПРАВІ КРАЙНІ НАПАДНИКИ — **Гіві Нодія** («Динамо» Тбілісі), **Володимир Ештреков** («Динамо» Москва), **Геннадій Шалімов** («Торпедо» Москва).

ЦЕНТРАЛЬНІ НАПАДНИКИ — **Борис Копейкін** (ЦСКА), **Володимир Козлов** («Динамо» Москва), **Анатолій Бишовець** («Динамо» Київ).

ЛІВІ КРАЙНІ НАПАДНИКИ — **Геннадій Єврюжихін** («Динамо» Москва), **Володимир Дударенко** (ЦСКА), **Едуард Козинкевич** («Шахтар» Донецьк).

33 КРАЩИХ ГРАВЦІ УКРАЇНИ

Президія Федерації футбола УРСР затвердила список 33 найкращих футболістів України за підсумками сезону 1970 року.

ВОРОТАРІ — **Євген Рудаков** («Динамо» Київ), **Олександр Прохоров** («Динамо» Київ), **Олександр Ткаченко** («Зоря» Ворошиловград).

ПРАВІ КРАЙНІ ЗАХИСНИКИ — **Анатолій Шульженко** («Зоря» Ворошиловград), **Іван Герег** («Карпати» Львів), **Федір Медвідь** («Динамо» Київ).

ПРАВІ ЦЕНТРАЛЬНІ ЗАХИСНИКИ — **Вадим Соснихін** («Динамо» Київ), **Олександр Журавльов** («Зоря» Ворошиловград), **Степан Решко** («Чорноморець» Одеса).

ЛІВІ ЦЕНТРАЛЬНІ ЗАХИСНИКИ — **Ростислав Поточняк** («Карпати» Львів), **Василь Матвієнко** («Динамо» Київ), **Михайло Фоменко** («Зоря» Ворошиловград).

ЛІВІ КРАЙНІ ЗАХИСНИКИ — **Микола Пінчук** «Зоря» Ворошиловград), **Володимир Левченко** («Динамо» Київ), **Василь Гунько** («Металіст» Харків).

ПРАВІ ЗАХИСНИКИ — **Володимир Мунтян** («Динамо» Київ), **Лев Броварський** («Карпати» Львів), **Володимир Веремєєв** («Динамо» Київ).

ЦЕНТРАЛЬНІ ПІВЗАХИСНИКИ — **Володимир Трошкін** («Динамо» Київ), **Валерій Маслов** («Чорноморець» Одеса), **Володимир Семенов** («Зоря» Ворошиловград).

ЛІВІ ПІВЗАХИСНИКИ — **Ігор Кульчицький** («Карпати» Львів), **Анатолій Боговик** («Динамо» Київ), **Анатолій Коньков** («Шахтар» Донецьк).

ПРАВІ КРАЙНІ НАПАДНИКИ — **Анатолій Пузач** («Динамо» Київ), **Валерій Поркуян** («Чорноморець» Одеса), **Богдан Грещак** («Карпати» Львів).

ЦЕНТРАЛЬНІ НАПАДНИКИ — **Анатолій Бишовець** («Динамо» Київ), **Янош Габовда** («Карпати» Львів), **Анатолій Лисаковський** («Зоря» Ворошиловград).

ЛІВІ КРАЙНІ НАПАДНИКИ — **Едуард Козинкевич** («Шахтар» Донецьк), **Віталій Хмельницький** («Динамо» Київ), **Геннадій Лихачов** («Карпати» Львів).

КРАЩІ АРБІТРИ КРАЇНИ

Президія Федерації футбола СРСР визначила десять кращих арбітрів за підсумками сезону 1970 р. (Список друкується за алфавітом).

Кестутіс Андзюліс. Каунас. 1929 року народження. Журналіст. Суддя міжнародної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1961 р.

Тофік Бахрамов. Баку. 1926 р. н. Завідуючий кафедрою футбола Азербайджанського інституту фізкультури. Суддя міжнародної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1958 р.

Анатолій Іванов. Ленінград. 1928 р. н. Радіотехнік. Суддя всесоюзної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1965 р.

Павло Казаков. Москва. 1928 р. н. Завідуючий кафедрою футбола і хокея Центрального інституту фізкультури. Суддя міжнародної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1958 р.

Карло Круашвілі. Тбілісі. 1927 р. н. Тренер з футбола. Суддя міжнародної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1958 р.

Валентин Ліпатов. Москва. 1932 р. н. Тренер управління футбола Всесоюзного спорткомітету. Суддя всесоюзної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1968 р.

Анатолій Мільченко. Сухумі. 1938 р. н. Інженер. Суддя всесоюзної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1967 р.

Юрій Пономарьов. Кишинів. 1928 р. н. Методист з фізичної культури. Суддя всесоюзної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1960 р.

Володимир Руднєв. Москва. 1927 р. н. Заступник начальника управління спортзаходів Всеросійського спорткомітету. Суддя всесоюзної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1967 р.

Олександр Цаповецький. Київ. 1922 р. н. Начальник бюро заводу «Арсенал». Суддя всесоюзної категорії. Матчі вищої ліги судить з 1958 р.

КРАЩІ ФУТБОЛЬНІ СУДДІ УКРАЇНИ

Президія Української колегії суддів з футбола затвердила список 20 найкращих арбітрів УРСР за підсумками сезону 1970 р. (друкується за алфавітом)·

Я. Балкін (Дніпропетровськ), **А. Васильєв** (Харків), **К. Вихров** (Київ), **А. Гладкий** (Дніпропетровськ),

Н. Заславчик (Севастополь), І. Кочар (Київ), О. Кохановський (Житомир), М. Кусень (Львів), А. Кушенко (Жданов), М. Коняхін (Одеса), О. Малець (Ужгород), В. Марченко (Харків), М. Пiський (Харків), А. Паливода (Миколаїв), І. Сидоренко (Херсон), М. Смирнов (Ворошиловград), Б. Стрелецький (Донецьк), В. Хаменко (Львів), О. Цапосецький (Київ), Е. Яковлев (Краматорськ).

ПІДСУМКОВА ТАБЛИЦЯ ЧЕМПІОНАТУ СРСР З ФУТБОЛА 1970 РОКУ

Вища ліга

Місце	Команди	В	Н	П	М	О
1	ЦСКА	20	5	7	46—17	45
2	«Динамо» М.	19	7	6	50—22	45
3	«Спартак» М.	12	14	6	43—25	38
4	«Динамо» Тб.	14	8	10	43—30	36
5	«Зоря»	10	14	8	27—25	34
6	«Торпедо» М.	12	10	10	36—38	34
7	«Динамо» К.	14	5	13	36—32	33
8	СКА Р.	9	15	8	28—29	33
9	«Динамо» Мн.	11	10	11	33—29	32
10	«Шахтар» Д.	11	8	13	35—50	30
11	«Нефтчі»	9	11	12	27—28	29
12	«Арарат»	10	9	13	31—34	29
13	«Пахтакор»	8	12	12	28—46	28
14	«Зеніт»	10	7	15	30—40	27
15	«Чорноморець»	8	10	14	25—38	26
16	«Торпедо» Кт.	6	11	15	24—42	23
17	«Спартак» Ор.	7	8	17	31—48	22

Вони вибороли путівку у вищу лігу. Справа наліво — Я. Габовда, Г. Вайда, В. Сиров, Р. Поточняк, Л. Броварський, О. Савка, І. Кульчицький, І. Герег, П. Данильчук, Г. Лихачов, Б. Грещак.

ПІДСУМКОВА ТАБЛИЦЯ ПЕРШОСТІ СРСР З ФУТБОЛА 1970 РОКУ

Перша група класу «А»

Місце	Команда	В	Н	П	М	О
1	«Карпати»	26	11	5	70—22	63
2	«Кайрат»	25	11	6	71—29	61
3	«Дніпро»	26	9	7	58—25	61
4	«Локомотив» М.	20	10	12	53—39	50
5	«Металіст»	15	19	8	43—26	49
6	«Дннамо»	19	9	14	62—49	47
7	«Крила Рад»	17	13	12	43—32	47
8	«Рубін»	18	10	14	36—42	46
9	«Шахтар»	15	15	12	49—43	45
10	«Жальгіріс»	15	11	16	46—40	41
11	«Молдова»	13	15	14	40—34	41
12	«Текстнльннк»	13	14	15	36—51	40
13	«Волгар»	14	11	17	38—45	39
14	«Уралмаш»	13	12	17	37—49	38
15	«Локомотнв» Тб.	14	9	19	36—43	37
16	«Кубань»	11	15	16	27—45	37
17	«Даугава»	11	11	20	36—50	33
18	«Памір»	12	19	21	41—62	33
19	СКА К.	11	10	20	39—50	32
20	«Алга»	10	12	20	34—45	32
21	СКА Хб.	8	16	18	22—41	32
22	«Будівельник»	6	8	28	22—77	20

СЕЗОН НАДІЙ

ФУТБОЛІСТАМ «КАРПАТ»

ПРИЙМІТЬ ВІД БОЛІЛЬНИКА ВАШОГО —
«ПЕРЦЯ»
ВІТАННЯ ГАРЯЧІ ВІД ЩИРОГО СЕРЦЯ:
АБИ ВИ ЗАВЖДИ ЗДОРОВЕНЬКІ БУЛИ
І ЗАВШЕ НА ПОЛІ ЗЕЛЕНІМ ЦВІЛИ,
ЩОБ ГРАЛИ І ВИСОКО НОСА НЕ ДЕРЛИ,
А БРАЛИ ВСЕ ВИЩІ ФУТБОЛЬНІ ГОВЕРЛИ!

ПЕРЧАНИ

Комітет по фізичній культурі і спорту при Раді Міністрів СРСР затвердив пропозиції управління футбола Комітету та Всесоюзної федерації футбола про проведення змагань на першість СРСР 1971 р. для команд класу «А» за трьома лігами: вищою, першою та другою.

У ТУРНІРІ ВИЩОЇ ЛІГИ ГРАТИМУТЬ 16 КОМАНД: **ЦСКА**, **«Динамо»** (Москва), **«Спартак»** (Москва), **«Динамо»** (Тбілісі), **«Зоря»** (Ворошиловград), **«Торпедо»** (Москва), **«Динамо»** (Київ), **СКА** (Ростов-на-Дону), **«Динамо»** (Мінськ), **«Шахтар»** (Донецьк), **«Нефтчі»** (Баку), **«Арарат»** (Єреван), **«Пахтакор»** (Ташкент), **«Зеніт»** (Ленінград), **«Карпати»** (Львів), **«Кайрат»** (Алма-Ата).

Команди, що посядуть 1971 р. у вищій лізі 15-те і 16-те місця, в сезоні 1972 р. перейдуть до першої ліги.

ДО УЧАСТІ В ЗМАГАННЯХ ПЕРШОЇ ЛІГИ ДОПУЩЕНІ 22 КОМАНДИ: **«Чорноморець»** (Одеса), **«Торпедо»** (Кутаїсі), **«Спартак»** (Орджонікідзе), **«Дніпро»** (Дніпропетровськ), **«Локомотив»** (Москва), **«Металіст»** (Харків), **«Динамо»** (Ленінград), **«Крила Рад»** (Куйбишев), **«Рубін»** (Казань), **«Шахтар»** (Караганда), **«Жальгіріс»** (Вільнюс), **«Молдова»** (Кишинів), **«Текстильник»** (Іваново), **«Волгар»** (Астрахань), **«Уралмаш»** (Свердловськ), **«Даугава»** (Рига), **«Памір»** (Душанбе), **«Алга»** (Фрунзе), **«Будівельник»** (Ашхабад), **«Металург»** (Запоріжжя), **«Шинник»** (Ярославль), **«Кузбас»** (Кемерово).

Команди, які посядуть 1971 р. 1 та 2-ге місця в змаганнях першої ліги, 1972 р. гратимуть у вищій лізі.

Команди, які посядуть у змаганнях першої ліги місця з 18 по 22-ге, перейдуть 1972 р. до другої ліги.

У ЗМАГАННЯХ ДРУГОЇ ЛІГИ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ 125 КОМАНД. Деякі команди майстрів за невиконання вимог до учасників змагань внведено з складу команд, які виступатимуть на першості СРСР.

Турнір другої ліги буде проведено в шести зонах.

ДО СКЛАДУ ПЕРШОЇ ЗОНИ ДРУГОЇ ЛІГИ УВІЙШЛИ 26 КОМАНД: **«Локомотив»** (Вінниця), **«Торпедо»** (Луцьк), **«Кривбас»** (Кривий Ріг), **«Шахтар»** (Кадіївка), **«Хімік»** (Північнодонецьк), **«Шахтар»** (Горлівка), **«Металург»** (Жданов), **«Локомотив»** (Донецьк), **«Автомобіліст»** (Житомир), **«Верховина»** (Ужгород), **«Спартак»** (Івано-Франківськ), **СКА** (Київ), **«Зірка»** (Кіровоград), **«Таврія»** (Сімферополь), **«Суднобудівник»** (Миколаїв), **«Будівельник»** (Полтава), **«Горинь»** (Ровно), **«Спартак»** (Суми), **«Авангард»** (Тернопіль), **«Локомотив»** (Херсон), **«Динамо»** (Хмельницький), **«Буковина»** (Чернівці), **«Дніпро»** (Черкаси), **СКА** (Львів), **СКА** (Одеса), команда м. Севастополя.

ДО ДРУГОЇ ЗОНИ — 20 КОМАНД: **«Північ»** (Мурманськ), **«Спартак»** (Петрозаводськ), **«Волга»** (Калінін), **«Балтика»** (Калінінград), **«Іскра»** (Смоленськ), **«Електрон»** (Псков), **«Електрон»** (Новгород), **«Динамо»** (Брянськ), **«Локомотив»** (Калуга), **«Металург»** (Тула), **«Спартак»** (Орел), **«Салют»** (Бєлгород), **«Трудові резерви»** (Курськ), **«Німан»** (Гродно), **«Гомсільмаш»** (Гомель), **«Спартак»** (Могилів), **«Двина»** (Вітебськ), **«Спартак»** (Брест), **«Атлантас»** (Клайпеда), **«Звейнієкс»** (Лієпая).

ДО ТРЕТЬОЇ ЗОНИ — 18 КОМАНД: **«Дружба»** (Майкоп), **«Торпедо»** (Таганрог), **«Динамо»** (Ставрополь), **«Машук»** (П'ятигорськ), **«Автомобіліст»** (Нальчик), **«Сталь»** (Волгоград), **«Терек»** (Грозний), **«Кубань»** (Краснодар), **«Волга»** (Горький), **«Спартак»** (Йошкар-Ола), **«Енергія»** (Чебоксари), **«Корд»** (Балаково), **«Сокіл»** (Саратов), **«Уралан»** (Еліста), **«Динамо»** (Ма-

хачкала), **«Ширак»** (Ленінакан), **«Лорі»** (Кіровакан), **«Хімік»** (Дзержинськ).

ДО ЧЕТВЕРТОЇ ЗОНИ — 20 КОМАНД: **«Спартак»** (Кострома), **«Труд»** (Воронеж), **«Металург»** (Липецьк), **«Спартак»** (Тамбов), **«Спартак»** (Саранськ), **«Хіммашівець»** (Пенза), **«Мотор»** (Володимир), **«Динамо»** (Вологда), **«Сатурн»** (Рибінськ), **«Спартак»** (Рязань), **команда м. Подольська**, **«Динамо»** (Батумі), **«Діла»** (Горі), **«Металург»** (Руставі), **«Мешахте»** (Ткібулі), **«Динамо»** (Кіров), **«Мерцхалі»** (Махарадзе), **«Гурія»** (Ланчхуті), **«Хімік»** (Новомосковськ), **«Динамо»** (Сухумі).

ДО П'ЯТОЇ ЗОНИ — 18 КОМАНД: **«Нафтовик»** (Тюмень), **«Зауралець»** (Курган), **«Локомотив»** (Оренбург), **«Локомотив»** (Челябінськ), **«Будівельник»** (Уфа), **«Торпедо»** (Тольятті), **«Волга»** (Ульяновськ), **«Зеніт»** (Іжевськ), **«Зірка»** (Перм), **«Динамо»** (Кіровабад), **«Полад»** (Сумгаїт), **«Політвідділ»** (Ташкентська обл.), **«Нафтовик»** (Фергана), **«Янгієр»** (Янгієр), **«Автомобіліст»** (Термез), **«Зеравшан»** (Навої), **«Металург»** (Магнітогорськ), **«Алай»** (Ош), **«Металург»** (Нижній Тагіл).

ДО ШОСТОЇ ЗОНИ — 22 КОМАНДИ: **«Динамо»** (Барнаул), **«Томліс»** (Томськ), **«Сибелектроважмаш»** (Новосибірськ), **«Іртиш»** (Омськ), **«Селенга»** (Улан-Уде), **«Автомобіліст»** (Красноярськ), **«Аерофлот»** (Іркутськ), **СКА** (Чита), **СКА** (Хабаровськ), **«Промінь»** (Владивосток), **«Амур»** (Благовещенськ), **«Сахалін»** (Південно-Сахалінськ), **«Вулкан»** (Петропавловськ-Камчатський), **«Динамо»** (Цілиноград), **«Трактор»** (Павлодар), **«Енергетик»** (Джамбул), **«Металург»** (Чимкент), **«Автомобіліст»** (Кзил-Орда), **«Восток»** (Усть-Каменогорськ), **«Цементник»** (Семипалатинськ), **«Старт»** (Ангара), **«Металург»** (Новокузнецьк).

Шість команд, які посядуть перші місця в зонах, зустрінуться між собою у додатковому турнірі для ви-

явлення трьох клубів, що 1972 р. перейдуть до першої ліги. Команди, які посядуть у зонах другої ліги останні місця, вибувають із змагань на першість СРСР.

Ухвалено, що в наступні роки на першість СРСР у другій лізі замість команд — представників союзних республік гратимуть тільки чемпіони цих республік.

Команди — чемпіони республік, які не мають представництва у другій лізі класу «А», заміняють у ній команди, які посіли за результатами першості останні місця в зонах. Умови обміну визначають республіканські комітети по фізкультурі і спорту.

Першість СРСР для команд вищої ліги намічено провести з 1 квітня по 5 листопада 1971 р., а для команд першої і другої ліг — з 5 квітня по 16 листопада.

Проведення змагань другої ліги доручено: першої зони — Спорткомітету Української РСР, другої, четвертої, п'ятої та шостої зон — Спорткомітету РРФСР.

З 1971 р. змагання команд майстрів класу «Б» не проводитимуться.

Комітети по фізичній культурі та спорту при Радах Міністрів союзних республік щорічно зобов'язані проводити змагання на першість республік відповідно з організаційно-методичними вказівками управління футбола Спорткомітету СРСР.

Розіграш Кубка СРСР з футбола проводитиметься тільки серед 38 команд вищої і першої ліг. На перших трьох етапах ($^1/_{32}$, $^1/_{16}$ і $^1/_8$) команди зустрічаються двічі — на своєму полі і на полі суперника. Лише з чвертьфіналів претенденти проводитимуть по одному матчу, якщо вони, звичайно, з'ясують стосунки в основний час. 1 липня відбудуться чвертьфінали, 24 липня — півфінали.

Вирішальна зустріч відбудеться 7 серпня в День фізкультурника у Москві.

Як відомо, в розіграші Кубка європейських чемпіонів вперше братимуть участь футболісти ЦСКА, а в

турнірі Кубка володарів кубків — «Динамо» (Москва). Президія Федерації футбола СРСР вирішила також делегувати московський «Спартак» і тбіліське «Динамо» на ще один європейський розиграш — Кубок УЄФА (колишній Кубок ярмарок).

ЧЕМПІОНАТ УКРАЇНИ

— *Як він буде проведений цього року?*

— Першість УРСР,— розповів начальник відділу футбола Комітету по фізичній культурі і спорту при Раді Міністрів УРСР О. О. Ошеиков,— проводитиметься серед колективів фізичної культури. Республіканські змагання проходитимуть у три етапи. На першому, який триватиме з квітня по червень, змагання відбуватимуться у районах, містах та областях. З липня по серпень 48 команд, які вдало проведуть перший етап, будуть поділені на 8 зон. У жовтні переможці зональних турнірів зустрінуться у двох півфіналах.

Фінал чотири колективи розіграють в одно коло. Переможець буде названий чемпіоном УРСР. Ця команда дістане можливість випробувати свої сили у турнірі першої зони другої ліги класу «А» замість клубу, що посяде в 1971 р. 26-те місце. А команди, що займуть 24 та 25-те місця, разом із срібним та бронзовим призерами чемпіонату України у додатковому турнірі виборюватимуть дві путівки до другої ліги.

СЛОВО НА СТАРТІ

ЕРНЕСТ ЮСТ, старший тренер «Карпат». Важко напередодні сезону давати якісь обіцянки, робити прогнози. У футболі голи переконливіші, до того ж, як кажуть, «м'яч круглий, а поле рівне». Проте все ж до-

зволю собі поділитися з львівськими любителями футбола деякими думками.

Щороку якісь команди залишають вищу лігу, на зміну їм приходять інші. Та гадаю, що поява в ній «Карпат» не буде явищем буденним, фактом звичайного обміну між лігами. У нас є всі можливості на рівних боротися з найсильнішими клубами країни. Ця впевненість грунтується на тому, що в 1969 році ми вже порушили «табель про ранги» і стали першою командою другого ешелону, яка виграла Кубок СРСР з футбола. Вважаю, що непоганим уроком стали для нас матчі з кращою румунською командою «Стяуа» в європейському турнірі володарів кубків.

Найголовніше — резерви. Вони в нас практично невичерпні. Адже прикарпатський край, як і Закарпаття, здавна славиться футбольними талантами. Наше завдання тепер полягає, зокрема, в тому, щоб спортсмени такого рангу, як Капличний, Дударенко, Пузач, не шукали слави в інших клубах, а захищали кольори «Карпат».

Отже, з вірою у майбутнє, у свою спортивну долю починаємо ми перший сезон у вищій лізі.

МИХАЙЛО РИБАК, старший тренер львівського **СКА**. Новий сезон не віщує нам ані лаврових вінків, ані гучних оплесків. У команді змінилося керівництво. Майже повністю оновився склад. З різних причин пішли від нас захисники Гаджа і Стихін, півзахисники Бордаш, Домокош і Голиш, нападники Хижак і Колодій. До команди зараховано кількох досвідчених футболістів. Придивляємось до здібних гравців з військових команд і низових колективів.

Наша найближча мета — створити міцний і перспективний колектив. Лише після цього почнемо боротьбу за повернення колишньої спортивної слави клубу.

А ось СКА зразка 1971 року:

ВОРОТАРІ: **Віктор Лейнер** (1949), **Азіз Алієв** (1947) — з бакинського «Нефтчі», **Олександр Сивак** (1949) — з мукачівських «Карпат».

ЗАХИСНИКИ: майстер спорту **Андрій Карімов** (1941), **Іван Зубач** (1945), **Петро Андрейчик** (1949), **Валентин Луценко** (1950) — з київського «Динамо», **Олег Столбін** (1948) — з Львівського інституту фізкультури, **Альберт Фікс** (1949) — з Львівського інституту фізкультури, **Борис Колісник** (1952) — з групи підготовки львівського СКА.

ПІВЗАХИСНИКИ: **Михайло Гівель** (1947), **Юрій Бабушкін** (1947), **Борис Малахов** (1950) — з ровенського «Колоса», **Михайло Русанюк** (1951) — з Рахова, **Віктор Ходукін** (1947) — з Львівського інституту фізкультури.

НАПАДНИКИ: **Віктор Аністратов** (1949), **Вільгельм Телінгер** (1949), **Анатолій Недашківський** (1949) — з дрогобицького «Нафтовика», **Андрій Остапчук** (1950), **Анатолій Городенко** (1949) — з Львівського інституту фізкультури.

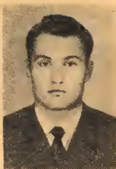
Карл Владиславович **МІКЛЬОШ** — *начальник команди.*

1915 року народження. Заслужений тренер УРСР. Ветеран львівського футбола, один з найпопулярніших футболістів Львова у передвоєнні роки.

Після війни грав у львівських клубах «Динамо» і «Спартак».

У 1960—1968 рр. був головою обласної федерації футбола. А в 1968 р. очолив команду «Карпати».

Ернест Ервінович ЮСТ — *старший тренер.*

1927 р. н. Майстер спорту. Заслужений тренер УРСР. В минулому один з кращих футболістів України, півзахисник київського «Динамо». Входив до складу другої збірної СРСР. Працював старшим тренером команди класу «Б» «Авангард» (Тернопіль). В «Карпатах» — з 1963 р., старший тренер — з 1969 р. Закінчив Київський інститут фізкультури.

Анатолій Федорович ПОЛОСІН — *тренер.*

1935 р. н. Грав у московському «Динамо», карагандинському «Шахтарі». Згодом став тренером гірників. В «Карпатах» перший сезон. Закінчив Центральний інститут фізкультури у Москві.

Габор Вайда, 1944 р. н. Воротар. Зріст 183 *см*, вага 80 *кг*. Вихованець закарпатського футбола. В команді з 1970 р., прийшов з ленінградського «Зеніту». Провів у складі «Карпат» 34 матчі. Надійний, розсудливий, із значним досвідом відповідальних зустрічей. Закінчив Ленінградську лісоінженерну академію ім. С. М. Кірова. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Виступав у збірній клубів СРСР.

Олександр Швойницький, 1948 р. н. Воротар. Зріст 173 *см*, вага 73 *кг*. Вихованець львівського футбола. В команді з 1970 р., прийшов з львівського СКА. Провів у складі «Карпат» 3 гри. Фізично міцний, з доброю реакцією. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ.

Іван Ковач, 1947 р. н. Воротар. Зріст 180 *см*, вага 80 *кг*. Вихованець закарпатського футбола. Грав у полтавському «Колосі», ужгородській «Верховині». В команді перший сезон. Фізично міцний, сміливий, має задатки класного воротаря. Член ВЛКСМ.

Іван Герег, 1944 р. н. Захисник. Зріст 173 *см*, вага 72 *кг*. Вихованець закарпатського футбола. В команді з 1968 р., прийшов з хмельницького «Динамо». Провів у складі «Карпат» 111 матчів. Фізично міцний, сміливий та цупкий у грі, технічний, любить підключатися до атаки. Студент Львівського інституту фізкультури. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Входить до числа 33-х кращих гравців України, був у складі збірної 2-ї групи класу «А» республіки.

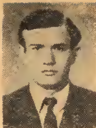

Петро Данильчук, 1940 р. н. Захисннк. Зріст 172 *см*, вага 70 *кг*. Вихованець іваио-франківського «Спартака». В команді з 1967 р., прийшов з львівського СКА. Провів у складі «Карпат» 133 матчі. Технічний, розсудливий, добре грає позиційно, вміло підключається до атакн. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р., чемпіон України 1965 р. Входив до складу збірної класу «Б» і збірної другої групи класу «А» республіки, до числа 33-х кращих гравців України. Виступав у складі олімпійської збірної СРСР.

Ростислав Поточняк, 1948 р. н. Захисник. Зріст 179 *см*, вага 74 *кг*. Вихованець львівського футбола. В «Карпатах» з 1966 р. Провів 170 матчів, забив 4 м'ячі. Тактично грамотний, технічний, з тонким позиційним чуттям. Грав у півзахисті, нападі, а тепер є одним з кращих стоперів України. Студент Львівського політехнічного інституту. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Кандидат до збірної молодіжної команди СРСР, був у збірній 2-ї групи класу «А» республіки, входить до числа 33-х кращих гравців України.

Валерій Сиров, 1946 р. н. Захисник. Зріст 176 *см*, вага 75 *кг*. Вихованець ленінградського «Зеніту». В команді з 1968 р. Провів 112 матчів. Фізично міцний, швидкий, витривалий гравець. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Входив до збірної 2-ї групи класу «А» республіки.

Михайло Сарабін, 1948 р. н. Захисник. Зріст 180 *см*, вага 76 *кг*. Вихованець групи підготовки. В команді з 1967 р. Провів 41 матч, забив 1 гол. Фізично міцний, здатний щільно прикрити суперника. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту.

Борис Сорока, 1945 р. н. Захисник. Зріст 182 *см*, вага 78 *кг*. Вихованець київського «Динамо». В команді з 1970 р., до того грав у запорізькому «Металурзі». Провів у «Карпатах» 21 матч. Однаково успішно грає на місці центрального та крайнього захисника, добре орієнтується у грі. Член ВЛКСМ. Майстер спорту.

Анатолій Рибак, 1946 р. н. Захисник. Зріст 182 *см*, вага 77 *кг*. Уродженець м. Керчі, там починав грати у футбол. Грав в одеському СКА, кишинівській «Молдові». В команді перший сезон. Швидкий, надійний захисник, володіє гарматним ударом. Член ВЛКСМ. Входив до складу збірної класу «Б» України.

Богдан Копитчак, 1947 р. н. Захисник. Зріст 173 *см*, вага 69 *кг*. Вихованець львівського футбола. В команді перший сезон, прийшов з івано-франківського «Спартака». Швидкий, сміливий, тактично грамотний гравець. Студент Львівського сільськогосподарського інституту. Член ВЛКСМ. Кандидат в майстри спорту. Чемпіон України 1969 р.

Роман Покора, 1948 р. н. Півзахисник. Зріст 173 *см*, вага 70 *кг*. Вихованець львівського футбола. В «Карпатах» з 1966 р., провів 131 матч, забив 9 голів. Фізично міцний, технічний, з сильним ударом, любить силову гру. Студент Львівського політехнічного інституту. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Входив до складу молодіжної збірної команди УРСР.

Ігор **Кульчицький**, 1941 р. н. Півзахисник. Зріст 175 *см*, вага 73 *кг*. Вихованець львівського футбола. Ветеран команди, грає з 1963 р. Рекордсмен за кількістю зіграних матчів — 257. Забив 29 голів. Технічний, тактично грамотний, досвідчений гравець, «мотор» команди. Закінчив Львівський інститут фізкультури і факультет журналістики Львівського університету. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р., входив у збірну команду України, до числа кращих гравців республіки. За підсумками сезону 1970 р. введений до числа 33-х кращих гравців СРСР і УРСР. Включений до складу збірної СРСР.

Володимир **Булгаков**, 1947 р. н. Півзахисник. Зріст 174 *см*, вага 72 *кг*. Вихованець київського «Динамо», грав у хмельницькому «Динамо». В «Карпатах» з 1966 р. Фізично міцний, працездатний, технічний, полюбляє гру в атаці. Закінчив Львівський інститут фізкультури. Член ВЛКСМ, комсорг команди. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Чемпіон СРСР серед юнаків 1965 р.

Остап Савка, 1947 р. н. Півзахисник. Зріст 176 *см*, вага 73 *кг*. Вихованець львівського футбола. Грав у дрогобицькому «Нафтовику», донецькому «Шахтарі». В команді з 1970 р., провів 40 матчів, забив 1 гол. Витривалий, наполегливий, уміло поєднує захисні та атакуючі функції, виконує великий обсяг роботи на полі. Студент Львівського політехнічного інституту. Член ВЛКСМ. Майстер спорту.

Лев Броварський, 1948 р. н. Півзахисник. Зріст 176 *см*, вага 72 *кг*. Вихованець львівського футбола, грав у дрогобицькому «Нафтовику». В команді з 1968 р., провів 111 матчів, забив 16 голів. Технічний, тактично грамотний, витривалий і самовідданий, з сильним ударом. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Входив у збірну другої групи класу «А» республіки. Входить до числа 33-х кращих гравців України, кандидат у збірну молодіжну СРСР.

Тарас Шулятицький, 1945 р. н. Півзахисник. Зріст 176 *см*, вага 73 *кг*. Вихованець івано-франківського «Спартака». Грав у львівському СКА, ЦСКА, московському «Динамо». В команді перший сезон. Технічний, тактично грамотний, досвідчений гравець, з широким діапазоном дій. Майстер спорту. Чемпіон України 1965 р., входив до складу збірної класу «Б» республіки, з олімпійською збірною СРСР виїжджав на турніри в Японію і Канаду.

Володимир Ваньков, 1951 р. н. Півзахисник. Зріст 173 *см*, вага 69 *кг*. Вихованець команди «Металург» з м. Липецька. В команді перший сезон. Технічний, розсудливий гравець, із задатками диспетчера. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ.

Янош Габовда, 1941 р. н. Нападник. Зріст 180 *см*, вага 79 *кг*. Вихованець закарпатського футбола. Грав у команді м. Серпухова, ужгородській «Верховині», вінницькому «Локомотиві». В команді з 1968 р., провів 119 матчів, забив 63 м'ячі — найбільше з усіх гравців. Фізично міцний, сміливий форвард, володіє сильним ударом і відмінно грає головою. Кращий бомбардир другого ешелону 1968 і 1970 рр. (24 м'ячі). Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. За підсумками сезону 1970 р. визнаний другим гравцем України (анкета газети «Комсомольское знамя»), входить до 33-х кращих футболістів республіки.

Роман Хижак, 1950 р. н. Нападник. Зріст 176 *см*, вага 74 *кг*. Вихованець львівського СКА. В команді перший сезон. Стрімкий, технічний і розсудливий гравець з точним ударом. Входив у збірну другої групи класу «А» республіки.

Геннадій Лихачов, 1946 р. н. Нападник. Зріст 169 *см*, вага 67 *кг*. Вихованець саратовського «Сокола». В команді з 1967 р., провів 126 матчів, забив 33 голи. Технічний, прудкий і витривалий гравець, з точним ударом і широким діапазоном дій, добре грає і в півзахисті. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р., входить до числа 33-х кращих футболістів України, гравець олімпійської збірної СРСР.

Богдан Грещак, 1944 р. н. Нападник. Зріст 170 *см*, вага 68 *кг*. Вихованець тернопільського «Авангарду». Грав у львівському СКА, ЦСКА. В «Карпатах» з 1967 р., провів 122 матчі, забив 19 голів. Технічний, прудкий, самовідданий гравець, яскраво виражений крайній форвард. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Чемпіон України 1965 р. Був у складі збірної команди УРСР. Входить до числа 33-х кращих гравців республіки.

Володимир Данилюк, 1947 р. н. Нападник. Зріст 175 *см*, вага 74 *кг*. Вихованець львівського футбола, грав у дрогобицькому «Нафтовику». В команді з 1966 р. Провів 117 матчів, забив 41 гол. Технічний, швидкий, націлений на удар. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ. Майстер спорту. Володар Кубка СРСР 1969 р. Входив до збірних молодіжних УРСР і СРСР.

Іван Шопа, 1948 р. н. Нападник. Зріст 172 *см*, вага 71 *кг*. Вихованець закарпатського футбола. В команді з 1970 р., прийшов з хмельницького «Динамо». Провів у «Карпатах» 14 матчів, забив 1 гол. Стрімкий, наполегливий, володіє сильним ударом. Студент Львівського інституту фізкультури. Член ВЛКСМ.

Степан Крупей, 1951 р. н. Нападник. Зріст 179 *см*, вага 75 *кг*. Вихованець групи підготовки. В команді майстрів перший сезон. Технічний, перспективний гравець з широким діапазоном дій, націлений на удар. Студент Львівського університету. Член ВЛКСМ.

Мирон Маркевич, 1952 р. н. Нападник. Зріст 173 *см*, вага 71 *кг*. Вихованець групи підготовки. В команді майстрів перший сезон. Витривалий, технічний гравець. Студент Львівського інституту фізкультури.

ЗНАЙОМТЕСЬ — СУПЕРНИКИ ЛЬВІВ'ЯН

Вища ліга

ЦСКА. Чемпіон СРСР 1970 р. Команда створена 1923 р. Часто змінювала назви: 1923—1927 рр.— ДПМВ (Дослідно-показовий майданчик Всеобучу), 1928—1950 рр. — ЦБЧА (Центральний Будинок Червоної Армії), 1951—1956 рр.— ЦБРА (Центральний Будинок Радянської Армії), 1957—1959 рр.— ЦСК МО (Центральний спортивний клуб Міністерства оборони), а з 1960 р.— ЦСКА (Центральний спортивний клуб Армії). Основна форма — футболки червоні, труси голубі.

Матчі армійці проводять на Центральному стадіоні ім. В. І. Леніна (102 тис. місць) і стадіоні «Динамо» (54 тис. місць). Команда брала участь у 30 першостях країни з 32 (за винятком 1952 і 1953 рр., коли вона була розформована). Чемпіон СРСР 1946, 1947, 1948, 1950, 1951, 1970 рр. Разом з київським «Динамо» ЦСКА є рекордсменом у вітчизняному футболі за кількістю перемог (3) в чемпіонатах, одержаних підряд. Тричі (1938, 1945, 1949 рр.) команда посідала друге місце і 6 разів — третє (1939, 1955, 1958, 1964, 1965, 1969 рр.). Найгірше місце — 9-те (1937, 1959 рр.). Армійці чотири рази володіли Кубком СРСР (1945, 1948, 1951, 1955 рр.) були фіналістами у 1944 і 1967 рр. Двічі (1948 і 1951 рр.) ЦСКА робив дубль — завойовував золоті медалі чемпіона і кришталевий кубок. У чемпіонатах команда

провела 798 матчів (409 перемог, 198 нічиїх, 191 поразка, співвідношення м'ячів — 1515 : 828).

Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах провів захисник Д. Багрич (318). Найкращий бомбардир клубу Г. Федотов (124 м'ячі). Найвлучніший снайпер сезону— В. Бобров (1945 р. — 24 м'ячі). Найбільша перемога в чемпіонаті — 10 : 2 («Шинник» Яр.— 1964 р.). Найбільша поразка — 0 : 6 («Динамо» М.— 1938 р.).

Армійці здобули ряд призів: для дублерів (1947, 1948, 1950, 1951, 1960 рр.), «За справедливу гру» (1965 р.), газети «Труд» (В. Федотов — 1964 р.), журналу «Старт» (1970 р.), журналу «Огонек» (Ю. Пшеничников — 1968 р.).

Нинішній старший тренер ЦСКА В. Ніколаєв, який у 1970 р. після кількарічної перерви знову очолив колектив, зумів відрегулювати всі ланки команди, підтягнути її до рівня сучасного футбола, відновити колишню бойову міць, агресивність. Під його керівництвом клуб вперше за останні майже два десятиліття знову надів чемпіонські регалії. Причому в боротьбі за найвищий титул армійці змушені були провести з московським «Динамо» два додаткові матчі. На загальну думку, то була прекрасна кінцівка цікавого чемпіонату країни. Суперники виявилися гідні один одного. Цікаво, що футболісти ЦСКА зробили майже неможливе: програючи за 20 хвилин до кінця матчу з рахунком 1 : 3, вони забили підряд три м'ячі і вийшли переможцями.

ЦСКА славиться міцним, надійним захистом, очолюваним одним з кращих стоперів світу А. Шестерньовим. Армійські захисники в останні роки становлять кістяк оборони збірної СРСР. Минулого сезону був відлагоджений півзахист. Сюди переведено колишнього нападника В. Федотова, який у новому амплуа показав себе талановитим диспетчером. Водночас він не раз відзначався й як виконавець. Поряд з ним та досвідченим В. Полікарповим швидко знайшли своє місце обдаровані новачки М. Долгов і В. Уткін. Більш ефективним став напад, де безперечні солісти Б. Копейкін

і В. Дударенко. Вони вирізняються великою активністю, швидким діапазоном гри, результативністю.

В торішньому чемпіонаті команда забила суперникам 46 м'ячів, поступившись тільки московському «Динамо» (Б. Копейкін — 15, В. Федотов — 12, В. Полікарпов — 6, В. Дударенко — 5, А. Масляєв — 3, В. Уткін — 2, М. Плахетко — 1, Б. Абдураімов — 1; в свої ворота — В. Левченко («Динамо» Київ — 1).

В ЦСКА грає троє вихованців львівського футбола: В. Капличний, М. Плахетко, В. Дударенко.

На базі команди нині організована збірна СРСР, куди включені армійці Л. Шмуц, Ю. Істомін, А. Шестерньов, В. Капличний, М. Плахетко, В. Федотов, В. Долгов, Б. Копейкін, В. Дударенко. Керівництво збірної теж доручено армійському наставникові В. Ніколаєву. Всього у збірній за всі роки виступало 27 гравців ЦСКА. Цього року команда вперше візьме участь у розиграші Кубка європейських чемпіонів.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — **Леонід Михайлович Нерушенко.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — заслужений майстер спорту (змс), заслужений тренер (зтр) СРСР **Валентин Олександрович Ніколаєв.**

ТРЕНЕР — майстер спорту (мс) **Олексій Іванович Мамкін.**

ВОРОТАРІ — майстер спорту міжнародного класу (мсмк) **Юрій Пшеничников** (1940), мс **Леонід Шмуц** (1948), **Володимир Астаповський** (1946).

ЗАХИСНИКИ: мсмк **Юрій Істомін** (1942), змс **Альберт Шестерньов** (1941), мс **Мар'ян Плахетко** (1945), мсмк **Володимир Капличний** (1943), змс **Валентин Афонін** (1939), мс **Валерій Войтенко** (1950), **Віктор Бабенко** (1951) — запрошений з тульського «Металурга».

ПІВЗАХИСНИКИ: мсмк **Володимир Федотов** (1943), мс **Валентин Уткін** (1947), мс **Микола Долгов** (1946), мс **Володимир Полікарпов** (1943), **Анатолій Кузнецов** (1951).

НАПАДНИКИ: мс Володимир Дударенко (1946), мс Борис Копєйкін (1946), мс Володимир Жигунов (1949), Віктор Сухоруков (1951), Василь Дорофєєв (1950) — з тульського «Металурга», Павло Оглоблін (1950) — з читинського СКА.

«ДИНАМО» (Москва). **Володар Кубка СРСР і срібний призер першості країни 1970 р.** Заснована в 1923 р. Форма — біло-голуба. Більшість матчів проводить на стадіоні «Динамо» (54 тис. місць). Шестикратний чемпіон Москви (1923—1935 рр.). Одна з трьох команд, яка брала участь у всіх чемпіонатах країни. Перший чемпіон СРСР (1936 р.—весна). Перша команда, яка зробила дубль (1937 р.). Чемпіон СРСР 1936 (весна), 1937, 1940, 1945, 1949, 1954, 1955, 1957, 1959, 1963 рр. Дев'ять разів займала друге місце (1936 — осінь, 1946, 1947, 1948, 1950, 1956, 1958, 1962, 1967, 1970 рр.). Двічі — третє (1952, 1960 рр.). В чемпіонатах СРСР зіграла 833 матчі (464 перемоги, 197 нічиїх, 172 поразки, співвідношення м'ячів — 1673 : 792).

Рекордсмен першостей країни: за кількістю чемпіонських титулів (10), призових місць (22), перемог (464), забитих голів за всі роки (1673), забитих м'ячів в одній першості (104 — 1949 р.), за абсолютно кращу різницю м'ячів (+74), за найбільшу перемогу в чемпіонаті (10 : 0 у матчі з «Крилами Рад» М.— 1945 р.). Найбільша, до речі, поразка — 1 : 7 («Локомотив» М. — 1956 р.). Володар Кубка СРСР — 1937, 1953, 1967, 1970 рр. Фіналіст 1945, 1949, 1950, 1955 рр.

Динамівці здобули призи: ім. 50-річчя Радянської держави (1967 р.), «Пролісок» (1967, 1968 рр.), ім. Г. Федотова (1967, 1970 рр.), «Великого рахунку» (1968 р.), «За волю до перемоги» (1964, 1967, 1969 рр.), Федерації футбола СРСР (1963, 1970 рр.), «Агресивного гостя» (1967, 1970 рр.), журналу «Огонек» (Л. Яшин — 1960, 1963, 1966 рр.).

Найбільше матчів за клуб провів Л. Яшин (326).

Найкращий бомбардир у чемпіонаті — С. Соловйов (126 м'ячів). Він же найвлучніший снайпер сезону (1948 р.— 25 м'ячів).

Колективу властиві новаторські пошуки. Першим у країні він перейшов від «дубль — ве» до широкої маневрової гри. Гравцям притаманні розмашистий почерк, висока індивідуальна техніка, надійна взаємопідстраховка в захисті, висока ігрова дисципліна. Гордістю команди є славнозвісний Лев Яшин, визнаний кращим воротарем світу за всі роки. Він грав за збірні ФІФА і УЄФА. Яшин — єдиний радянський футболіст, нагороджений (1963 р.) призом «Золотий м'яч», який вручається щороку кращому футболісту Європи. В нинішньому сезоні легендарний голкіпер виступатиме вже в ролі начальника команди.

Минулорічні успіхи в чемпіонаті і розіграші Кубка СРСР свідчать про відновлення командою високих спортивних кондицій. Вона забила найбільше м'ячів — 50 (В. Козлов — 15, Ю. Авруцький — 9, Г. Єврюжихін — 6, В. Маслов — 5, Ю. Сьомін — 4, В. Ештреков — 4, В. Ларін — 3, В. Анічкін — 2, А. Котов — 1, В. Уткін — 1). Цього року московське «Динамо» вперше візьме участь в європейському турнірі на Кубок володарів Кубка.

Колектив — постійний постачальник збірної СРСР. У ній виступало 27 динамівських футболістів.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — змс **Лев Іванович Яшин.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — змс, зтр СРСР **Костянтин Іванович Бєсков.**

ТРЕНЕРИ — мс, зтр РРФСР **Володимир Іванович Ільїн**, мс **Адамас Соломонович Голодець.**

ВОРОТАРІ: мс **Володимир Пільгуй** (1948), мс **Валерій Балясников** (1944).

ЗАХИСНИКИ: мсмк **Віктор Анічкін** (1941), мсмк **Валерій Зиков** (1944), мс **Володимир Штапов** (1946),

мс **Володимир Долбоносов** (1949), мс **Володимир Смирнов** (1947), **Сергій Нікулін** (1951), **Юрій Сидоренко** (1950), **Володимир Басалаєв** (1945) — «Локомотив» Москва, мс **Олександр Гребнєв** (1947) — «Динамо» Мінськ.

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Микола Антонович** (1944), мс **Євген Жуков** (1950), зсм **Валерій Маслов** (1940), мс **Володимир Уткін** (1949), **Анатолій Байдачний** (1952), мс **Юрій Сьоміи** (1947), змс **Йосип Сабо** (1940) — «Зоря» Ворошиловград.

НАПАДНИКИ: мс **Юрій Авруцький** (1944), мс **Геннадій Єврюжихін** (1944), мс **Олег Курашинов** (1950), мс **Володимир Ларін** (1948), мс **Володимир Козлов** (1946), мс **Володимир Ештреков** (1947), **Анатолій Піскунов** (1949), **Анатолій Кожемякін** (1952), **Сергій Чернов** (1952) — «Волга» Калінін.

«СПАРТАК» (Москва). **Бронзовий призер першості СРСР 1970 р.** Один з лідерів радянського футбола. Команда заснована 1922 р. Форма — футболки червоні з білою поперечною смугою, труси білі. Матчі проводить на Центральному стадіоні ім. В. І. Леніна, іноді на «Динамо».

«Спартак» — одна з трьох команд, яка брала участь у всіх чемпіонатах країни вищої ліги. Чемпіон СРСР 1936 (осінь), 1938, 1939, 1952, 1953, 1956, 1958, 1962, 1969 рр. П'ятиразовий срібний призер (1937, 1954, 1955, 1963, 1968 рр.), 7 разів (1936 — весна, 1940, 1948, 1949, 1957, 1961, 1970 рр.) займала третє місце. Володар Кубка СРСР 1938, 1939, 1946, 1947, 1950, 1958, 1963, 1965 рр., фіналіст 1948, 1952, 1957 рр. За кількістю перемог у чемпіонаті (9), в розіграші Кубка (8) і за числом дублів (3) колектив випереджає всі інші команди країни. Найгірше місце — 10-те (1945 р.). У чемпіонатах «Спартак» провів 831 гру (426 перемог, 208 нічиїх, 197 поразок, співвідношення м'ячів — 1532 : 900). Найбільша перемога — 8 : 0 («Динамо» Одеса — 1939 р.), найбільша поразка — 0 : 5 («Торпедо» Москва — 1945, 1964 рр.,

«Динамо» М. — 1946 р.). Найбільшу кількість матчів за клуб у чемпіонатах зіграв І. Нетто (367). Найвлучніший снайпер М. Симонян (133 м'ячі). Він же рекордсмен сезону (1950 р.— 34 м'ячі).

Спартаківці мають призи: ім. Г. Федотова (1958, 1968, 1969 рр.), для дублерів (1946, 1953, 1954, 1955, 1956, 1958, 1961 рр.), Федерації футбола (1958, 1961, 1962 рр), «За волю до перемоги» (1962, 1963 рр.), «Великого рахунку» (1970 р.), українського журналу «Старт» (1969 р.), «Агресивного гостя» (1969 р.), журналу «Труд» (А. Ільїн — 1958 р., Ю. Севідов — 1962 р., М. Осянін — 1969 р.).

«Спартак» брав участь у європейських турнірах чемпіонів і володарів кубків. Правда, безуспішно. У 1966 році команда в розиграші Кубка дійшла лише до 1/8 фіналу (перемогла югославський ОФК — 3 : 1, 3 : 0 і програла австрійському «Рапіду» — 1 : 1, 0 : 1).

Торік у розиграші Кубка чемпіонів «Спартак» спіткнувся на першому етапі, програвши швейцарському «Базелю» (3 : 2 і 1 : 2).

Менш втішними (порівняно, звичайно, із золотим тріумфом 1969 р.) були підсумки торішньої першості — третє місце. Цьому ж місцю відповідає і результативність — 43 м'ячі (Г. Хусаїнов — 12, М. Осянін — 7, В. Калинов — 4, В. Проскурін — 4, І. Григор'єв — 2, Г. Логофет — 2, М. Кисельов — 2, С. Ольшанський — 2, В. Петров — 2, М. Абрамов — 1, М. Євсеєв — 1, Г. Князєв — 1, В. Іванов — 1, Є. Ловчев — 1, Д. Силагадзе — 1). Однак команда має чималі потенціальні можливості, в її лавах ціла плеяда висококваліфікованих гравців, які входять до складу збірної СРСР. А всього у збірній виступало 30 спартаківців.

«Спартак» і «Карпати» зустрічалися лише в товариському матчі (1970 р.— 0 : 2).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — змс **Микола Петрович Старостін.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — змс, зтр СРСР **Микита Павлович Симонян.**

ТРЕНЕР — змс, зтр РРФСР **Анатолій Костянтинович Ісаєв.**

ВОРОТАРІ: змс **Анзор Кавазашвілі** (1940), мс **Йонас Бaужа** (1942).

ЗАХИСНИКИ: мс **Ігор Куркін** (1949), мсмк **Геннадій Логофет** (1942), мсмк **Євген Ловчев** (1949), мс **Володимир Петров** (1940), мс **Микола Абрамов** (1950), мс **Вадим Іванов** (1943), **Анатолій Косих** (1949), **Віктор Хатунцев** (1948) — «Вулкан» Петропавловськ-Камчатський.

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Вячеслав Амбарцумян** (1940), мсмк **Віктор Папаєв** (1947), мсмк **Микола Кисельов** (1946), мс **Василь Калинов** (1948), **Михайло Булгаков** (1951), **Микола Євсєєв** (1948), мс **Всеволод Єгорович** (1946) — «Металург» Запоріжжя, **Володимир Редін** (1951).

НАПАДНИКИ: змс **Галімзян Хусаїнов** (1937), мс **Микола Осяніи** (1941), мс **Джемал Силагадзе** (1948), мс **Ігор Григор'єв** (1951), **Георгій Князєв** (1949), **Олександр Піскарьов** (1949) — «Текстильник» Іваново, **Віталій Мірзоєв** (1949) — «Автомобіліст» Нальчик.

«ДИНАМО» (Тбілісі). Належить до когорти лідерів радянського футбола, краща команда Грузії і Закавказзя. Засноване в 1925 р. Форма біло-голуба. Виступає на стадіоні «Динамо» (40 тис. місць). У вищій лізі з осені 1936 р. Чемпіон СРСР 1964 р., срібний призер 1939, 1940, 1951, 1953 рр., бронзовий призер 1936 (осінь), 1946, 1947, 1950, 1959, 1962, 1967, 1969 рр. Найгірше місце — 9-те (1955, 1958). Фіналіст Кубка СРСР 1936, 1937, 1946, 1960, 1970 рр., півфіналіст — 1938, 1939, 1948, 1965 рр.

В чемпіонатах «Дниамо» провело 826 матчів (373 перемогн, 228 нічиїх, 215 поразок, співвідношеиия м'ячів — 1424 : 1025). Найбільша перемога — 9 : 2 («Локомотнв» М., 1948 р.). Той же «Локомотив» завдав тбілісцям і найбільшої поразкн — 9 : 2 (1956 р.). Найбільше матчів зіграв за клуб у чемпіонатах С. Метревелі (368). Він же — найкращнй бомбарднр (127 м'ячів) і иайвлучнішнй снайпер сезону (1950 р. — 25 м'ячів).

Тбілісці завоювалн прнзи: «Пролісок» (1969 р.), ім. Г. Федотова (1959, 1960 рр.), для дублерів (1964 р.), Федерації футбола (1964 р.), «Великого рахунку» (1961 р.), газетн «Труд» (З. Калоєв — 1960, 1961 рр., І. Датунашвілі — 1966 р., Г. Гавашелі — 1968 р.), журиалу «Огонек» (С. Котрікадзе — 1952 р.).

Команда завждн славнлася широкнм добором класиих гравців. Тбілісців відрізняє висока виконавська майстерність, темпераменТ, імпровізація в атаках. Якщо раніше напад перевершував захист, то тепер і захнст тбілісців виглядає досить иадійно. Однак команда траднційно слабо грає иа виїздах. Мннулого року, напрнклад, воиа не здобула жодиої перемоги в «чужнх стінах». Це завадило команді посістн місце вище, ніж четверте. Було забнто 43 м'ячі (Г. Нодія — 17, С. Кутівадзе — 7, О. Іліаді — 4, Г. Гавашелі — 3, Г. Петріашвілі — 3, С. Метревелі — 2, Л. Нодія — 2, Т. Бурджанадзе — 1, К. Асатіані — 1, В. Мчедлішвілі — 1, В. Рехвіашвілі — 1, М. Хурцілава — 1). У збірній СРСР виступало 12 футболістів.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — зтр Груз. РСР **Нестор Йосипович Чхатарашвілі.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — змс, зтр СРСР **Гаврнло Дмнтрович Качалін.**

ТРЕНЕРИ — змс **Гіві Дмитровнч Чохелі,** змс **Сергій Марміновнч Котрікадзе.**

ВОРОТАРІ — мс **Рамаз Урушадзе** (1939 р.), мс **Теймураз Степанія** (1951), **Малхас Гогошідзе** (1952), **Ролан Берідзе** (1948) — «Локомотив» Тбілісі.

ЗАХИСНИКИ: мс **Вахтанг Челідзе** (1945), мсмк **Реваз Дзодзуашвілі** (1943), **Нугзарі Чітаурі** (1950), мс **Зарбек Ебралідзе** (1944) — «Торпедо» Кутаїсі, мсмк **Муртаз Хурцілава** (1943), мс **Пірус Кантеладзе** (1949), мс **Вахтанг Рехвіашвілі** (1944), мс **Шота Хінчігашвілі** (1951), мс **Гурам Петріашвілі** (1941).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Олексій Іліаді** (1945), мс **Сергій Кутівадзе** (1944), мсмк **Кахі Асатіані** (1947), мс **Манучар Мачаїдзе** (1949), **Віссаріон Мчедлішвілі** (1949).

НАПАДНИКИ: мс **Гіві Нодія** (1948), змс **Слава Метревелі** (1936), мс **Леван Нодія** (1949), мс **Гоча Гавашелі** (1947), **Бадурі Каркашадзе** (1949), **Тенгіз Бурджанадзе** (1947), **Володимир Гуцаєв** (1952), **Нодар Бачіашвілі** (1951), **Давид Кіпіані** (1951) — «Локомотив» Тбілісі.

«ЗОРЯ» (Ворошиловград). Одна з найкращих команд України. Створена у 1938 р. Тривалий час захищала кольори спортивного товариства «Трудові резерви», а з 1964 року — спортивного клубу ворошиловградського тепловозобудівного заводу ім. Жовтневої революції (спортивне товариство «Авангард»). Форма — футболки білі, труси чорні. Матчі проводить на стадіоні «Авангард» (40 тис. місць).

Виступаючи в класі «Б», ворошиловградці неодноразово займали високі місця і в 1963 році були включені до другої групи класу «А». 1966 р., перемігши у турнірі другої групи, «Зоря» завоювала путівку у вищу лігу (команду тренував Є. Горянський). Найбільшого успіху колектив досяг минулого сезону, посівши почесне п'яте місце. Найгірше місце — 16-те (1967 р.). Чвертьфіналіст Кубка СРСР 1968 р. У чемпіонатах країни команда провела 138 матчів (36 перемог, 50 нічиїх, 52 поразки, співвідношення м'ячів — 105 : 141). Найбільша перемога — 5 : 1 («Шахтар» Д. — 1970 р.). Найбільша поразка — 0 : 4 (ЦСКА — 1968, 1970 рр., «Чорномо-

рець» — 1968 р.). Найбільшу кількість ігор чемпіонату за клуб провів С. Шкляр (110). Найбільше м'ячів забив А. Шакун (15), він же найвлучніший снайпер сезону (1969 р. — 9 м'ячів). «Зоря» володіє призом «За справедливу гру» (1967 р.).

Минулорічному успіхові сприяв прихід обдарованої молоді, вихованої у місцевих командах. Гра «Зорі» відзначається широкою маневреністю. Команда поки що є однією з найменш результативних у вищій лізі. Незважаючи на високе турнірне місце, здобуте торік, вона забила всього 27 м'ячів (Й. Сабо — 6, А. Лисаковський — 6, В. Семенов — 4, Г. Шилін — 3, В. Кузнецов — 1, В. Левченко — 1, А. Шакун — 1, С. Шкляр — 1).

В офіційних турнірах (друга група класу «А») протягом 1963—1966 рр. «Зоря» зустрічалася з «Карпатами» 8 разів (4 перемоги, 2 нічиї, 2 поразки, співвідношення м'ячів — 8 : 6).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — мс **Валерій Завенович Галустов.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр УРСР **Герман Семенович Зонін.**

ТРЕНЕР — мс **Володимир Петрович Глухарєв.**

ВОРОТАРІ: мс **Олександр Ткаченко** (1947), мс **Михайло Форкаш** (1948), **Микола Лесничук** (1947).

ЗАХИСНИКИ: **Валерій Гарнушкін** (1947), **Володимир Малигін** (1948), мс **Микола Пінчук** (1948), мс **Вячеслав Ізвєков** (1947) — «Політвідділ» Ташкентська обл., мс **Анатолій Шульженко** (1945), **Володимир Абрамов** (1949), мс **Михайло Фоменко** (1948), мс **Олександр Журавльов** (1945).

ПІВЗАХИСНИКИ: **Олександр Шакун** (1952), мс **Анатолій Куксов** (1941), **Георгій Мусієнко** (1948), **Сергій Кузнецов** (1950), мс **Вячеслав Семенов** (1947), **Юрій Васенін** (1948), **Олександр Ігнатенко** (1951).

НАПАДНИКИ. **Юрій Єлісєєв** (1949), мс **Анатолій Лисаковський** (1947), мс **Віталій Кузнецов** (1950), **Ми-**

кола Литвинов (1945), мс Володимир Фурсов (1948), мс Анатолій Шакун (1947), мс Геннадій Шилін (1944), Євген Толстов (1948), Володимир Старков (1949) — ЦСКА, Володимир Білоусов (1948) — «Металург» Тула.

«ТОРПЕДО» (Москва). Одна з найпопулярніших команд країни. Створена в 1931 р. на базі робітничого клубу «Пролетарська кузня». Нинішню назву прибрала в 1936 р. Захищає спортивну честь московського автозаводу ім. Лихачова (спортивне товариство «Труд»). Форма біла. Матчі проводить на Центральному стадіоні ім. В. І. Леніна і стадіоні «Динамо». У чемпіонатах СРСР бере участь з 1938 року. Чемпіон СРСР 1960, 1965 рр. Тричі команда здобувала срібні нагороди (1957, 1961, 1964 рр.), тричі — бронзові (1945, 1953, 1968 рр.). Найгірше місце — 12-те (1951, 1967 рр.). Один раз (1960 р.) зробила дубль. Володар Кубка СРСР 1949, 1952, 1960, 1968 рр. Фіналіст 1947, 1958, 1961, 1966 рр.

У першості країни «Торпедо» провело 803 матчі (353 перемоги, 216 нічиїх, 234 поразки, співвідношення м'ячів — 1324 : 1022). Найбільша перемога 7 : 1 («Динамо» К. — 1963 р.). Найбільша поразка — 0 : 7 («Динамо» М. — 1948 р.). Найбільше матчів за клуб провів у чемпіонатах В. Шустиков (369). Найкращий бомбардир В. Іванов (124 м'ячі), найвлучніший снайпер сезону — О. Пономарьов (1949 р. — 23 м'ячі).

Торпедівці володіють призами: ім. Г. Федотова (1961, 1962, 1964 рр.), для дублерів (1959 р.), Федерації футбола (1959 р.), «Великого рахунку» (1964 р.), газети «Труд» (Г. Гусаров — 1960, 1961 рр.), журналу «Огонек» (А. Кавазашвілі — 1965, 1967 рр., В. Банников — 1970 р.). Футболісти клубу відзначаються високою технікою і відмінними фізичними якостями. Один з найвідоміших торпедівців О. Пономарьов є досі найкращим бомбардиром першостей країни — 152 голи, В. Воронін грав за збірну УЄФА, а Е. Стрельцов у 1967—1968 рр. визнавався кращим футболістом країни.

У збірній СРСР виступало 19 торпедівців.

«Торпедо» брало участь у турнірах найсильніших клубних команд Європи. В розіграші Кубка чемпіонів 1966/67 р. торпедівці програли на першому етапі одній з найсильніших команд світу міланському «Інтернаціонале» (0 : 1, 0 : 0). В іграх на Кубок володарів кубків 1967/68 р. москвичі перемогли «Мотор» (Цвіккау, НДР) — 0 : 0, 1 : 0 і «Спартак» (Трнава, ЧССР) — 3 : 0, 3 : 1, а в чвертьфіналі програли «Кардіфф-Сіті» (Уельс) — 0 : 1, 1 : 0, 0 : 1. У розіграші цього призу 1969/70 р. торпедівці поступилися віденському «Рапіду» (Австрія) на попередньому етапі (0 : 0, 1 : 1).

В останні роки «Торпедо» не особливо радує своїх шанувальників, посідаючи місця в середині турнірної таблиці. З відходом від активних виступів Е. Стрельцова команда стала менш результативною. Торік було забито 36 м'ячів (Г. Шалімов — 6, М. Гершкович — 5, О. Леньов — 5, В. Юрин — 4, В. Абрамов — 2, А. Дегтярьов — 2, В. Никонов — 2, Ю. Смирнов — 2, Г. Янець — 2, В. Гулямхайдаров — 1, Д. Паїс — 1, Л. Пахомов — 1, Ю. Савченко—1; в свої ворота—Я. Бабаєв («Нефтчі») — 1 і В. Штери («Пахтакор») — 1.

Після довгорічної перерви команду знову очолив загальновизнаний фахівець В. Маслов.

Московське «Торпедо» і «Карпати» зустрічалися тільки в товариському матчі (1 : 2 — 1970 р.).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — змс, зтр РРФСР **Валентин Козьмович Іванов.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр СРСР і УРСР **Віктор Олександрович Маслов.**

ТРЕНЕРИ — мс, зтр РРФСР **Юрій Васильович Золотов**, мс **Борис Олександрович Батанов.**

ВОРОТАРІ: мсмк **Віктор Банников** (1938), мс **Олександр Ракитський** (1946) — «Динамо» (Ленінград).

ЗАХИСНИКИ: мс **Григорій Янець** (1948), мс **Юрій Миронов** (1948), мс **Олександр Чумаков** (1948),

змс **Віктор Шустиков** (1938), мс **Володнмир Краснов** (1946), мс **Леонід Пахомов** (1943), **Володимнр Бутурлакін** (1950), **Олександр Салига** (1950), **Геннадій Климаиов** (1943) — «Рубін» Казань.

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Олександр Леньов** (1944), мс **Володимир Юрии** (1948), мс **Аиатолій Дегтярьов** (1949), мс **Віталій Шаличев** (1946) — «Шахтар» Донецьк.

НАПАДНИКИ: мс **Валерій Абрамов** (1951), **Микола Прокудін** (1951), змс **Едуард Стрельцов** (1937), мс **Вадим Нконов** (1948), **Віктор Філіпов** (1948) — «Кубань» Краснодар; мс **Давнд Паїс** (1946), мсмк **Мнхайло Гершкович** (1948), мс **Геннадій Шалімов** (1947), **Анатолій Фетисов** (1949) — СКА Ростов-на-Дону.

«ДИНАМО» (Київ). Одна з найпопулярнішнх і найкращих команд країнн, найсильніша команда УРСР. Створена у 1927 р. Форма біло-голуба. Матчі проводнть на Центральному республіканському стадіоні (100 тнс. місць). Одна з трьох учаснниць усіх чемпіонатів СРСР вищої лігн.

Першнй немосковськнй клуб, якнй завоював чемпіонське звания. Чемпіон СРСР 1961, 1966, 1967, 1968 рр. П'ять разів кияни здобували срібні медалі (1936 — весна, 1952, 1960, 1965, 1969 рр.) і одни раз — бронзові (1937 р.). Найгірше місце — 13-те (1950 р.). Володар Кубка СРСР 1954, 1964, 1966 рр. У 1966 р. динамівці зробили дубль.

В чемпіонатах СРСР команда зіграла 831 матч (355 перемог, 250 нічнїх, 226 поразок, співвідношення м'ячів — 1235 : 1008). Найбільша перемога — 7 : 0 («Спартак» Л-д — 1938 р.), Найбільша поразка — 0 : 7 («Днамо» М.— 1940 р. і ЦСКА — 1945 р.). Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах провів В. Турянчнк (308). Найкращнй бомбардир В. Каневськнй (80 м'ячів). Найвлучніші снайпери сезону — М. Гончаренко (1938 р.), А. Бишовець (1966 р.) — по 19 м'ячів.

Кияни володіють багатьма призами: ім. Г. Федотова (1965, 1966 рр.), для дублерів (1949, 1963, 1965, 1966. 1968 рр.), Федерації футбола (1960, 1965, 1969 рр.), «Великого рахунку» (1965, 1967, 1969 рр.), «За справедливу гру» (1959 р.), журналу «Старт» (1966, 1967 рр.), «Агресивного гостя» (1966. 1968 рр.), «Честь прапора» (1969, 1970 рр.), журналу «Огонек» (В. Банников — 1964 р., Є. Рудаков — 1969 р.), за найкрасивіший гол (О. Базилевич — 1964 р., А. Бишовець — 1967 р.).

Команда завжди славилася високотехнічними футболістами. Завдяки їм клуб вийшов у число провідних футбольних колективів країни. У 60-х роках кияни грають уже перші ролі. Багато з гравців неодноразово виступає за збірну СРСР (всього під прапори збірної закликалося 20 футболістів). А. Біба у 1966 році був визнаний кращим футболістом країни.

Київське «Динамо» першою з радянських команд взяло участь в європейських клубних турнірах. В розіграші Кубка володарів кубків 1965/66 р. перемігши північноірландський клуб «Колрейн» (6 : 1, 4 : 0) і норвезький «Русенборг» (4 : 1, 2 : 0), кияни ввійшли у чвертьфінал, де поступилися шотландському «Селтику» (0 : 3, 1 : 1). У розіграші Кубка чемпіонів 1967/68 р. динамівці взяли реванш (2 : 1, 1 : 1) у «Селтика», який виступав уже в ранзі володаря Кубка європейських чемпіонів. Однак в 1/8 фіналу зазнали поразки від польського «Гурніка» (1 : 2, 1 : 1).

Торік колектив переживав певну кризу, викликану рядом об'єктивних причин. Вперше за останні роки кияни опустилися на незвичну для них сьому сходинку. Різко знизилася результативність — всього 35 м'ячів (А. Бишовець — 5, В. Кащей — 5, А. Пузач — 5, В. Хмельницький — 5, В. Онищенко — 4, В. Трошкін — 4, В. Мунтян — 3, А. Боговик — 1, Ф. Медвідь — 1, В. Серебренников — 1, О. Христян — 1; в свої ворота — А. Дрозденко («Шахтар» Д.— 1).

В нинішньому сезоні команду очолив новий настав-

ник, відомий футбольний фахівець О. Севідов, колектив поповнився значною групою перспективних спортсменів.

Київське «Динамо» і «Карпати» зустрічалися тільки в товариських матчах (1 : 1 — 1967 р., 2 : 2 — 1970 р.).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — мс, зтр УРСР **Віктор Васильович Терентьєв.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр СРСР **Олександр Олександрович Севідов.**

ТРЕНЕРИ — мс, зтр УРСР **Михайло Михайлович Коман,** змс **Андрій Андрійович Біба.**

ВОРОТАРІ: мсмк **Євген Рудаков** (1942), мс **Олександр Прохоров** (1946), **Микола Костюк** (1951) — «Металург» Запоріжжя.

ЗАХИСНИКИ: мс **Вадим Соснихін** (1942), мсмк **Володимир Левченко** (1944), мс **Борис Білоус** (1948), **Олександр Дамін** (1952), **Віктор Матвієнко** (1948), мс **Степан Решко** (1947) — «Чорноморець» Одеса, **Степан Даннлюк** (1949) — «Динамо» Хмельницький, мс **Роман Журавський** (1948) — «Автомобіліст» Житомир, **Сергій Доценко** (1947) — «Пахтакор».

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Федір Медвідь** (1943), мсмк **Володимир Мунтян** (1946), мс **Володимир Трошкін** (1947), мс **Анатолій Боговик** (1947), **Володимир Веремєєв** (1948), змс **Віктор Серебренников** (1940), **Карел Кіш** (1952) — «Верховина» Ужгород, **Олександр Борисенко** (1949) — «Металіст» Харків.

НАПАДНИКИ: мсмк **Анатолій Бишовець** (1946), мсмк **Анатолій Пузач** (1941), мсмк **Віталій Хмельницький** (1943), мс **Віктор Кащей** (1946), мс **Володимир Онищенко** (1949), **Олег Блохін** (1952), **Роберт Суанов** (1953) — «Спартак» Орджонікідзе.

СКА (Ростов-на-Дону). Одна з провідних команд країни. Створена у 1938 році, виступала в першості міста, в класі «Б». 1958 р. була перетворена в команду майстрів СКВО (Спортивний клуб військового округу),

тоді ж завоювала право виступати у вищій лізі, де грає під назвою СКА (Спортивний клуб Армії). Форма — футболки білі або червоні, труси білі. Матчі проводить на стадіоні заводу «Ростсільмаш» (32 тис. місць).

Найбільший успіх у чемпіонаті СРСР — друге місце (1966 р.). Чотири рази армійці Ростова посідали четверте місце (1959, 1960, 1963, 1964 рр.). Найгірше місце — 12-те (1968, 1969 рр.). Фіналіст Кубка СРСР 1969 року, чвертьфіналіст 1961, 1962 рр. В чемпіонатах вищої ліги команда провела 390 матчів (150 перемог, 111 нічиїх, 129 поразок, співвідношення м'ячів — 534:467). Найбільша перемога — 7 : 0 («Торпедо» Кт.— 1964 р.), найбільша поразка — 1 : 6 («Спартак» М. — 1962 р., «Динамо» К.—1960 р.). Найбільше матчів за команду в чемпіонатах провів А. Чертков (267). Найкращий бомбардир — О. Копаєв (119 м'ячів), він же найвлучніший снайпер сезону (1963 р.— 27 м'ячів). Армійці володіють призами: ім. Г. Федотова (1963 р.), «Великого рахунку» (1963 р.), газети «Труд» (О. Копаєв — 1963, 1965 рр.), «За волю до перемоги» (1970 р.).

Ростовський СКА єдина в країні команда, яка за два роки пройшла шлях від чемпіона міста до одного з кращих футбольних колективів. Вона дотримується м'якої, технічної, темпової манери гри. Особливо вдало діє команда в атаці. Вона завжди славилася результативним нападом, надійним захистом. Сім гравців виступало в збірній СРСР.

Останні кілька років команді ніяк не вдається знову вийти на верхні щаблі футбольної ієрархії. Поки що торік вона зуміла посісти 8-ме місце, забивши в чемпіонаті 28 м'ячів (В. Проскурін — 6, В. Бондаренко — 5, О. Єськов — 5, Г. Антонов — 2, О. Миронов — 2, В. Абрамов — 1, А. Зінченко — 1, В. Буров — 1, Р. Кучинскас — 1, В. Сєростанов — 1, В. Трембач — 1, А. Фетисов — 1; в свої ворота — С. Мартиросян («Арарат») — 1). Певні надії на цьогорічний успіх СКА ростовці пов'язують з старшим тренером Й. Бецою, який після

дворічної перерви знову очолив команду. Під його керівництвом у свій час клуб став срібним призером.

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — **Віктор Олександрович Іванов.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр РСФСР **Йосип Йосипович Беца.**

ТРЕНЕРИ — мс **Олег Олександрович Копаєв**, мс **Юрій Іванович Шнкунов.**

ВОРОТАРІ: мс **Лев Кудасов** (1942), мс **Анатолій Іванов** (1940), **Олександр Волошин** (1951).

ЗАХИСНИКИ: мс **Борис Сєростанов** (1941), мс **Віктор Гетманов** (1940), **Володимир Абрамов** (1947), **Іван Матвієнко** (1948) — «Металіст» Харків, **Олександр Забишний** (1949), **Анатолій Могильний** (1948), **Віктор Алтухов** (1951) — «Металург» Чимкент.

ПІВЗАХИСНИКИ: **Микола Іванов** (1950), **Геннадій Антонов** (1950), мс **Олексій Єськов** (1944), **Юрій Романов** (1950), мс **Олександр Плєшаков** (1951), мс **Анатолій Масляєв** (1948) — ЦСКА, мс **Річард Кучінскас** (1942).

НАПАДНИКИ: **Олександр Попов** (1949), **Віктор Бондаренко** (1949), **Михайло Мантаєв** (1949) — «Динамо» Махачкала, мс **Анатолій Зінченко** (1949), **Олександр Чехладзе** (1949), мс **Віктор Тляругов** (1949), **Володимир Батарін** (1949), **Віктор Чуркін** (1951), мс **Казбек Тляругов** (1948), **Юрій Родіонов** (1950) — «Пахтакор».

«ДИНАМО» (Мінськ). Найсильніша команда Білорусії. Створена у 1937 році. Двічі змінювала назву («Спартак», 1954—1959 рр. і «Беларусь», 1960—1962 рр.). Форма біло-голуба. Матчі проводить на стадіоні «Динамо» (42 тис. місць).

У вищій лізі мінчани дебютували в 1941 р. (дев'яте місце). Чотири рази вибували у клас «Б» (до речі, своєрідний рекорд). Водночас мінське «Динамо» не раз займало високі місця в чемпіонаті найсильніших: третє

(1954, 1963 рр.), четверте (1965, 1967 рр.). Найгірше місце — 19-те (1961, 1962 рр.). Фіналіст Кубка СРСР 1965 р. У чемпіонатах країни команда провела 613 матчів (180 перемог, 181 нічия, 249 поразок, співвідношення м'ячів — 633 : 821). Найбільша перемога в першостях країни — 5 : 0 («Зеніт» — 1946 р.). Найбільша поразка — 1 : 8 («Спартак» М.— 1947 р.). Команда володіє призами «За справедливу гру» (1961 р.) і газети «Труд» (М. Мустигін — 1967 р.).

Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах провів І. Рьоміи (267). Найкращий бомбардир — М. Мустигін (88 м'ячів), найвлучніший снайпер сезону — Е. Малофєєв (1963 — 21 м'яч).

Команда сповідає темповий футбол, мобільна в нападі, чітка в обороні. В збірній СРСР виступали 4 футболісти.

Минулого сезону, який приніс мінчанам дев'яте місце, вони забили суперникам 33 м'ячі (О. Васильєв — 9, Е. Малофєєв — 6, В. Сахаров — 6, Є. Толейко — 3, М. Фокін — 3, О. Гребнєв — 2, А. Адамов — 1, Г. Вороніи — 1, В. Гірко — 1, В. Курнєв — 1).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — мс **Альберт Григорович Денисенко**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс **Іван Іванович Мозер.**

ТРЕНЕР — зтр БРСР **Віталій Олександрович Косенюк.**

ВОРОТАРІ: **Вячеслав Хрустальов (1947), мс Михайло Скоков (1941), Михайло Вергеєнко (1950).**

ЗАХИСНИКИ: **мс Євген Кузнецов (1946), Едуард Шпілевський (1948), Віктор Гірко (1948), Геннадій Вороній (1948), Валерій Семенов (1950), Микола Смирнов (1949) — «Шинник» Ярославль, Олександр Матвійчук (1953), Сергій Сурков (1951), Олександр Свиридович (1953).**

ПІВЗАХИСНИКИ: **Володимир Курнєв (1950), мс Володимир Сахаров (1948), мс Євген Толейко (1943),**

Олександр Гуринович (1952), Олександр Гуржєєв (1951).

НАПАДНИКИ: **Михайло Малофєєв** (1951), **Олександр Ломакін** (1952), мс **Анатолій Васильєв** (1944), мс **Олег Волох** (1942), змс **Едуард Малофєєв** (1942), мс **Володимир Прибилов** (1947), **Олександр Лупанов** (1951), **Володимир Краснов** (1951).

«ШАХТАР» (Донецьк). Одна з найсильніших команд України. Організована в 1935 р. під назвою «Стахановець». Нинішня назва — з 1947 р. Представляє республіканське спортивне товариство «Авангард». Форма — футболки оранжево-чорні, труси голубі. Матчі проводить на стадіонах «Локомотив» (50 тис. місць) і «Шахтар» (28 тис. місць).

У вищій лізі з 1938 р. (в 1945—1948, 1953—1954 рр. виступала в класі «Б»). Бронзовий призер першості СРСР 1951 р. 8 разів входила у десятку найсильніших. Найгірше місце — 18-те (1949 р.). Володар Кубка країни 1961, 1962 рр. Фіналіст 1963 р., півфіналіст 1951, 1953, 1960 рр.

У чемпіонатах країни провела 666 матчів (208 перемог, 201 нічия, 257 поразок, співвідношення м'ячів — 768 : 934). Найбільша перемога — 8 : 0 («Торпедо» Горький—1951 р.), найбільша поразка — 1 : 10 («Динамо» М.— 1949 р.). Найбільше матчів провів за клуб у чемпіонатах В. Сальков (235). Найкращий бомбардир — Ю. Ананченко (40 м'ячів), найвлучніший снайпер сезону — О. Пономарьов (1951 р.— 15 м'ячів). Гірники володіють призами· «За справедливу гру» (1958 р.) і для дублерів (1967, 1969 рр.).

«Шахтарю» властиві вольовий характер, силова манера гри. В різні роки в команді грали відомі майстри футбола. В збірній СРСР виступав лише 1 спортсмен.

В останні роки донеччани не показують високих результатів, стабільної гри. Лише стрімкий спурт на фініші минулорічного сезону дозволив їм втриматися

у вищій лізі. В цьому певна заслуга нового тренера А. Фальяна, який рішуче взявся за згуртування колективу. Було забито 35 м'ячів (Е. Козинкевич — 9, А. Пилипчук — 5, В. Яремченко — 5, Я. Кикоть — 4, А. Коньков — 3, В. Шаличев — 2, М. Климов — 2, С. Євсєєнко — 2, В. Захаров — 1, С. Попов — 1, В. Юрецький — 1).

«Шахтар» і «Карпати» зустрічалися в офіційних турнірах один раз: в $^{1}/_{16}$ розиграшу Кубка СРСР 1965 р. (2 : 1 — виграли гірники).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — мс, зтр УРСР **Іван Павлович Бобошко.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — зтр СРСР **Артем Григорович Фальян.**

ТРЕНЕР — мс **Юрій Володимирович Захаров.**

ВОРОТАРІ: мс **Юрій Дегтярьов** (1948), мс **Олександр Говоров** (1942), **Володимир Чанов** (1951).

ЗАХИСНИКИ: мс **Сергій Попов** (1944), мс **Юрій Губич** (1946), мс **Олександр Дрозденко** (1941), **Володимир П'яних** (1951), **Валентин Седиєв** (1952), **Микола Таранов** (1949), **Володимир Юрецький** (1952), **Юрій Смирнов** (1949) — СКА Ростов-на-Дону, **Юрій Мішин** (1951) — «Локомотив» Донецьк, **Геннадій Курганов** (1952).

ПІВЗАХИСНИКИ: **Ярослав Кикоть** (1948), мс **Анатолій Коньков** (1949), мс **Олексій Більдюк** (1947), мс **Станіслав Євсєєнко** (1945), **Вячеслав Гусаров** (1946) — «Шахтар» Караганда, **Валентин Медведєв** (1950) — «Шахтар» Горлівка.

НАПАДНИКИ: мс **Валерій Яремченко** (1947), **Володимир Захаров** (1950), мс **Анатолій Пилипчук** (1944), **Юрій Дудинський** (1950), **Володимир Шевлюк** (1947), мс **Віктор Прокопенко** (1944) — «Чорноморець», **Анатолій Ісаков** (1949) — «Авангард» Макіївка, **Євген Іонічев** (1950) — «Азовець» Жданов.

«НЕФТЧІ» (Баку). Найсильніша команда Азербайджану. Заснована у 1937 р. Назву «Нефтчі» (у перекладі з азербайджанської — «Нафтовик») присвоєно у 1968 р. Представляє республіканське спортивне товариство «Нафтовик». Форма — футболки чорно-білі, труси білі. Матчі проводить на Центральному республіканському стадіоні (40 тис. місць).

До 1949 р. футболісти Азербайджану виступали в другому ешелоні радянського футбола. 1949 р. «Нефтчі» був допущений до змагань у класі найсильніших, але через рік, зайнявши останнє місце, повернувся у клас «Б». З 1960 р. клуб беззмінно грає у вищій лізі. Найвище досягнення команди — бронзові медалі 1966 р., здобуті під керівництвом А. Алескерова. Спортивну зрілість колектив підтвердив і в чемпіонаті 1967 р. (5-те місце). Найгірше місце — 21-ше (1961 р.). Півфіналіст Кубка СРСР 1967, 1968 рр.

У чемпіонатах СРСР бакинці провели 461 матч (142 перемоги, 142 нічиї, 177 поразок, співвідношення м'ячів — 509 : 584). Найбільша перемога в першості країни — 7 : 0 («Торпедо» Кт.— 1966 р.). Найбільша поразка — 0 : 6 («Динамо» М.— 1950 р.). Найбільше матчів за клуб зіграв у чемпіонатах О. Трофимов (258). Найкращий бомбардир — Е. Маркаров (88 м'ячів), він же найвлучніший снайпер сезону (1962 р.— 16 м'ячів). «Нефтчі» володіє призами «За волю до перемоги» (1966 р.) і газети «Труд» (Е. Маркаров — 1962 р.). У збірній СРСР виступало 7 футболістів.

Ігрове кредо колективу: тонкі, тактично грамотні дії, що базуються на високій техніці футболістів усіх ланок.

Минулий сезон команда провела нижче своїх можливостей (11-те місце), малоефективною була й атака — всього 27 забитих м'ячів (В. Шевченко — 8, А. Банішевський — 6, Е. Маркаров — 3, В. Гаджієв — 2, М. Смольников — 2, Н. Ейнуллаєв — 2, А. Рахманов — 1, Ю. Стекольников — 1, К. Туаєв — 1; в свої ворота — В. Краснов («Торпедо») — 1).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — зтр АзРСР **Кемал Мамедович Ахундов.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — змс **Алекпер Амірович Мамедов.**

ТРЕНЕР — мс **Олександр Трофимов.**

ВОРОТАРІ: мс **Вячеслав Шехов** (1944), мс **Сергій Крамаренко** (1946), **Успат Рашидов** (1949).

ЗАХИСНИКИ: мс **Яшар Бабаєв** (1941), мс **Володимир Брухтій** (1945), мс **Рафік Кулієв** (1950), **Олександр Мірзоян** (1951), мс **Олександр Сьомін** (1943), мс **Алі Рахманов** (1947), **Рустам Рахімов** (1948), мс **Рауф Юмакулов** (1944) — «Зеніт» Ленінград, **Вячеслав Семиглазов** (1942).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Рафік Алі-Заде** (1942), **Рафік Мірзоєв** (1952), мс **Валерій Гаджієв** (1941), мс **Вячеслав Легкий** (1946), мс **Агаслім Мірджавадов** (1947), мс **Мубаріз Зейналов** (1945).

НАПАДНИКИ: мс **Анатолій Банішевський** (1946), мс **Руслан Абдулаєв** (1944), мс **Микола Смольников** (1949), мс **Юрій Стекольников** (1946), мсмк **Віталій Шевченко** (1951), мс **Надір Ейнуллаєв** (1942), мс **Казбек Туаєв** (1939).

«АРАРАТ» (Єреван). Найсильніша команда Вірменії. Створена у 1937 р. Виступала під назвою «Динамо», «Спартак». З 1963 року представляє республіканське спортивне товариство «Ашхатанк», прибравши нинішню назву. Форма — біла. Матчі проводила на Республіканському стадіоні (30 тис. місць), а нинішнього сезону прийматиме гостей на новозбудованому стадіоні «Раздан» (75 тис. місць).

У вищій лізі грає з 1949 р. Двічі вибувала з групи найсильніших (1951—1958, 1964 — 1965 рр.). Найбільший успіх у чемпіонаті — 8-ме місце (1961, 1967 рр.). Найгірше місце — 18-те (1962, 1963 рр.). Фіналіст Кубка СРСР 1954 р., півфіналіст 1962 р.

Команда зіграла в чемпіонатах країни 374 матчі (119 перемог, 97 нічиїх, 158 поразок, співвідношення м'ячів — 409 : 516). Найбільша перемога в першості — 5 : 0 («Торпедо» Кт.— 1967 р.), найбільша поразка — 1 : 8 («Динамо» К.— 1962 р.). Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах провів О. Коваленко (188). Найкращий бомбардир — М. Казарян (32 м'ячі), найвлучніший снайпер сезону — О. Заназанян (1969 р.— 14 м'ячів). Команда володіє призом «За справедливу гру» 1960 р.

«Арарат» вирізняється технічною грою, темпераментом. Єреванці — прихильники відвертого поєдинку, рідко вдаються до захисних варіантів.

Слабкий фініш минулого сезону не дозволив колективу зайняти місце вище, ніж 10-те. Гравці забили 31 м'яч (А. Казанчян — 6, М. Казарян — 6, О. Заназанян — 5, А. Андріасов — 4, С. Бондаренко — 4, Л. Іштоян — 3, О. Коваленко — 1, С. Погосов — 1; в свої ворота — Т. Кочієв («Спартак» Ордж.) — 1).

«Арарат» і «Карпати» зустрічалися в п'яти офіційних матчах: чотири — в ранзі команд другої групи протягом 1964—1965 рр. (1 перемога, 1 нічия і 2 поразки, співвідношення м'ячів — 2 : 4) і один кубковий (1969 р.— 1 : 2).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — **Едуард Григорович Григорян.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр РРФСР **Микола Якович Глебов.**

ТРЕНЕР — змс **Арутюн Левонович Кегян.**

ВОРОТАРІ: мс **Норік Демірчян** (1945), мс **Олексій Абрамян** (1945), **Гамлет Епоян** (1948).

ЗАХИСНИКИ: **Сергій Геворкян** (1952), мс **Фурман Абрамян** (1943), мс **Рудік Аванесов** (1946), мс **Аркадій Арутюнов** (1948), **Сурік Мартиросян** (1949), мс **Норік Месропян** (1948), мс **Леван Овсепян** (1942).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Едуард Маркаров** (1942) — «Нефтчі» Баку; **Аркадій Андріасов** (1947), **Лев Яблукян**

(1952), мс **Рудік Егіазарян** (1944), мс **Сергій Бондаренко** (1948), **Самвел Мелконян** (1950), **Ерік Арутюнян** (1951), мс **Олександр Коваленко** (1943).

НАПАДНИКИ: **Аркадій Казанчян** (1947), мс **Микола Казарян** (1947), **Леван Іштоян** (1947), мс **Оганес Заназанян** (1946), **Рудік Бабаян** (1949), **Сергій Погосов** (1948), **Назар Петросян** (1951), **Левон Заназанян** (1949).

«ПАХТАКОР» (Ташкент). Найсильніша команда Узбекистану. Представляє республіканське спортивне товариство «Пахтакор». У вищій лізі з 1960 р. Форма — футболки жовті, труси — білі. Матчі проводить на центральному стадіоні «Пахтакор» (60 тис. місць). Найбільший успіх команди — 6-те місце (1962.). Ще тричі входила до першої десятки найсильніших команд країни. Найгірше місце — 20-те (1963 р.). Фіналіст Кубка СРСР 1968 р.

В чемпіонатах країни «Пахтакор» провів 338 матчів (96 перемог, 116 нічиїх, 126 поразок, співвідношення м'ячів — 366 : 485). Найбільша перемога — 5 : 0 («Зеніт» — 1968 р.), найбільша поразка — 0 : 6 («Торпедо» М.— 1961 р.). Найбільше матчів зіграв за клуб у чемпіонатах Г. Красницький (245), він же найкращий бомбардир (102 м'ячі). Найвлучніший снайпер сезону — Б. Абдураїмов (1968 р.— 22 м'ячі).

Колектив укомплектований кваліфікованими гравцями, може грати на рівних з будь-яким суперником. Часто застосовує захисні варіанти і гру на контратаках. «Пахтакор» здебільшого використовує національні кадри футболістів. У збірній СРСР виступали два пахтакорівці.

Минулого сезону команда виступила не в повну силу — 13-те місце. Забито 28 м'ячів (Ю. Родіонов — 7, Б. Абдураїмов — 6, Т. Ісаков — 5, В. Варюхін — 2, С. Доценко — 2, Г. Красницький — 1, Б. Леонов — 1, Б. Ібрагімов — 1, В. Солохо — 1, Ю. Патрикеєв — 1, В. Чувілін — 1),

«Пахтакор» і «Карпати» аустрічалися двічі в турнірі другої групи 1964 р. (перемога і нічия, співвідношення м'ячів 5 : 0).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ І СТАРШИЙ ТРЕНЕР — зтр СРСР і УзбРСР **Олександр Андрійович Келлер.**

ТРЕНЕРИ — зтр УзбРСР **Євген Борисович Валицький,** мс **Геннадій Олексійович Красницький.**

ВОРОТАРІ: мс **Микола Любарцев** (1942), мс **Олександр Петренко** (1948), **Павло Коліснік** (1949).

ЗАХИСНИКИ: мс **Ахрол Іноятов** (1945), мс **Резик Тургунов** (1945), мс **Володимир Штерн** (1942), мс **Борис Пєтухов** (1939), мс **Равшан Юнусов** (1946), **Геннадій Жиленко** (1948), **Анатолій Суслов** (1946) — «Динамо» Барнаул, **Віктор Кузьміи** (1948), **Юрій Басов** (1952).

ПІВЗАХИСНИКИ: **Борис Леонов** (1948), **Володимир Цибін** (1947), мс **Юрій Патрикєєв** (1948), мс **Віктор Варюхін** (1948), мс **Вячеслав Солохо** (1947), **Володимир Якубов** (1949), **Валерій Фільцин** (1949), мс **Хамід Рахматуллаєв** (1942).

НАПАДНИКИ: мс **Берадор Абдураїмов** (1943), мс **Віктор Чувілін** (1944), мс **Тулягаи Ісаков** (1949), мс **Бохадир Ібрагімов** (1945), мс **Вячеслав Бекташев** (1947), **Валерій Лобода** (1949), **Володимир Лобода** (1949), **Віктор Дрижайло** (1948) — «Зеравшан» Навої, **Олег Іванков** (1949).

«ЗЕНІТ» (Ленінград). Популярна команда країни. Створена у 1931 р. Нинішню назву прибрала в 1940 р. Форма — футболки васильківі, труси чорні. Матчі проводить на стадіоні ім. С. М. Кірова (100 тис. місць) і деколи на стадіоні ім. В. І. Леніна (30 тис. місць).

У вищій лізі з 1938 р. Найкращий результат у чемпіонатах — 4-те місце (1958 р.). Двічі колектив займав 5-те місце. Найгірше — 19-те (1967 р.). Перша немосковська команда, яка завоювала Кубок СРСР (1944 р.),

фіналіст 1939 р., півфіналіст 1945, 1954, 1961 рр. У чемпіонатах країни зенітівці провели 804 матчі (263 перемоги, 222 нічиї, 319 поразок, співвідношення м'ячів — 1008 : 1196). Найбільша перемога — 7 : 0 («Жальгіріс» — 1962 р.). Найбільша поразка — 0 : 8 («Динамо» М.— 1949 р.). Найбільше матчів за клуб у чемпіонатах зіграв Л. Бурчалкін (363), він же найкращий бомбардир (73 м'ячі). Найвлучніший снайпер сезону — А. Коротков (1950 р.— 22 м'ячі). У збірній СРСР виступало 8 футболістів.

«Зеніт» завжди відзначався доброю фізичною підготовкою, що дозволяло йому боротись за перемогу до останньої хвилини. Колектив не раз показував гру високого класу. В останні роки, однак, команда виступає слабо. Торік лише одне очко «втримало» її в групі найсильніших (14-те місце). Ленінградці забили 30 м'ячів (Г. Унанов — 10, Б. Кох — 5, В. Гончаров — 5, Л. Бурчалкін — 4, Г. В'юн — 2, В. Булавін — 1, М. Лохов — 1, М. Маслов — 1, Б. Юмакулов — 1).

«Зеніт» і «Карпати» зустрічалися 1966 р. у двоєдиному матчі 1/16 фіналу Кубка СРСР (1 : 1, 2 : 1).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — **Володимир Федорович Полисаєв.**

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр УРСР **Євген Іванович Горянський.**

ТРЕНЕРИ — мс **Володимир Павлович Корнєв,** мс **Анатолій Миколайович Васильєв.**

ВОРОТАРІ: мс **Володимир Косенков** (1939), мс **Володимир Пронін** (1945) — «Мотор» м. Владимир, мс **Едуард Шаповаленко** (1940).

ЗАХИСНИКИ: **Володимир Загуменних** (1949), **Юрій Абрамов** (1949), **Володимир Іванов** (1949) мс **Михайло Лохов** (1948), **Вячеслав Булавін** (1946), **Володимир Голубєв** (1950), **Павло Сибірцев** (1951), **Микола Маслов** (1947), **Володимир Наумов** (1947).

ПІВЗАХИСНИКИ: мс **Георгій В'юн** (1944), мс **Павло Садирін** (1942), **Борис Юмакулов** (1949), **Георгій Хромченков** (1950), мс **Володимир Поляков** (1947), мс **Віктор Вотоловський** (1947), **Михайло Фокін** (1946) — «Динамо» Мінськ.

НАПАДНИКИ: **Олексій Стрепетов** (1950), мс **Лев Бурчалкін** (1939), мс **Володимир Гончаров** (1946), мс **Борис Кох** (1942), **Володимир Нікольський** (1949), мс **Геннадій Унанов** (1946), **Володимир Кондрашов** (1948) — «Динамо» Ленінград.

«КАЙРАТ» (Алма-Ата). Краща команда Казахстану. Створена в 1954 р. Представляє спортивне товариство «Локомотив». Нинішню назву присвоєно у 1956 р. (у перекладі з казахського «Кайрат» — «сила», «енергія»). Форма — футболки червоні, труси білі. Матчі проводить на Республіканському стадіоні (35 тис. місць).

У вищій лізі з 1960 р., куди була включена в зв'язку з розширенням класу «А». Двічі вибувала з груп найсильніших (1965, 1969 рр.). Найкраще місце — 12-те (1966 р.). Найгірше — 21-ше (1965 р.), півфіналіст Кубка СРСР, чвертьфіналіст 1965, 1966, 1968 рр. У чемпіонатах країни команда провела 308 матчів (94 перемоги, 84 нічиї, 130 поразок, співвідношення м'ячів — 256 : 352). Найбільше матчів (243) провів за клуб у чемпіонатах С. Камінський. Кращий бомбардир клубу — С. Квочкін (61 м'яч), він же найвлучніший снайпер сезону (1961 р.— 15 м'ячів).

«Кайрат» минулого сезону був одним з головних конкурентів «Карпат» у боротьбі за вихід у вищу лігу. Тільки на фініші львів'янам вдалося обійти суперника. Цікаво, що, як і 1965 року (коли команда грала в другій групі після вибуття з вищого класу), алмаатинці знову зайняли друге місце.

«Кайрат» і «Карпати» зустрічалися в чемпіонатах другого ешелону чотири рази (1965, 1970 рр.— 4 нічиї, співвідношення м'ячів — 4 : 4).

НАЧАЛЬНИК КОМАНДИ — мс Тімур Єсимбекович Сегизбаєв.

СТАРШИЙ ТРЕНЕР — мс, зтр КазРСР Віктор Георгійович Корольков.

ТРЕНЕР — Володимир Сергійович Болотов.

ВОРОТАРІ: мс Віктор Шведков (1947), Василь Степанов (1950), Євген Кожемяко (1948) — СКА Хабаровськ.

ЗАХИСНИКИ: мс Юрій Мусін (1946), мс Олександр Жуйков (1947), мс Вадим Асилбаєв (1945), мс Валентин Дишленко (1945), Володимир Кисляков (1949), Валерій Круглихін (1949) — «Шахтар» Караганда, Микола Биков (1947) — «Іртиш» Омськ.

ПІВЗАХИСНИКИ: мс Олег Долматов (1948), Фарід Хісамутдінов (1950), мс Володимир Чеботарьов (1947), мс Сергій Рожков (1943), Равіль Абдувалієв (1948), мс Євген Михайлін (1947) — «Чорноморець» Одеса, Юрій Калашников (1949) — «Селенга» Улан-Уде, мс Владислав Маркін (1945), Вячеслав Костенко (1948) — «Волга» Калінін.

НАПАДНИКИ: мс Валентин Солдатов (1944), мс Валерій Абгольц (1944), мс Михайло Тягусов (1945), мс Юрій Севідов (1942), Борджас Баймухамедов (1948), Євген Піуновський (1946) — «Шахтар» Караганда, мс Віктор Євлентьєв (1945) — «Спартак» Москва, Олександр Почтарьов (1947).

КАЛЕНДАРІ ІГОР ЧЕМПІОНАТУ СРСР 1971 РОКУ

Вища ліга

Перше коло

4 квітня «Зоря» (Ворошиловград) — ЦСКА.

8 квітня «Динамо» (Тбілісі) — «Торпедо» (Москва). «Зоря» — «Спартак» (Москва), СКА (Ростов-на-Дону) — ЦСКА, «Шахтар» (Донецьк) — «Динамо» (Мінськ), «Нефтчі» (Баку) — «Динамо» (Київ), «Арарат» (Єреван) — «Карпати» (Львів), «Пахтакор» (Ташкент) — «Динамо» (Москва), «Кайрат» (Алма-Ата) — «Зеніт» (Ленінград).

12 квітня «Динамо» Тб.— ЦСКА, «Зоря» — «Динамо» Мн., СКА — «Торпедо», «Шахтар» — «Спартак», «Нефтчі» — «Карпати», «Арарат» — «Динамо» К., «Пахтакор» — «Зеніт», «Кайрат» — «Динамо» М.

17 квітня ЦСКА — «Арарат».

18 квітня «Спартак» — «Динамо» Тб., «Зеніт» — «Зоря».

19 квітня «Торпедо» — «Нефтчі».

20 квітня «Динамо» К.— «Пахтакор», «Динамо» Мн.— СКА, «Карпати» — «Кайрат».

21 квітня «Динамо» М.— «Шахтар».

23 квітня ЦСКА — «Нефтчі».

24 квітня «Спартак» — СКА, «Динамо» К.— «Кайрат», «Динамо» Ми.— «Динамо» Тб., «Карпати» — «Пахтакор».

25 квітня «Динамо» М.— «Зоря», «Зеніт» — «Шахтар», «Торпедо» — «Арарат».

2 травня «Динамо» М.— «Спартак», «Динамо» Тб.— «Арарат», «Зоря» — «Карпати», «Шахтар»— «Динамо» К., «Нефтчі» — СКА, «Пахтакор» — ЦСКА, «Зеніт» — «Динамо» Ми., «Кайрат» — «Торпедо».

6 травня «Спартак» — «Зеніт», «Динамо» К.— «Зоря», СКА — «Динамо» Тб., «Динамо» Ми.— «Динамо» М., «Арарат» — «Нефтчі», «Пахтакор» — «Торпедо», «Кайрат» — ЦСКА.

11 травня «Торпедо» — «Шахтар», «Динамо» Ми.— ЦСКА, «Арарат» — «Спартак».

12 травня «Динамо» М.— «Динамо» К., «Карпати» — «Зеніт».

14 травня «Динамо» Тб.— «Кайрат», СКА — «Пахтакор».

15 травня ЦСКА — «Шахтар», «Нефтчі» — «Спартак», «Арарат» — «Динамо» Ми.

16 травня «Динамо» М.— «Карпати», «Динамо» К.— «Зеніт».

17 травня	«Торпедо» — «Зоря».
18 травня	«Динамо» Тб.— «Пахтакор».
19 травня	«Нефтчі» — «Динамо» Мн., «Шахтар» — СКА, «Арарат» — «Кайрат».
20 травня	«Спартак» — «Динамо» К.
21 травня	«Динамо» М.— ЦСКА.
22 травня	«Зоря» — «Динамо» Тб., «Зеніт» — «Торпедо».
23 травня	«Нефтчі» — «Пахтакор», СКА — «Кайрат», «Карпати» — «Шахтар».
3 червня	ЦСКА — «Зеніт», «Шахтар» — «Динамо» Тб., «Кайрат» — «Нефтчі».
5 червня	«Динамо» М.— «Торпедо», «Зоря» — СКА «Пахтакор» — «Арарат» «Карпати» — «Динамо» Мн.
10 червня	«Спартак» — «Карпати».
18 червня	ЦСКА — «Карпати».
19 червня	«Динамо» М.— СКА, «Динамо» Тб.— «Зеніт», «Нефтчі» — «Зоря», «Арарат» — «Шахтар», «Пахтакор» — «Динамо» Мн., «Кайрат» — «Спартак», «Динамо» К.— «Торпедо».
23 червня	«Динамо» Тб.— «Динамо» М., «Торпедо» — «Карпати», «Динамо» К.— ЦСКА, СКА — «Зеніт», «Нефтчі» — «Шахтар», «Арарат» — «Зоря», «Пахтакор» — «Спартак», «Кайрат» — «Динамо» Мн.

27 червня **«Динамо» Тб. — «Нефтчі», «Торпедо» — ЦСКА, «Динамо» Мн. — «Спартак», «Шахтар» — «Зоря», «Пахтакор» — «Кайрат», «Зеніт» — «Динамо» М., «Карпати» — «Динамо» К., СКА — «Арарат».**

5 липня **«Динамо» М. — «Нефтчі», «Зоря» — «Кайрат», «Динамо» К. — «Динамо» Тб., «Динамо» Мн. — «Торпедо», «Шахтар» — «Пахтакор», «Зеніт» — «Арарат», «Карпати» — СКА.**

6 липня **ЦСКА — «Спартак».**

9 липня **«Зоря» — «Пахтакор», «Динамо» К. — СКА, «Шахтар» — «Кайрат», «Карпати» — «Динамо» Тб., «Динамо» М. — «Арарат», «Зеніт» — «Нефтчі».**

11 липня **«Спартак» — «Торпедо».**

13 липня **«Динамо» Мн. — «Динамо» К.**

Примітка: календар ігор другого кола буде опублікований пізніше.

Друга ліга

Перша зона

Перше коло

3 квітня «Будівельник» (Полтава) — «Зірка» (Кіровоград), «Кривбас» (Кривий Ріг) — «Шахтар» (Кадіївка), «Суднобудівник» (Миколаїв) — «Хімік» (Північнодонецьк), «Локомотив» (Херсон) — «Локомотив» (Вінниця), «Таврія» (Сімферополь) — СКА (Київ), м. Севастополь — «Дніпро» (Черкаси), «Верховина» (Ужгород) — «Локомотив» (Донецьк), СКА (Львів) — «Металург» (Жданов), «Спартак» (Івано-Франківськ) — «Шахтар» (Горлівка), «Авангард» (Тернопіль) — «Горинь» (Ровно), «Динамо» (Хмельницький) — «Торпедо» (Луцьк), «Автомобіліст» (Житомир) — «Буковина» (Чернівці).

7 квітня «Зірка» — «Спартак» (Суми), «Суднобудівник» — «Шахтар» Кд., СКА (Одеса) — «Хімік», «Локомотив» (Х) — СКА (К), «Таврія» — «Дніпро», м. Севастополь — «Локомотив» (В), «Верховина» — «Металург», СКА (Л) — «Шахтар» (Г), «Спартак (І.-Ф.) — «Локомотив» (Д), «Авангард» — «Торпедо», «Автомобіліст» — «Динамо», «Горинь» — «Буковина».

11 квітня «Будівельник» — «Спартак» (С), «Кривбас» — «Хімік», СКА (О) — «Шахтар» (Кд), «Локомотив» (Х) — «Дніпро», «Таврія» — «Локомотив» (В), м. Севастополь—СКА (К), «Верховина» — «Шахтар» (Г), СКА (Л) — «Локомотив» (Д), «Спартак» (І.-Ф.) — «Металург», «Авангард» — «Автомобіліст»,

«Динамо» — «Гірник», «Торпедо» — «Буковина».

16 квітня **«Будівельник» — «Суднобудівник», «Зірка»—«Кривбас», «Спартак» (С) — СКА (О), «Торпедо» — «Гірник», «Металург» — «Динамо», «Локомотив» (Д) — «Авангард», «Шахтар» (Г) — «Буковина, СКА (К) — СКА (Л), «Локомотив» (В) — «Верховина», «Дніпро» — «Спартак» (І.-Ф.), «Шахтар» (Кд) — «Локомотив» (Х), «Хімік» — «Таврія».**

19 квітня **«Будівельник» — «Кривбас», «Зірка» — СКА (О), «Спартак» (С) — «Суднобудівник», «Гірник» — «Автомобіліст», «Металург» — «Авангард», «Локомотив» (Д) — «Буковина», «Шахтар» (Г) — «Динамо», СКА (К)—«Верховина», «Локомотив» (В) — «Спартак (І.-Ф.), «Дніпро» — СКА (Л), «Шахтар» (Кд) — «Таврія», «Хімік» — м. Севастополь.**

23 квітня **«Будівельник» — СКА (О), «Зірка» — «Суднобудівник», «Спартак» (С) — «Кривбас», «Автомобіліст» — «Торпедо», «Металург» — «Буковина», «Локомотив» (Д) — «Динамо», «Шахтар» (Г) — «Авангард», СКА (К) — «Спартак» (І.-Ф.), «Локомотив» (В) — СКА (Л), «Дніпро» — «Верховина», «Шахтар» (Кд) — м. Севастополь, «Хімік» — «Локомотив» (Х).**

29 квітня **«Суднобудівник» — «Кривбас», «Локомотив» (Х) — «Зірка», «Таврія» — «Будівельник», м. Севастополь — «Спартак» (С), «Верховина» — «Шахтар» (Кд), СКА (Л)—**

«Хімік», «Авангард»» — «Локомотив» (В), «Динамо» — СКА (К), «Буковина» — «Дніпро», «Торпедо» — «Локомотив» (Д), «Горинь» — «Металург», «Автомобіліст» — «Шахтар» (Г).

2 травня СКА (О) — «Суднобудівник, «Локомотив» (Х) — «Будівельник», «Таврія» — «Спартак» (С), м. Севастополь — «Зірка», СКА (Л) — «Шахтар» (Кд), «Спартак» (І.-Ф.) — «Хімік», «Авангард» — СКА (К), «Динамо» — «Дніпро», «Буковина» — «Локомотив» (В), «Торпедо» — «Металург», «Горинь» — «Шахтар» (Г), «Автомобіліст» — «Локомотив» (Д).

5 травня «Кривбас» — СКА (О), «Локомотив» (Х) — «Спартак» (С), «Таврія» — «Зірка», м. Севастополь — «Будівельник», «Верховина»— «Хімік», «Спартак» (І.-Ф.) —«Шахтар» (Кд), «Авангард» — «Дніпро», «Динамо» — «Локомотив» (В), «Буковина» — СКА (К), «Торпедо» — «Шахтар» (Г), «Горинь» — «Локомотив» (Д), «Автомобіліст» — «Металург».

10 травня «Металург» — «Локомотив» (Д).

11 травня «Будівельник» — СКА (Л), «Зірка» — «Верховина», «Спартак» (С) — «Спартак» (І.-Ф.), «Кривбас» — «Таврія», «Суднобудівник» — «Локомотив» (Х), СКА (О) — м. Севастополь, СКА (К) — «Горинь», «Локомотив» (В) — «Торпедо», «Дніпро» — «Автомобіліст», «Шахтар» (Кд) — «Авангард», «Хімік» — «Динамо».

14 травня «Локомотив» (Д) — «Шахтар» (Г).

15 травня «Будівельник» — «Верховина», «Зірка» — «Спартак» (І.-Ф.), «Спартак» (С)—СКА (Л), «Кривбас» — «Локомотив» (Х), «Суднобудівник» — м. Севастополь, СКА (О) — «Таврія», СКА (К) — «Торпедо», «Локомотив» (В) — «Автомобіліст», «Дніпро» — «Горнянь», «Шахтар» (Кд) — «Динамо», «Хімік» — Буковина».

18 травня «Шахтар» (Г) — «Металург».

19 травня «Будівельник» — «Спартак» (І.-Ф). «Зірка» — СКА (Л), «Спартак» (С) — «Верховина», «Кривбас», — м. Севастополь, «Суднобудівник» — «Таврія», СКА (О) — «Локомотив» (Х), СКА (К) — «Автомобіліст», «Локомотив» (В) — «Горнянь», «Дніпро» — «Торпедо», «Шахтар» (Кд) — «Буковина», «Хімік» — «Авангард».

24 травня «Таврія» — «Локомотив» (Х), «Верховина» — «Суднобудівник», СКА (Л) — «Кривбас», «Спартак» (І.-Ф). — СКА (О), «Авангард» — «Зірка», «Динамо» — «Будівельник», «Буковина» — «Спартак» (С), «Торпедо» — «Шахтар» (Кд), «Горнянь»— «Хімік», «Металург» — «Локомотив» (В), «Локомотив» (Д) — СКА (К), «Шахтар» (Г) — «Дніпро».

28 травня м. Севастополь — «Таврія», «Верховина» — «Кривбас», СКА (Л) — СКА (О), «Спартак» (І.-Ф.) — «Суднобудівник», «Авангард» — «Будівельник», «Динамо» — «Спартак» (С), «Буковина» — «Зірка», «Горнянь» —

«Шахтар» (Кд), «Автомобіліст» — «Хімік», «Металург» — СКА (К), «Локомотив» (Д) — «Дніпро», «Шахтар» (Г) — «Локомотив» (В).

1 червня «Локомотив» (Х) — м. Севастополь, «Верховина» — СКА (О), СКА (Л) — «Суднобудівник», «Спартак» (І.-Ф.) — «Кривбас», «Авангард» — «Спартак» (С), «Динамо» — «Зірка», «Буковина» — «Будівельник», «Торпедо» — «Хімік», «Автомобіліст» — «Шахтар» (Кд), «Металург» — «Дніпро», «Локомотив» (Д) — «Локомотив» (В), «Шахтар» (Г) — СКА (К).

6 червня «Будівельник» — «Горинь», «Зірка» — «Торпедо», «Спартак» (С) — «Автомобіліст», «Кривбас» — «Динамо», «Суднобудівник» — «Авангард», СКА (О) — «Буковина», «Локомотив» (Х) — СКА (Л), «Таврія» — «Верховина», м. Севастополь — «Спартак» (І.-Ф.), «Локомотив» (В) — СКА (К), «Шахтар» (Кд) — «Металург», «Хімік» — «Локомотив».

10 червня «Будівельник» — «Торпедо», «Зірка» — «Автомобіліст», «Спартак» (С) — «Горинь», «Кривбас» — «Авангард», «Суднобудівник» — «Буковина», СКА (О) — «Динамо», «Локомотив» (Х) — «Верховина», «Таврія» — «Спартак» (І.-Ф.), м. Севастополь — СКА (Л), «Дніпро» — «Локомотив» (В), «Шахтар» (Кд) — «Локомотив» (Д), «Хімік» — «Шахтар» (Г).

14 червня «Будівельник» — «Автомобіліст», «Зірка» — «Горинь», «Спартак» (С) — «Торпедо»,

«Кривбас» — «Буковина», «Суднобудівник» — «Динамо», СКА (О) — «Авангард», «Локомотив» (Х) — «Спартак» (І.-Ф.), «Таврія» — СКА (Л), м. Севастополь — «Верховина», СКА (К) — «Дніпро», «Шахтар» (Кд) — «Шахтар» (Г), «Хімік» — «Металург».

19 червня СКА (Л) — «Верховина», «Авангард» — «Таврія», «Динамо» — «Локомотив» (Х), «Буковина» — м. Севастополь, «Торпедо» — «Суднобудівник», «Горинь» — «Кривбас», «Автомобіліст» — СКА (О), «Металург» — «Зірка», «Локомотив» (Д) — «Будівельник», «Шахтар» (Г) — «Спартак» (С), СКА (К) — «Шахтар» (Кд), «Локомотив» (В) — «Хімік».

22 червня «Спартак» (І.-Ф.) — СКА (Л), «Авангард» — «Локомотив» (Х), «Динамо» — м. Севастополь, «Буковина» — «Таврія», «Торпедо» — «Кривбас», «Горинь» — СКА (О), «Автомобіліст» — «Суднобудівник», «Металург» — «Будівельник», «Локомотив» (Д) — «Спартак» (С), «Шахтар» (Г) — «Зірка», «Локомотив» (В) — «Шахтар» (Кд), «Дніпро» — «Хімік».

26 червня «Верховина» — «Спартак» (І.-Ф.), «Авангард» — м. Севастополь, «Динамо» — «Таврія», «Буковина» — «Локомотив» (Х), «Торпедо» — СКА (О), «Горинь» — «Суднобудівник», «Автомобіліст» — «Кривбас», «Металург» — «Спартак» (С), «Локомотив» (Д) — «Зірка», «Шахтар» (Г) — «Будівельник», СКА (К) — «Хімік», «Дніпро» — «Шахтар» (Кд).

2 липня «Будівельник» — «Локомотив» (В), «Зірка» — СКА (К), «Спартак» (С) — «Дніпро», «Судиобудівник» — «Металург», «Локомотив» (Х) — «Горинь», «Таврія» — «Торпедо», м. Севастополь — «Автомобіліст», «Верховииа» — «Дииамо», СКА (Л) — «Авангард», «Спартак» (І.-Ф.) — «Буковина».

3 липня «Крнвбас» — «Локомотнв» (Д), СКА (О) — «Шахтар» (Г).

«Шахтар» (К) — «Хімік», «Будівельннк» — СКА (К), «Зірка» — «Дніпро», «Спартак» (С) — «Локомотив» (В), «Кривбас» — «Металург», «Суднобудівннк» — «Шахтар» (Г), СКА (О) — «Локомотнв» (Д), «Локомотив» (Х) — «Торпедо», «Таврія» — «Автомобіліст», м. Севастополь — «Горинь», «Верховииа» — «Аваигард», СКА (Л) — «Буковииа», «Спартак» (І.-Ф.) — «Дииамо».

10 липня «Будівельиик» — «Дніпро», «Зірка» — «Локомотив» (В), «Спартак» (С) — СКА (К), «Кривбас» — «Шахтар» (Г), «Судиобудівиик» — «Локомотив» (Д), СКА (О) — «Металург», «Локомотив» (Х) — «Автомобіліст», «Таврія» — «Горинь», м. Севастополь — «Торпедо», «Верховина» — «Буковина», СКА (Л) — «Дииамо», «Спартак» (І.-Ф.) — «Авангард».

15 липня «Авангард» — «Дниамо», «Торпедо» — СКА (Л), «Горинь» — «Верховниа», «Автомобіліст» — «Спартак» (І.-Ф.), «Металург» — «Таврія», «Локомотив» (Д) — «Локомтив» (Х), «Шахтар» (Г) — м. Сева-

стополь, СКА (К) — «Судиобудівиик», «Локомотив» (В) — «Кривбас», «Дніпро» — СКА (О), «Шахтар» (Кд) — «Будівельник», «Хімік» — «Зірка».

18 липня **«Металург» — «Локомотив» (Х).**

19 липня **«Диnамо» — «Буковнна», «Торпедо» — «Верховина», «Горннь» — «Спартак» (І.-Ф.), «Автомобіліст» — СКА (Л), «Локомотив» (Д) — м. Севастополь, «Шахтар» (Г) — «Таврія», СКА (К) — «Кривбас», «Локомотив» (В) — СКА (О), «Дніпро» — «Судиобудівннк», «Шахтар» (Кд) — «Зірка», «Хімік» — «Спартак» (С).**

23 липня **«Буковнна» — «Авангард», «Торпедо» — «Спартак» (І.-Ф.), «Горинь» — СКА (Л), «Автомобіліст» — «Верховина», «Металург» — м. Севастополь, «Локомотив» (Д) — «Таврія», «Шахтар» (Г) — «Локомотив» (Х), СКА (К) — СКА (О), «Локомотив» (В) — «Судиобудівник», «Дніпро» — «Крнвбас», «Шахтар» (Кд) — «Спартак» (С), «Хімік» — «Будівельинк».**

Друге коло

30 липня **«Зірка» — «Будівельиик», «Шахтар» (Кд) — «Крнвбас», «Хімік» — «Судиобудівник», «Локомотив» (В) — «Локомтив» (Х), СКА (К) — «Таврія», «Дніпро» — м. Севастополь, «Локомотнв» (Д) — «Верховииа», «Металург» — СКА (Л), «Шахтар» (Г) — «Спартак» (І.-Ф.), «Гориnь» — «Аваигард», «Торпедо» — «Динамо», «Буковииа» — «Автомобіліст».**

3 серпня «Спартак» (С) — «Зірка», «Шахтар» (Кд) — «Судиобудівиик», «Хімік» — СКА (О), СКА (К) — «Локомотив» (Х), «Дніпро» — «Таврія», «Локомотив» (В) — м. Севастополь, «Металург» — «Верховина», «Шахтар» (Г) — СКА (Л), «Локомотив» (Д) — «Спартак» (І.-Ф.), «Торпедо» — «Авангард», «Динамо» — «Автомобіліст», «Буковина» — «Горинь».

7 серпня «Спартак» (С) — «Будівельник», «Хімік» — «Кривбас», «Шахтар» (Кд) — СКА (О), «Дніпро — «Локомотив» (Х), «Локомотив» (В) — «Таврія», СКА (К) — м. Севастополь, «Шахтар» (Г) — «Верховина», «Локомотив» (Д) — СКА (Л), «Металург» — «Спартак» (І.-Ф.), «Автомобіліст» — «Авангард», «Горинь» — «Динамо», «Буковина» — «Торпедо».

11 серпня «Суднобудівник» — «Будівельник», «Кривбас» — «Зірка», СКА (О) — «Спартак (С), «Горинь» — «Торпедо», «Динамо» — «Металург», «Авангард» — «Локомотив» (Д), «Буковина» — «Шахтар» (Г), СКА (Л) — СКА (К), «Верховина» — «Локомотив» (В), «Спартак» (І.-Ф.) — «Дніпро», «Локомотив» (Х) — «Шахтар» (Кд), «Таврія» — «Хімік».

15 серпня «Кривбас» — «Будівельник», СКА (О) — «Зірка», «Суднобудівник» — «Спартак» (С), «Автомобіліст» — «Горинь», «Авангард» — «Металург», «Буковина»—«Локомотив» (Д), «Динамо» — «Шахтар» (Г), «Верховина» — СКА (К), «Спартак» (І.-Ф.) — «Локомотив» (В), СКА (Л) — «Дніпро», «Таврія» — «Шахтар» (КД), м. Севастополь — «Хімік».

19 серпня СКА (О) — «Будівельник», «Суднобудівник»— «Зірка», «Кривбас» — «Спартак» (С), «Торпедо» (Л) — «Автомобіліст», «Буковина» — «Металург», «Динамо» — «Локомотив» (Д), «Авангард» — «Шахтар» (Г), «Спартак» (І.-Ф.) — «СКА (К), СКА (Л)— «Локомотив» (В), «Верховина»—«Дніпро», м. Севастополь — «Шахтар» (Кд), «Локомотив» (Х) — «Хімік».

24 серпня «Кривбас» — «Суднобудівник».

25 серпня «Зірка» — «Локомотив» (Х), «Будівельник» — «Таврія», «Спартак» (С) — м. Севастополь, «Шахтар» (Кд) — «Верховина», «Хімік» — СКА (Л), «Локомотив» (В) — «Авангард», СКА (К) — «Динамо», «Дніпро»—«Буковина» (Ч), «Локомотив» (Д) — «Торпедо», «Металург» — «Гірник», «Шахтар» (Г) — «Автомобіліст».

29 серпня «Суднобудівник» — СКА (О), «Будівельник» — «Локомотив» (Х), «Спартак» (С)— «Таврія», «Зірка» — м. Севастополь, «Шахтар» (Кд) — СКА (Л), «Хімік» — «Спартак» (І.-Ф), СКА (К) — «Авангард», «Дніпро»— «Динамо», «Локомотив» (В) — «Буковина», «Металург» — «Торпедо», «Шахтар» (Г) — «Гірник», «Локомотив» (Д) — «Автомобіліст».

2 вересня СКА (О) — «Кривбас», «Спартак» (С) — «Локомотив» (Х), «Зірка» — «Таврія», «Будівельник» — м. Севастополь, «Хімік» — «Верховина», «Шахтар» (Кд) — «Спартак» (І.-Ф.), «Дніпро» — «Авангард», «Локомотив» (В) — «Динамо», СКА (К) — «Буко-

вина», «Шахтар» (Г) — «Торпедо», «Локомотив» (Д) — «Горинь», «Металург» — «Автомобіліст».

6 вересня СКА (Л) — «Будівельник», «Верховина»— «Зірка», «Спартак» (І.-Ф.) — «Спартак» (С), «Таврія» — «Кривбас», «Локомотив» (Х) — «Суднобудівник», м. Севастополь—СКА (О), «Локомотив» (Д) — «Металург», «Горинь»— СКА (К), «Торпедо» — «Локомотив» (В), «Автомобіліст» — «Дніпро», «Авангард» — «Шахтар» (Кд), «Динамо» — «Хімік».

10 вересня «Верховина» — «Будівельник», «Спартак» (І.-Ф.) — «Зірка», СКА (Л) — «Спартак» (С), «Локомотив» (Х) — «Кривбас», м. Севастополь — «Суднобудівник», «Таврія» — СКА (О), «Шахтар» (Г) — «Локомотив» (Д), «Торпедо» — СКА (К), «Автомобіліст» — «Локомотив» (В), «Горинь» — «Дніпро», «Динамо» — «Шахтар» (Кд), «Буковина» — «Хімік».

14 вересня «Спартак» (І.-Ф.) — «Будівельник», СКА (Л) —«Зірка», «Верховина»—«Спартак» (С), м. Севастополь — «Кривбас», «Таврія» — «Суднобудівник», «Локомотив» (Х) — СКА (О), «Металург» — «Шахтар» (Г), «Автомобіліст» — СКА (К), «Горинь» — «Локомотив» (В), «Торпедо» — «Дніпро», «Буковина» — «Шахтар» (Кд), «Авангард» — «Хімік».

18 вересня «Локомотив» (Х) — «Таврія», «Суднобудівник» — «Верховина», «Кривбас» — СКА (Л), СКА (О) — «Спартак» (І.-Ф.), «Зір-

ка» — «Авангард», «Будівельник» — «Динамо», «Спартак» (С) — «Буковина», «Шахтар» (Кд) — «Торпедо», «Хімік» — «Горинь», «Локомотив» (В) — «Металург», СКА (К) — «Локомотив» (Д), «Дніпро» — «Шахтар» (Г).

21 вересня «Таврія» — м. Севастополь, «Кривбас» — «Верховина», СКА (О) — СКА (Л), «Суднобудівник» — «Спартак» (І.-Ф.), «Будівельник» — «Авангард», «Спартак» (С) — «Динамо», «Зірка» — «Буковина», «Шахтар» (Кд) — «Горинь», «Хімік» — «Автомобіліст», СКА (К) — «Металург», «Дніпро»—«Локомотив» (Д), «Локомотив (В)— «Шахтар» (Г).

25 вересня м. Севастополь — «Локомотив» (Х), СКА (О) — «Верховина», «Суднобудівник» — СКА (Л), «Кривбас» — «Спартак» (І.-Ф), «Спартак» (С) — «Авангард», «Зірка» — «Динамо», «Будівельник» — «Буковина», «Хімік» — «Торпедо», «Шахтар» (Кд) — «Автомобіліст», «Дніпро» — «Металург», «Локомотив» (В) — «Локомотив» (Д), СКА (К) — «Шахтар» (Г).

30 вересня «Горинь» — «Будівельник», «Торпедо» — «Зірка», «Автомобіліст» — «Спартак (С), «Динамо» — «Кривбас», «Авангард» — «Суднобудівник», «Буковина» — СКА (О), СКА (Л) — «Локомотив» (Х), «Верховина» — «Таврія», «Спартак» (І.-Ф.) — м. Севастополь, СКА (К) «Локомотив» (В), «Металург» — «Шахтар» (Кд), «Локомотив» (Д) — «Хімік».

4 жовтня **«Торпедо» — «Будівельник», «Автомобіліст» — «Зірка», «Горинь» — «Спартак» (С), «Авангард» — «Кривбас», «Буковина» — «Судиобудівник», «Динамо» — СКА (О), «Верховниа» — «Локомотив» (Х), «Спартак» (І.-Ф.) — «Таврія», СКА (Л) — м. Севастополь, «Локомотив» (В) — «Дніпро», «Локомотив» (Д) — «Шахтар» (Кд), «Шахтар» (Г) — «Хімік».**

8 жовтня **«Автомобіліст» — «Будівельник», «Горинь» — «Зірка», «Торпедо» — «Спартак» (С), «Буковина» — «Кривбас», «Динамо» — «Суднобудівиик», «Авангард» — СКА (О), «Спартак» (І.-Ф.) — «Локомотив» (Х), СКА (Л) — «Таврія», «Верховниа» — м. Севастополь, «Дніпро» — СКА (К), «Шахтар» (Г) — «Шахтар» (Кд), «Металург» — «Хімік».**

13 жовтня **«Верховниа» — СКА (Л), «Таврія» — «Авангард», «Локомотив» (Х) — «Динамо», м. Севастополь — «Буковина», «Суднобудівиик» — «Торпедо», «Кривбас» — «Горинь», СКА (О) — «Автомобіліст», «Зірка» — «Металург», «Будівельник» — «Локомотив» (Д), «Спартак» (С) — «Шахтар» (Г), «Шахтар» (Кд) — СКА (К), «Хімік» — «Локомотив» (В).**

17 жовтня **СКА (Л) — «Спартак» (І.-Ф.), «Локомотив» (Х) — «Авангард», м. Севастополь — «Динамо», «Таврія» — «Буковина», «Кривбас» — «Торпедо», СКА (О) — «Горинь», «Суднобудівник» — «Автомобіліст», «Будівельник» — «Металург», «Спартак» (С) — «Локомотив» (Д), «Зірка» — «Шахтар» (Г),**

«Шахтар» (Кд) — «Локомотив» (В), «Хімік» — «Дніпро».

21 жовтня «Спартак» (І.-Ф.) — «Верховина», м. Севастополь — «Авангард», «Таврія» — «Динамо», «Локомотив» (Х) — «Буковина», СКА (О) — «Торпедо», «Суднобудівник» — «Горинь», «Кривбас» — «Автомобіліст», «Спартак» (С) — «Металург», «Зірка» — «Локомотив» (Д), «Будівельник» — «Шахтар» (Г), «Хімік» — СКА (К), «Шахтар» (Кд) — «Дніпро».

26 жовтня «Локомотив» (В) — «Будівельник», СКА (К) — «Зірка», «Дніпро» — «Спартак» (С), «Локомотив» (Д) — «Кривбас», «Металург» — «Суднобудівник», «Шахтар» (Г) — СКА (О), «Горинь» — «Локомотив» (Х), «Торпедо» — «Таврія», «Автомобіліст» — м. Севастополь, «Динамо» — «Верховина», «Авангард» — СКА (Л), «Буковина» — «Спартак» (І.-Ф.).

30 жовтня «Хімік» — «Шахтар» (Кд), СКА (К) — «Будівельник», «Дніпро» — «Зірка», «Локомотив» (В) — «Спартак» (С), «Металург» — «Кривбас», «Шахтар» (Г) — «Суднобудівник», «Локомотив» (Д) — СКА (О), «Торпедо» — «Локомотив (Х), «Автомобіліст» — «Таврія» (С), «Горинь» — м. Севастополь, «Авангард» — «Верховина», «Буковина» — СКА (Л), «Динамо» — «Спартак» (І.-Ф.).

4 листопада «Дніпро» — «Будівельник», «Локомотив» (В) — «Зірка», СКА (К) — «Спартак» (С), «Шахтар» (Г) — «Кривбас», «Локомотив»

(Д) — «Суднобудівник», «Металург» — СКА (О), «Автомобіліст» — «Локомотив» (Х), «Горинь» — «Таврія», «Торпедо» — м. Севастополь, «Буковина» — «Верховина», «Динамо» — СКА (Л), «Авангард» — «Спартак» (І.-Ф.).

8 листопада «Динамо» — «Авангард», СКА (Л) — «Торпедо», «Верховина» — «Горинь», «Спартак» (І.-Ф.) — «Автомобіліст», «Таврія» — «Металург», «Локомотив» (Х) — «Локомотив» (Д), м. Севастополь — «Шахтар» (Г), «Суднобудівник» — СКА (К), «Кривбас» — «Локомотив» (В), СКА (О) — «Дніпро», «Зірка» — «Хімік», «Спартак» (С) — «Шахтар» (Кд).

12 листопада «Буковина» — «Динамо», «Верховина» — «Торпедо», «Спартак» (І.-Ф). — «Горинь», СКА (Л) — «Автомобіліст», «Локомотив» (Х) — «Металург», м. Севастополь — «Локомотив» (Д), «Таврія» — «Шахтар» (Г), «Кривбас» — СКА (К), СКА (О) — «Локомотив» (В), «Суднобудівник» — «Дніпро», «Спартак» (С) — «Хімік», «Будівельник» — «Шахтар» (Кд).

16 листопада «Авангард» — «Буковина», «Спартак» (І.-Ф.) — «Торпедо», СКА (Л) — «Горинь», «Верховина» — «Автомобіліст», м. Севастополь — «Металург», «Таврія» — «Локомотив» (Д), «Локомотив» (Х) — «Шахтар» (Г), СКА (О) — СКА (К), «Суднобудівник» — «Локомотив» (В), «Кривбас» — «Дніпро», «Будівельник» — «Хімік», «Зірка» — «Шахтар» (Кд).

УБОЛІВАЛЬНИКИ — НА ПЕРЕАТЕСТАЦІЮ!

Наймогутнішим повелителем зараз повсюдно визначається Прогрес. Він — творець всього нового й оновлювач старого, невичерпно щедрий благодійник для своїх поклонників і найсуворіший суддя для байдужих. Він не терпить неповаги до себе, і його волю, як волю верховного жерця, мають виконувати всі. Всі й рвуться наввипередки йому догодити, тим більше, що в цій церемонії нічого принизливого немає. Навпаки, велика приємність і висока честь — бути зарахованим у почет слуг його величності Прогресу.

— Давайте якість! — командує Прогрес.

І ми даємо.

— Котіть у вищий клас! — гукає він.

І ми слухняно котимо. В усьому. Починаючи від агрегату, що витісняє з хати віник з ганчіркою, до найхитріших штуковин, котрі раніше нам і в снах не привиджувались.

Для львів'ян Прогрес також став за доброго господаря і в останні роки порядно похазяйнував у науці, техніці...

І в футболі.

У нас команда — клас!

У нас стадіон — клас!

Наші уболівальники...

Взагалі, уболівальники — також клас. Якщо брати в цілому. В цьому ділі ми сягнули навіть вище рівня світових стандартів, хоч, відверто кажучи, світові стандарти тут нам не підходять. Ми даємо світові свої зразки.

Наш радянський рядовий масовий уболівальник — суцільно освічений, загально культурний, надзвичайно об'єктивний, глибоко компетентний, максимально доброзичливий, постійно витриманий... Коротше, він наділений усіма якостями, що визначають його високий клас. Він уболіває до безтями, але на науковій основі, у строгій

відповідності з численними рекомендаціями медиків, педагогів, психологів, соціологів та відповідними статтями й параграфами криміиальио-процесуального кодексу.

На стадіои уболівальиик іде з передчуттям иасолоди, благоговіиням заядлого театрала, що поспішає (в котрий уже раз!) иа виставу, де мудрі головн мучаться иад злополучиим запитанням «Бутн чн не бутн?»

Класнний уболівальиик відчуває себе господарем усього, що в його користуваииі. І оті мальовннчі схилн иа підступах стадіону, і кучеряві кленн та каштани, що зустрічають кожного, мов почесиа варта, і клумби, що грають безліччю барв, ніби велетенський букет, і иасичеие ароматом квітів повітря (а в день матчу воио розбавляється ще й ароматом шашликів), і величезиа чаша стадіону...

— Все це — моє! — має право сказати уболівальинк.— І не на одни раз, не иа однн рік.

То хіба ж зиайдеться такий, що при здоровому глузді, тверезому розсудку і високому своєму класі буде збнткуватнся над усім, що дає йому радість?

— Чекай, чекай,— скажете ви.— А звідки оті иеподобства, яких іноді так багато, що й терпіти ие під снлу?

Ясио! Я й сам щойиo иамірився переходити до другої частини розмови, яка дещо сумніша від першої. А сум цей викликається ось якимн факторами.

Мальовннчі схнли иашого чудового парку «Дружба» руйнуються: зелеиий трав'яиий одяг з инх поступово здирають чнісь варварські иогн.

Клени, каштаии й численні кущі страждають від варварськнх рук.

Територія парку після кожиого матчу так засмічується, що впорядкуваиня її можна порівнятн з подвигом Геракла, який очнстив авгієві стайні.

А днкі внгукн під час матчу на адресу гравців і суддів, лнхослів'я, кидаиня иа футбольие поле пляшок і знарядь піротехніки?

От і виходить: в цілому нібн аж дуже гарно, а як взяти зокрема, то культури ще нема. А все від того, що серед десятків і сотень тисяч уболівальників є частина, в котрої дуже низький клас, точніше, він повністю відсутній. А є й такі, що просто примазались до славної армії уболівальників, спекулюють їх добрим іменем, щоб прикрити своє хуліганське нутро.

Отже, проблема — переглянути ряди уболівальників, підняти їх класність, а разом і авторитет.

Чи це можливо і як це зробити?

Думається, шляхом суцільної переатестації. І почати треба вже з першого матчу сезону. Зрозуміло, жодній комісії ця робота не під силу. Найбільше надії на успіх, коли за діло візьмуться самі уболівальники і кожний виконає конкретне завдання: проведе переатестацію одиієї особи — самого себе. Наслідки визначаються за сумою набраних балів.

Як це має виглядати?

От, приміром, вийшли ви з дому. Квиток у кишені, радість у серці — з таким вантажем людина не йде, а летить.

Раптом — ви ніби спіткнулися, мов за щось зачепилися й зупинились. В чім річ? Ага! Ви якраз біля дверей, за якими можна розлити «п'ятсот на трьох». Не заходьте! Вам же на футбол...

От уже й маєте перший бал.

На розі Кубанської ви теж на мить зупинились. Так захотілось вхопитись за чуприну найближчого куща, потім — наступних, і таким чином швидко видряпатися крутим схилом, щоб виграти якусь сотню метрів і кілька хвилин... Не поспішайте, не робіть з трав'яного покриву глинища.

От вам ще один бал для атестації.

Ви пішли на футбол з роботи і не встигли перекусити. На стадіоні можете пригоститися шашликом, ковбасою, бутербродами. Їжте на здоров'я, навіть пивом можете запити. Тільки не кидайте папір на траву,

попід деревами й кущами. Згадайте про урну для сміття.

Якщо ви будете так само думати перед тим, як облаяти суддю (бо вам здалося, ніби він підсуджує команді суперників) чи гравця (бо він робить не те, що вам хочеться), то вам зовсім не трудно набрати достатню кількість балів, щоб одержати атестацію уболівальника високого класу.

Зрозуміло, стадіон абсолютного приборкання емоцій не вимагає. Реакція на драматичні чи комічні ситуації навіть обов'язкова: смійся — скільки можеш, аплодуй — скільки долоні витримають; коментуй гру з сусідом (якщо йому до вподоби слухати твої коментарі). А щоб утриматись від всіляких спокус, мабуть, треба пам'ятати принцип поведінки у громадських місцях, який здавна в народі сформулювався так: «Гуляти — гуляй, та не роби поганого».

Отож, у похід за високий клас, уболівальники! Цього вимагає наша честь і його величність Прогрес.

Може, декому не відразу все вдаватиметься — хай не впадає в розпач. Йому допоможуть. Сусіди по трибуні. Ті, що успішно пройшли атестацію. А на крайній випадок — дружинники й міліція.

Бажаємо успіху!

М. Засульський

ЗМІСТ

ШЛЯХ НАГОРУ

З четвертої спроби 8
Кришталевий пік львів'ян 20
Наперекір прикметам 25
Європейський дебют 26
Колективний портрет «Карпат» 28
«Карпати» в цифрах 32
Шлях до збірної 38
Немов крислате дерево 41
З хроніки львівського футбола 44
Гвардійці футбола 45
Кращі арбітри країни 47
Підсумкова таблиця чемпіонату СРСР з футбола 1970 року. Вища ліга 49
Підсумкова таблиця чемпіонату СРСР з футбола 1970 року. Перша група класу «А» . . 52

СЕЗОН НАДІЙ

Футбольні контури року 54
Слово на старті 58
Візитні картки «Карпат» 61
Знайомтесь — суперники львів'ян 76
Календарі ігор чемпіонату СРСР 1971 року 105
Уболівальники — на переатестацію! . . . 124

ФУТБОЛ — 1971. ЛЬВОВСКИЕ «КАРПАТЫ»
(На украниском языке)

Здано до иабору 22/ІІ-1971 р Підписано до друку 25/ІІІ-1971 р. Формат 60×90 1/32 Папер. арк 2. Друк. арк. 4. Авт. арк. 4,48. Видавн арк. 4,89. БГ 01670. Зам. 255. Тираж 100 000. Папір № 2. Ціна 25 коп. Видавництво «Каменяр», Львів, Підвальна, 3. Друкоофсегна фабрикв «Атлас» Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР, Львів, Зелена, 20.